

C. / 110
39234

താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി

376

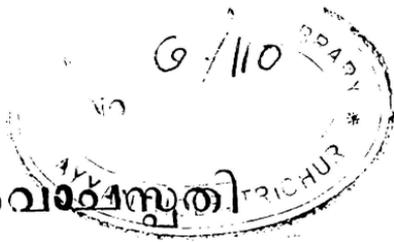

Handwritten text in red ink, oriented vertically and rotated. It appears to be a library or collection number, possibly '39234' or similar, with some additional markings.

പണ്ഡിതർ, ഇ. വി. രാമൻ നമ്പൂതിരി

39234

തി
താരനാഥതർകവ്യാസ്പതി

(ഒരു മഹച്ചരിതം)

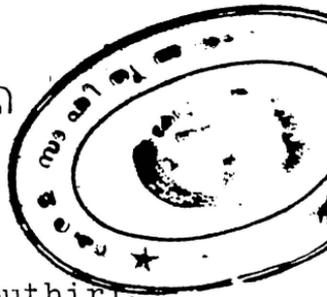
TĀRĀNĀTHA TARKAVĀCASPATI

(A great Indian scholar)

പണ്ഡിതൻ

ഇ. വി. രാമൻ നമ്പൂതിരി

തിരുവനന്തപുരം.

BY

Pandithar E. V. Raman Namputhiri,
Asst. Pandit in the Department
for the Publication of Oriental Manuscripts;
Trivandrum.

Printed and Published by L. F. Fernandez & Sons,
City Press, Trivandrum.

പകർപ്പവകാശസംരക്ഷണം]

മുദ്രണം

1934

[വില്പനാർത്ഥം]

Handwritten notes and signatures in Malayalam script.

39234

“കീർത്തി കേൾക്കാം, പണ്ണനേടാം,
ആർത്തി തീർക്കാം, രമിച്ചിടാം;
വിദ്യാന്മാരാം നരന്മാർ
വിദ്യയാലെന്നു ദുർല്ലഭം?”

A. R. Raja Raja Varma M. A, M. R. A. S.

KUMARAMBIPAM LIBRARY
NO 6/110
KUR.

த ற ன ா த ா க வ ா ச ா ப தி
Tharanatha Tharkavachapathi

ശ്രീരസ

പണ്ഡിതർ ഇ. വി. രാമൻനമ്പൂരി എഴുതിയ താരാനാഥ തർക്കവാചസ്പതിയുടെ ജീവചരിത്രം വായിച്ചുനോക്കി. വൈദ്യരും മൂർത്തിമത്തായുടിച്ച താരാനാഥന്റെ പുനിലംവിലാഹകരിക്കാൻ ആഹ്ലാദം കലരാത്ത പാമരഹൃദയത്തോടനുശോചിക്കയല്ലാതെ നിവ്വാഹമില്ല. പുരാതനരീതിയിലുള്ള പാണ്ഡിത്യം ലുപ്തപ്രചാരമായിരിക്കുന്ന ഇന്ന്, അതിന്റെ മാഹാത്മ്യം വിളിച്ചുപൊല്ലുന്ന വാചസ്പതിയുടെ കഥ മലയാളിമിഴി തുറപ്പിക്കാൻ മതിയായ അജ്ഞയാൽ ഉപകാരമായി. ശാസ്ത്രോപസ്ഥിതിക്കും ലൌകികവ്യവഹാരത്തിനും തമ്മിൽ പൊരുത്തം പോരെന്നുള്ള സാധാരണ ദുർദ്ദനായമകരാൻ താരാനാഥജീവിതം പാരമേശ്വര്യമാണ്. ഉത്തമബ്രാഹ്മണകുലത്തിൽ ജനിച്ചു വെണ്ണം, സർവ്വശാസ്ത്രങ്ങളുടെ മറുകരകണ്ടു്, സ്തുതിവിഹിതചാരങ്ങളെ പുലർത്തി വന്നിരുന്ന ഒരു പണ്ഡിതകേസരി, വംശദേശത്തുണ്ടായ നവീനബോധാക്ഷോഭയത്തിനു മുന്നറങ്ങായ അരുണോദയത്തെ അഭിമാനിച്ചതിൽ ഒട്ടും അൽഭതപ്പെടാറില്ല. ആചാരങ്ങളും നടവടികളും കാലാനുസാരം ഭേദിച്ചുവന്നതിനെ പൂർവ്വികൾ സഹൃദയം ഗൌരവിച്ചു്, വിധികളെ സംസ്കരിച്ചുവന്ന പതിവിനെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു താരാനാഥൻ ചെമ്പതു്. ബോധാശ്രയമാണു മതം; പരിതസ്സ്ഥിതികൾ ബോധത്തെ ബാധിക്കുമെന്നു തിട്ടമാണു്. അതുകൊണ്ടു്, സമുദായങ്ങളും ഭേദിക്കു നിശ്ചയം. അതു തടയുന്നതു നദീപ്രവാഹത്തിനു് അണകെട്ടി നിറുത്തുന്നപോലെ, ദണ്ഡാധവും, ലേഖനികൊടുക്കാഞ്ഞാൽ “കൂലാകത്തി മറിച്ചിട്ടു്” നന്നുമാണു്. താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയുടെ ചരിത്രം ഇവക വിചാരങ്ങളെ അർജ്ജിപ്പിക്കാതിരിക്കയില്ല.

മലയാളഭാഷാപ്രണയികൾക്ക് അസൂയ തോന്നാവുന്ന ഒരു സംഗതി ഈ ചെറുപുസ്തകത്തിലുണ്ട്. ഇംഗ്ലീഷ് മുതലായ യൂറോപ്യൻഭാഷകളിൽ ഇന്നുകാണുന്ന ബൃഹന്നിഘണ്ടുക്കളെല്ലാം അനവധി പണ്ഡിതന്മാരുടെ സഹകരണവും ധനികന്മാരുടെ സഹായവും കൊണ്ടു ഫലിച്ചിട്ടുള്ളവയാണ്. അവയുടെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിനു വളരെ കാലവും വ്യയവും വേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ട്. താരാനാഥനാകട്ടെ, നവീനജ്ഞാനഭാണ്ടധാരാങ്ങളെ അതിശയിക്കത്തക്കവണ്ണമുള്ള 'വാചസ്പത്യ'മെന്ന ബൃഹന്നിഘണ്ടു പഠനരേഖകൾ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. സംസ്കൃതഭാഷയ്ക്കു നേടിക്കൊടുത്ത ഈ നൂതനനിധി, ആ മഹാശയന്റെ വൈദുഷ്യത്തിന്റെയൊ, പ്രയത്നപാടവത്തിന്റെയൊ, പരോപകാരഭോഗ്യത്തിന്റെയൊ ഏതിന്റെ പതാകയാണ് ഉയർത്തുന്നതെന്നു പറയാനൊഴുപ്പമല്ല. ഏതായാലും, മലയാളഭാഷയ്ക്കു ഇങ്ങനെയൊരു പണ്ടം കിട്ടാൻ യോഗ്യമുണ്ടായില്ലല്ലോ എന്നുള്ളതാണ് നമ്മുടെ അസൂയയ്ക്കു കാരണം. താരാനാഥനെപ്പോലെ ഒരു മഹാൻ നമുക്കൊന്നുണ്ടാകും?

ഈ മഹച്ചരിതം ഒരു ചെറുപുസ്തകച്ചിമിഴിലടച്ചു പണ്ഡിതരായ ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ സാമർത്ഥ്യം റ്റോലാവഹമത്രെ. ഉത്തമപുരുഷന്മാരുടെ ജീവിതകഥ ബാലഹൃദയത്തെ ഉന്മിഷിതമാക്കുമെന്നു സംശയമില്ല. ഭാഷാഗൈലിയിൽ അല്പംകൂടി നിഷ്കർഷയുണ്ടായിരുന്നാൽ ഗ്രന്ഥത്തിനാസപാദ്യത കൂടുമെന്നൊരഭിപ്രായമുണ്ട്. സംസാരിക്കുന്ന ഭാഷ ഗ്രന്ഥത്തിൽ പകർത്തുന്നത് ഭംഗിക്കു ഭംഗം വരുത്താനിടയാകാതെ കരുതേണ്ടതാണ്. വംശഭാഷാസാഹിത്യത്തിനുണ്ടായിരിക്കുന്ന വൻപു നമ്മുടെ ഭാഷയിലാ

ക്കാൻ രവീന്ദ്രനാഥ് കൃഷ്ണകർ ഭോഹദമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്ന
 പോലെ, തർവാപസ്തയുടെ ഈ ജീവചരിത്രം നമ്മു
 ടെ നിഷ്ഠുദാരിദ്ര്യം അകറ്റാൻ ഉത്തേജകമാകട്ടെ
 പ്യന്നു് അതിനു് അശീർവാദം ചെയ്യാം.

എന്നു്

എം. രാജരാജവർമ്മസ്വാമിൻ എം. എ,
 ബി. എൽ.

(ഒപ്പ്)

4-12-1107.

പിഴതിരുത്തൽ

<u>പിഴ</u>	<u>തിരുത്തൽ</u>	<u>വശം</u>	<u>വരി</u>
ശകാബ്ദം	ശകാബ്ദം	൩	൧൨
ഫലമായി	ഫലമായി	൧൨	൧൨
ചതുരഖണ്ഡ	ചതുരഖണ്ഡ	൧൪	൧൧
വാദപ്രതിവാ	വാദപ്രതിവാദ	൧൯	൨
താണി	താണി	ടി	൧൧
ആയികാ	ആയിക്കാ	൩൧	൯
സാഗാൻ	സാഗാൻ.	൩൪	൨൦
ഗൃഹം സു	ഗൃഹസു	൩൩	൩
സ്നേഹിനായ്	സ്നേഹിതനായ്	൪൧	൭
താന്നാത	താന്നാഥ	൫൨	൩
യെക	യെക	൫൮	൧
റെസ	റെസ	ടി	൮
താരനാ	താന്നാ	ടി	൧൦
പാശാല	പാശാല)	൯൭	൧൯

തെളിയാതെയും മറ്റും ഇനിയും ചിലതുണ്ടെങ്കിൽ, അവ സുഗ്രഹമെന്നുവെച്ചു, ഇവിടെ ചേർക്കാതിരിക്കുകയാണു്. കാണാശൈലിയിലെന്നപോലെതന്നെ, ലിപിവിന്യാസത്തിലും, സാമ്പ്രദായികമായ ഗതാനുഗതികത്വം വിട്ടു്, സ്വാഭാവികതയ്ക്കും സന്ദേഹാഹിത്യത്തിനും അനുഗൃഹമായ ഒരു രീതി ഇതിൽ സ്വീകരിയ്ക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്, പിഴയാവുകയില്ലെന്നു വിശ്വാസിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

E. V.

**പണ്ഡിതർ, ഇ. വി. രാമൻ നമ്പൂതിരിയുടെ
കൃതികൾ.**

	ക.	ണ.	സ.
൧. ശ്രീഭാസനാടകചക്രവർച്ച	൨	൦	൦
൨. വൈഖരീലഹരി	൦	൨൦	൦
൩. പണ്ഡിതമണ്ഡനം	൦	൩	൦
൪. മദ്ഗളപ്രശസ്തി	൦	൩	൦
൫. ജാനകീപരിണയം	൦	൫	൦
൬. ശിവോത്കർഷമഞ്ജരി	൦	൫	൦
൭. സഭാശിവേന്ദ്രസരസ്വതി	൦	൪	൦
൮. സഭാരഞ്ജനഭാഷ	൦	൪	൦
൯. വൈരാഗ്യവൈദ്യതി	൦	൪	൦
൧൦. വിദ്വാൻകൃഷ്ണവൃഷി	൦	൪	൦
൧൧. ശ്രീമഹാഗണപതയേനമഃ	൦	൩	൦
൧൨. രണ്ടുപുണ്യാത്മാക്കൾ	൦	൫	൦
൧൩. വൈദികവിചാരവീചി	൦	൩	൦
൧൪. ഭാഷാകണ്ഠഭാരം	൦	൨	൩
൧൫. ശ്രീശങ്കരാചാര്യസ്തുതി	൦	൧	൦
൧൬. മഹിളകളുടെമോക്ഷമാർഗ്ഗം	൦	൩	൩
൧൭. താരാനാഥതർവാചസ്തുതി	൦	൧൦	൦
൧൮. ബുദ്ധചരിതം	൦	൪	൦

മാനേജർ,

സിററിപ്രസ്; തിരുവനന്തപുരം

മുഖവുര

—*—

ശാസ്ത്രമെത്രതന്നെ ഉപദേശിച്ചാലും, മനുഷ്യർ അതത്ര വകവെയ്ക്കുന്നില്ല. അവരുടെ അഹമ്മതികൊണ്ടായാലും, അന്ധതകൊണ്ടായാലും, അല്ല ജ്ഞതയാലാണെങ്കിലും, അശക്തിമൂലമായാലും ഫലം അനുസരണക്കേടുതന്നെ. ശാസ്ത്രത്തിനു തികച്ചും മാനുതയുണ്ട്; അതാർക്കും സമ്മതവുമാണ്. എങ്കിലും, 'ഇടയ്ക്കും മുറയ്ക്കും' ഒട്ടൊട്ടു 'കഷ്ടി'യായിട്ടേ മനുഷ്യർ അനുസരിയ്ക്കുന്നുള്ളൂ. 'ശിക്ഷി'ച്ചു നേർവഴിയ്ക്കാക്കാമെന്നുവെച്ചാൽ, അതിനുംവലിയ തത്വമില്ല. ശിക്ഷയ്ക്കുവഴിപ്പെടാതെ ഒളിച്ചുനടക്കും; അഥവാ പിടിച്ചിട്ടാൽ ചാടിപ്പോവും; ശിക്ഷ അനുഭവിച്ചു തീർന്നാലോ, പിന്നെയും കുറ്റംതന്നെ ചെയ്യും. പിന്നെയും മനുഷ്യനൊപ്പിച്ചു ശാസ്ത്രം വേഷംമാറി വരുകയായി; മനുഷ്യനപ്പോഴും മാറി മാറി മെന്തനംപുണ്ടുകൊണ്ട് 'കാടുകേറി' കസൃതി കാട്ടും. ശാസ്ത്രവും മനുഷ്യനും വീണ്ടും വീണ്ടും അങ്ങനെയെന്നെ ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നില്ലെങ്കിൽ, ഇതിനെത്രയോ മുൻപേ ഇതല്ലോകം ഉയർന്നുപോയേനെ!

കാവ്യത്തിന്റെ പരമോദ്ദേശ്യംതന്നെ മനുഷ്യരെപ്പിറപ്പിയ്ക്കണമെന്നല്ല; രസിപ്പിയ്ക്കണമെന്നു

ഉള്ളതാണ്. കൂട്ടത്തിൽ വല്ല പാഠവും നടക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ, അതു മനുഷ്യന്റെ മെച്ചം എന്നല്ലാതെ കാവ്യത്തിനു 'മേനി'യില്ല. ഗുണഭോഷങ്ങളിൽ ഉദാസീനനായി, ഗുണത്തെ ഭോഷമായും ഭോഷത്തെ മറിച്ചും വിഭാവനം ചെയ്തുകൊണ്ട്, രസമാത്രനിഷ്ഠനായി നില്ക്കുന്ന കവിയുടെ കർമ്മത്തിനു, അതിലധികം അഭിമാനിയ്ക്കുവാനുള്ള കെല്ലില്ലെങ്കിൽ, കുറപ്പെടുത്തുവാനും യുക്തിപോരാ. കല്പിതകഥകളിൽ എത്ര വലിയ ജീവിതാദർശം സ്ഥാപിച്ചാലും, സാരസ്വതവനികയ്ക്കപ്പുറം കിടക്കുന്ന മിഥ്യാത്വം, വായനക്കാരന്റെ ബോധവിഷയമായിത്തീരുന്നോ, ആദർശത്തെ അകത്തു കടക്കാൻ സമ്മതിയ്ക്കാതെ 'കഥ'യിലേയ്ക്കു തന്നെ പിടിച്ചു തള്ളുന്നു. പൌരാണികമോ, ഇതിഹാസമയമോ ആണ് ഇതിവൃത്തമെങ്കിൽ, അതിലേ ആദർശം ഈ ലോകത്തിനും ഇക്കാലത്തിനും പഠിപ്പിക്കുന്നതല്ലെന്ന് പക്ഷം പ്രസിദ്ധമാണ്ല്ലോ. ഏതുമരുന്നുകൊണ്ട് ഈ രോഗം ഭേദപ്പെടും; ഈ ലോകം പാകപ്പെടും!

ഇങ്ങനെ ചിന്തിച്ചുനോക്കുമ്പോഴാണ്, ചരിത്രസമ്പത്തിന്റെ വിഭൂതപ്രവൃക്തമാവുന്നത്. അതു മനുഷ്യരെ ഇളക്കി മറിയ്ക്കുന്നു; അടക്കിയൊതുക്കുന്നു; ഉയർത്തിനിർത്തുന്നു; തള്ളിത്താഴ്ത്തുന്നു. രാഷ്ട്രചരിത്രങ്ങളും ഭൗമചരിത്രങ്ങളും, തൃപ്യാരാഷ്ട്രങ്ങളേയും തൃപ്യാഭൗമങ്ങളേയും ചമച്ചുവിടുന്നു. സമുദായം

യചരിത്രങ്ങളും വ്യക്തിചരിതങ്ങളും, അനുഗാമികളായ സമുദായങ്ങളേക്കൊണ്ടും വ്യക്തികളേക്കൊണ്ടും വിജയവിപ്ലാതികളാൻവിളക്കിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്നു. അങ്ങേതിലേ അങ്ങേരെയും, ഇങ്ങേക്കുറേ ഇദ്ദേഹത്തേയും പോലെയായിത്തീരാൻ മനുഷ്യനുള്ള വാസന അല്ലെങ്കിൽ മനസ്സിലുള്ള മോഹം സഹജമാണെന്നല്ല ഇതിന്റെ അർത്ഥം? അതേ എന്നെനിയ്ക്കതോന്നുന്നു. ഇതിൽ വിസംവാദത്തിനു വഴി കാണുന്നുമില്ല.

മലയാളികളുടെ ഉത്കണ്ഠ, മന്ദമന്ദമായ കാണപ്പെടുന്നതുചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾല്ലാത്തതാലാണോ എന്നു ബലമായി സംശയിയ്ക്കാം. പേരിനു മാത്രം ചില രാഷ്ട്രചരിത്രങ്ങളും മറ്റുമുണ്ടായതു കൊണ്ടുവല്ലതുമാവുമോ? 'മഹച്ചരിതസംഗ്രഹം' 'ഇൻഡ്യയിലേ മഹാനാർ' തുടങ്ങി, ജീവചരിത്രക്കുറിപ്പുകളടങ്ങിയ അഞ്ചാറു പുസ്തകങ്ങളേക്കൊണ്ടു മലയാളഭാഷ അലംഭാവമടഞ്ഞുകൊള്ളണമെന്നോ? ഇഴയിടെവെച്ച്, ദേശഭിമാനികളും മതാഭിമാനികളും മറ്റുമായ ചിലരുടെ ജീവിതചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതു ശരിതന്നെ. അതിനു തക്കവണ്ണം ദേശഭക്തകാങ്ക്ഷികളും മതപ്രസക്തന്മാരും വളിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതും വാസ്തവം. എന്നാൽ, അപ്പുണ്ണത്തന്നെ കുറേ വിദ്യാഭിമാനികളുടെ ചരിത്രമെഴുതി, വിദ്യാഭിമാനികളായ മലയാ

താരാനാഥ തർക്കവാചസ്പതി

(ഒരു വിശിഷ്ടവിദ്യാഭിമാനി)

പ്രഥമാധ്യായം

വംശമഹിമയും ജനനവും.

ബങ്കാരംസംസ്ഥാനത്തിന്, കിഴക്കേതെന്തും പടിഞ്ഞാറേതെന്തും രണ്ടു വിഭാഗമുണ്ടു്. അതിൽ, കിഴക്കേ ബങ്കാളത്തിലാണു്, 'വരിശാലം' എന്നു പറയപ്പെടുന്ന ജില്ല. ആ ജില്ലയിൽ, 'വൈചണ്ഡി' എന്നപേരിൽ ഒരു ഗ്രാമം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. 'തർക്കസിലാന്തൻ' എന്ന ബിരുദത്തോടുകൂടി, 'രാമരാമശർമ്മാ' എന്നുപേരുള്ള ഒരുത്തമബ്രാഹ്മണൻ, ആ ഗ്രാമത്തിൽപാർത്തിരുന്നു. ഭാരതീയരുടെ ഷഡ്ഘർണങ്ങളിലും ഇതരശാസ്ത്രങ്ങളിലും, അദ്ദേഹം അത്യധികം പാണ്ഡിത്യം നേടിയിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആ ഗുണം, ബങ്കാളദേശത്തെങ്ങുംതന്നെ പ്രചരിച്ചിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് അധ്യയനാർത്ഥം അന്നവധിവിദ്യാർത്ഥികൾ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കൽ എത്തിച്ചേർന്നു. രാമരാമശർമ്മാവിന്റെ മരം വിദ്യാർത്ഥികളാൽ നിബിഡീകൃതവും, അധ്യയനശബ്ദഘോഷത്താൽ തുന്ദിലവുമായിത്തീർന്നു.

‘യശോഹര’ എന്ന ജില്ലയിലേ, ‘സാരളം’ എന്ന ഗ്രാമത്തിലാണ്, രാമരാമശർമ്മാവിന്റെ പൂർവ്വികന്മാർ നിവസിച്ചിരുന്നത്. പണ്ഡിതശ്രേഷ്ഠന്മാരായിരുന്ന ആ മഹാത്മാക്കളും, വിദ്യാധനദാനത്തിൽ പ്രഖ്യാതി പൂണ്ടിരുന്നു. ആ മഹാത്മാരുടെ മിടുക്കുകൊണ്ട്, സംസ്കൃതപാഠത്തിനു തുലോം പ്രധാനസ്ഥാനമായിട്ട്, ആ ഗ്രാമം ഗണിയ്ക്കപ്പെടുമായി അക്കാലത്തും. അന്ന്, പരാക്രമശാലിയും പണ്ഡിതനും കീർത്തിമാനമായ ഒരു രാജാവു, യശോഹരനഗരത്തിൽ വാണിരുന്നു. ആ നഗരശേഷൻ, യശോഹരദേശത്തെ സംസ്കൃതവിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ പ്രഥമഗണനീയമാക്കിത്തീർത്തിരുന്നു. ഈ മഹാന്റെ നിയ്യാണത്തിനുശേഷം വളരെക്കാലം കഴിഞ്ഞിട്ടാണ്, വങ്ഗദേശത്തേ വിദ്യാഭ്യാസസ്ഥാനങ്ങളിൽ, ‘നവദീപ’ത്തിനു നിരതിശയമായ നില നേടുവാൻ സാധിച്ചത്.

‘വൽമാന’ത്തിലേ (ബർഡ്യാനിലേ) രാജാവായ ‘തിലകചന്ദ്രൻ’ ഒരിയ്ക്കൽ ഒരു പണ്ഡിതസമാജം നടത്തുകയുണ്ടായി. ആസഭയിൽ, നമ്മുടെ തർക്കസിദ്ധാന്തൻ പ്രദർശിപ്പിച്ച പാണ്ഡിത്യവും, പാടവവും, തിലകചന്ദ്രനേ തുലോം സന്തോഷിപ്പിച്ചു. അതിന്റെ ഫലമായിട്ട്, തിലകചന്ദ്രൻ തർക്കസിദ്ധാന്തൻ്റെ ധാരാളം ധനവും ഭൂമിയും കൊടുക്കുകയും, അദ്ദേഹത്തെ ‘കാലന’ എന്ന നഗര

ത്തിൽ പാപ്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. അങ്ങനെ, കിഴക്കേ
ഖകാളത്തുനിന്നെത്തി, തങ്ങളുടെ നാട്ടുകാരനാ
യിത്തീന്ന് രാമരാമതർക്കസിലാന്തരുടെ വംശ്യന്മാ
രേ, 'വണ്ശീയഭട്ടാചാർ' എന്നാണ്, ഇന്നും
കാലനാനഗരക്കാർ നിർദ്ദേശിച്ചുവരുന്നത്.

തർക്കസിലാന്തർ ഒരു ഭൂതപുരുഷനായിരുന്നു.
വാലക്യം തുടങ്ങിയതോടുകൂടി അദ്ദേഹം സാധാര
ണക്കാരരുടെ ആഹാരസാധനങ്ങളെല്ലാമുപേക്ഷിയ്ക്കു
കയും, വെറും ഫലചണ്ണങ്ങൾ മാത്രം ഭക്ഷിയ്ക്കുക
യും ചെയ്തയാൽ, തദ്ദേശീയരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ ഒരു
സിലനായിത്തീർന്നു. ഏറെത്താമസിയാതെ, സി
ലനായ തർക്കസിലാന്തർ, തീർത്ഥയാത്രയ്ക്കായിട്ടും,
കാലനാനഗരത്തേ കൈവെടിയുകയാണുണ്ടായത്.
ആ തീർത്ഥാടനം തർക്കസിലാന്തരേ പാടലിപുത്രം
അല്ലെങ്കിൽ പാറാണ എന്ന സ്ഥലത്തെത്തിച്ചു.
അന്നവിടെ ഒരു വലിയ 'ഉദ്യോഗസ്ഥനാ'യിട്ടു
'വൈദ്യനാഥരായർ' എന്നൊരാളുണ്ടായിരുന്നു. അ
ദ്ദേഹവും തർക്കസിലാന്തരും തമ്മിൽ തുലോം സ്നേ
ഹിതന്മാരായി. അചിരേണ വൈദ്യനാഥരായരു
ടെ 'ഉദ്യോഗ'ത്തിന് ഒരുടുതട്ടി; അദ്ദേഹത്തിനു
സ്ഥാനഭ്രംശംതന്നെ സംഭവിച്ചു. അദ്ദേഹം
സുഹൃത്തായ തർക്കസിലാന്തരോടു വസ്തുത പറയുക
യും, വല്ലാതെ വിഷാദിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. ജ്യോതി
ഷികനായ തർക്കസിലാന്തർ വൈദ്യനാഥരായരുടെ

ജാതകം പരിശോധിച്ചു, ഗ്രഹചാരം കണ്ടുപിടിയ്ക്കുകയും, ഇത്ര ദിവസത്തിനകം ഈ ആപത്തു നീങ്ങി പൂർവ്വസ്ഥിതി പുകമെന്ന് പറഞ്ഞു അദ്ദേഹം തന്നെ സമാധാനിപ്പിയ്ക്കുകയുമാണുണ്ടായത്. അതു വെറുതേ ആയില്ല. തർക്കസിലാന്തർ പറഞ്ഞ ദിവസംതന്നെ രായർക്കു വീണ്ടും ഉദ്യോഗം കിട്ടി. പിന്നത്തേക്കഥ പറയണമോ? രായർ സിലാന്തരുടെ ഭക്തനായിക്കഴിഞ്ഞു!

വൈദ്യനാഥരായർ ഒരിയ്ക്കൽ പത്തുരണ്ടായിരത്തിൽ പരം ജനങ്ങളേ വിളിച്ചുകൂട്ടി, ഒരു സഭ നടത്തിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കുകയായിരുന്നു. ആ സമയത്തു, തർക്കസിലാന്തർ ചെട്ടെന്നവിടെച്ചെന്നുകൂടി. സഭ ഉടനേ പിരിച്ചുവിട്ടു ഉടനേതന്നെ സ്ഥലം വിടണമെന്നു ചേദശിയ്ക്കാനായിരുന്നു അതു്. ഘോര മനസ്സിലായില്ലെങ്കിലും, രായർ ഉപദേശം അനുസരിച്ചു. ഒട്ടും താമസിയാതെ, സഭാമന്ദിരം തകന്നു വീണുപോയി! അതുകണ്ടവരനുപോയ വൈദ്യനാഥരായർക്കു തർക്കസിലാന്തരിൽ തോന്നിയ കൃതജ്ഞതയും ഭക്തിയും എത്രമാത്രമാണെന്നു പറയേണ്ടതുണ്ടോ! ആ സിലന്റെ ചരണങ്ങളിൽ ദണ്ഡുവത് പതിച്ചു അദ്ദേഹം. തർക്കസിലാന്തരേ ഒരു ദിവ്യഗുരുവായി കരുതുകയും ചെയ്തു.

മരൊരിയ്ക്കൽ, വൈദ്യനാഥരായരുടെ പാപ്പിടമായ 'വിഹാരം' (ബീഹാർ) എന്ന പ്രദേശം

തു", മഴയില്ലായ്മയാൽ ജനങ്ങളെല്ലാം കഴുങ്ങി വശായി. എല്ലാവരുംകൂടി, തർക്കസിലാന്തരേ ശരണം പ്രാപിച്ചു. കാരുണികനായ ആ സിലൻ, ഈശ്വരപ്രാർത്ഥനയെഴുതി മഴപെയ്യിക്കുകയും, തദ്ദേശീയരെ യഥാർത്ഥമായിട്ടുകുറ്റിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തുവത്രേ! ഇതു കണ്ടാനന്ദിച്ച വൈദ്യനാഥൻ, തർക്കസിലാന്തരം വളരെ ദ്രുതഗതികൂടി കൊടുത്തതായിപ്പറയപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്നു. എന്നുമാത്രമല്ല, പാററനായിലേ ഭരണാധികാരസ്ഥാനത്തിൽനിന്നും, പ്രതിമാസം ഒരു വലിയതുക, തർക്കസിലാന്തരരുടെ അടുക്കൽ പഠിയ്ക്കുന്നവരുടെ ചിലവിലേയ്ക്കും മറ്റുമായിട്ട്, തർക്കസിലാന്തരർ ലഭിയ്ക്കത്തക്കവണ്ണം, വേണ്ടുന്ന ഏർപ്പാടുകളും വൈദ്യനാഥരായർ ചെയ്തുവെച്ചുപോൽ! അനന്തരം, മുർഷിയാബാദിലേ നവാബിന്റെറസ്ഥാനാധികാരി നഷ്ടപ്പെടുപോയിട്ടും, തർക്കസിലാന്തരർ ലഭിച്ചിരുന്ന ആ മുന്തൂക്കപ്പിക, ആജീവനാന്തം ഒരു പാരിതോഷികമെന്ന നിലയിൽ, ബംഗാൾഗവർണ്ണമേന്മർ കൊടുത്തിരുന്നു.

വീണ്ടും 'കാലന'യിൽ തിരിച്ചെത്തി തർക്കസിലാന്തരർ. അവിടെനിന്നും ഒരു ദിവസം 'വർദ്ധമാന'ത്തിലേ കോടതിയിലേയ്ക്ക് അദ്ദേഹത്തിനു പോകേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. കോർട്ടിൽ ചെന്നപ്പോൾ, അവിടുത്തെ ജഡ്ജി, തർക്കസിലാന്തരേ സവിശേഷം ബഹുമാനിച്ചു. അതിനുള്ള പ്രധാനകാ

രണം, പാററുനായിൽവെച്ച് തക്സിഡാന്തർ മഴുപെയ്യിച്ചപ്പോൾ, പ്രസ്തുതന്യായാധിപൻ അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നതും, സിഡാന്തരായി പരിചയപ്പെട്ടതും ആകുന്നു. സിഡാന്തരുടെ മാധാത്മ്യം കണ്ടു റിഞ്ഞ ആന്യായാധിപൻ, തന്റെ കോടതിയിലേ ഒരു പണ്ഡിതവരേണ്യനായിട്ട് അദ്ദേഹത്തേ നിയമിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നിട്ടും അദ്ദേഹം, ആദ്യമേ തുടങ്ങിയ അധ്യാപനവൃത്തിയേ ഉപേക്ഷിയ്ക്കാതെ, ആയിരത്തിരണ്ടു വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു അന്നവസ്ത്രാദികൾകൊടുത്തുകൊണ്ടു വിദ്യാപ്രദാനം ചെയ്തുപോന്നു.

ശദാബ്ദം ൧൭൨൨-ൽ, അല്ലെങ്കിൽ ക്രി. പി. ൧൮൦൦-മാണ്ടു്, ഈ തക്സിഡാന്തർ കാശിയിൽ പോയി ഒരു ക്ഷേത്രം പണിയിയ്ക്കുകയും, ശിവപ്രതിഷ്ഠ നടത്തുകയും ചെയ്തു. 'ശിവശിവഭട്ടാചാര്യ-ഭവന'മെന്നപേരിൽ, ഇന്നും കാശീനഗരത്തിൽ ആ ശിവാലയമുണ്ടു്. ആ ശിവാലയം ഒരു രാത്രി കൊണ്ടു പണി തീർന്നതാണെന്നു വിശ്വസിയ്ക്കപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്നു. അതിന്റെ പരമാർത്ഥം എങ്ങനെയിരുന്നാലും,

“ഭദ്രിദ്യശ്ചപരവ്രഥിമിതേ ശകാബ്ദേ (?)
 ക്രീതയാ ത്രിപരൈരതിജീണ്ണവാടീമു്,
 ശോണേഷ്ടകാദ്യൈർനവകാം പ്രചക്രേ
 രാമേശ്വരാർത്ഥം ഭദ്രിജരാമരാമഃ”

എന്നൊരുപദ്യം, ഇന്നും അവിടെ ശിലാലിഖിതമായിക്കാണാനുണ്ടെന്നുള്ളതു നിസ്സംശയമാകുന്നു. 'വർദ്ധമാന'നഗരത്തിലുള്ള 'അങ്കോല'ഗ്രാമത്തിൽ നിന്നാണ്, തർക്കസിലാന്തർ ആദ്യം വിവാഹം ചെയ്തത്. ആ സഹധർമ്മിണിയിൽ ഒരു പുത്രനാ രണ്ടു പുത്രിമാരും ഉണ്ടായി. അചിരേണ ആ ഗൃഹിണികാലധർമ്മപ്രാപിയ്ക്കുകയാൽ വീണ്ടും അദ്ദേഹം വിവാഹം ചെയ്തു. 'വർദ്ധമാന'ത്തിലുള്ള 'ഹസ്യ മപുരം' ഗ്രാമത്തിൽനിന്നായിരുന്നു ദ്വിതീയോദ്യാഹാരം. രണ്ടാമത്തേ ഭാര്യയിൽ രണ്ടുപുത്രന്മാർ ജനിച്ചു. ആദ്യത്തേ ഭാര്യയിൽ ജനിച്ച പുത്രന 'ശിവദാസ'നെന്നും, ദ്വിതീയഭാര്യയിലേ പുത്രന്മാർക്കു യഥാക്രമം ഭദ്രാദാസൻ, കാളിദാസൻ എന്നും ആയിരുന്നു നാമധേയങ്ങൾ. ഒടുവിൽ, തർക്കസിലാന്തർ കാശിയ്ക്കുപോയി. അവിടെ കുറച്ചുകാലം കഴിച്ചു കൂട്ടിയതിനു ശേഷം, ദേഹവിയോഗം നേടുകയും ചെയ്തു.

'ഭദ്രാദാസൻ' നല്ലൊരു പണ്ഡിതനായിരുന്നു. വർദ്ധമാനത്തിലേ കോടതിയിൽ ഒരു പണ്ഡിതസ്ഥാനം, മന്ത്രിമാരുടെ വയസ്സിൽത്തന്നെ അദ്ദേഹത്തിനു കിട്ടി. പിതാവിനെപ്പോലെതന്നെ അനവധി വിദ്യാത്മികൾക്ക് അന്നവസ്ത്രാദികൾ നൽകിക്കൊണ്ടു വിദ്യാപ്രദാനം ചെയ്തുപോന്ന ഭദ്രാദാസൻ. വിവാഹം ചെയ്ത്, നന്നാലുപുത്ര

നാരേയും പുത്രിമാരേയും നേടിയ ആ മഹാൻ, നാലുതാമത്തെ വയസ്സിൽ കാലധർമ്മം പ്രാപിച്ചു.

തർക്കസിലാന്തരുടെ കനിഷ്ഠപുത്രൻ 'കാളിദാസൻ' പാണ്ഡിത്യത്തിനെന്നപോലെ പരിശ്രമശീലത്തിനും രക്തകരമായിരുന്നു. രണ്ടിന്റേയും ഫലമായി, വിദ്യാസാർവ്വഭൗമൻ എന്ന വിരുതുനേടി അദ്ദേഹം. ആ യുവാവ്, 'മേമാരി'യ്ക്കടുത്തുള്ള 'ഘോഷപാഞ്ചക'ഗ്രാമത്തിൽ നിന്ന്, 'ഫലധരപാഠക'ന്റെ പുത്രി 'മാഹേശ്വരി'യേയാണ് വിവാഹം ചെയ്തിരുന്നത്. അങ്ങനെ കാളിദാസൻ മാഹേശ്വരിയിൽ, ക്രി. പി. മൗഢമുഖൽ ജനിച്ച സന്താനമാണ്, സംസ്കൃതസാമ്രാജ്യസാർവ്വഭൗമനായ സാക്ഷാത് താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി. താരാനാഥന്റെ ശൈശവത്തിൽത്തന്നെ, മാതാവ് മാഹേശ്വരി ദേഹവിയോഗം ചെയ്തു. കാളിദാസൻ വേറെ വിവാഹം ചെയ്യാതിരുന്നില്ലെങ്കിലും, താരാനാഥൻ മാതാമഹന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ആണു ശൈശവത്തിൽ വളർത്തപ്പെട്ടത്.

ദ്വിതീയാധ്യായം

ബാല്യചരിതവും, വിദ്യാഭ്യാസവും.

അഞ്ചാം വയസ്സിൽ താരാനാഥൻ, തിരിയെ 'കാലനാ'നഗരത്തിൽത്തന്നെ ആനയിൽപ്പെട്ടു. അവിടെ 'കൃഷ്ണമോഹനൻ' എന്നൊരാചാര്യൻ നടത്തിയിരുന്ന പാഠശാലയിൽ താരാനാഥന്റെ

ൻ

പാഠം ആരംഭിച്ചു. രണ്ടു സംവത്സരമാണവിടെ പഠിച്ചത്. അതിനിടയ്ക്ക് ആ പാഠശാലയിൽ പഠിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന വിഷയങ്ങളെല്ലാം താരാനാഥൻ പഠിച്ചുകഴിഞ്ഞു. പദ്മരാഗം വിളയുന്ന ഖനിയിൽ, പൂച്ചുക്കുരു മുളയ്ക്കാറില്ലല്ലോ. തക്ഷ്സി ഭാഗങ്ങളുടെ പെരത്രനായ താരാനാഥൻ, തനിയ്ക്കു നഗ്നനായ പ്രജയെയും പ്രതിഭയേം മേധയേം മേന്മയേം പ്രദർശിപ്പിയ്ക്കുവാൻ തുടങ്ങി. അങ്കഗണിതത്തിലാണു താരാനാഥൻ അധികം വിരതു കാണിച്ചത്. ആ വിരതു സഫപാഠികളുടെ അസൂയയ്ക്കു പോലും പാത്രമായിബ്ഭവിച്ചു. ഏതു തരത്തിലുള്ള ഗണിതപ്രശ്നങ്ങളുടേയും, ഉടനടി ഉത്തരം നൽകുവാൻ താരാനാഥനു തീരെ ശ്രമമുണ്ടായതില്ല. താരാനാഥന്റെ ഈ മിടുക്കു സമീപഭോജങ്ങളിലുണ്ടായിരുന്ന സജ്ജനങ്ങളുടെ ആദരാമോദങ്ങളുടേയും കൂടി വിഷയമായ്തീർന്നു. താമസിയാതെ, കൃഷ്ണമോഹനന്റെ അടുക്കലുള്ള പാഠം മതിയാക്കി, ഉപരിപാഠമാരംഭിച്ചു. പിതാവായ കാളിദാസന്റെ അടുക്കലും, പിതൃജ്യേഷുപത്രനായ ന്യായരത്നം 'താരിണീപ്രസാദ'ന്റെ അന്തികത്തിലും ആണു്, പിന്നെപ്പഠിച്ചത്. മുഗ്ധബോധ വ്യാകരണം, അഭിധാനം, ഭട്ടികാവ്യം, കമാരസംഭവം, ശിശുപാലവധം എന്നിവയാണു്, അക്കാലത്തു പ്രധാനമായി പഠിച്ചതീർത്തത്. താ

രിണീപ്രസാദനാണു കായ്മായിട്ടു പഠിപ്പിച്ചതും. 'വർദ്ധമാന'ത്തിലേ ഒരു കോർട്ടിൽ പണ്ഡിതരു ജ്യോഗം പൂണ്ടിരുന്ന താരിണീപ്രസാദൻ, ഒരു തികഞ്ഞ പണ്ഡിതനും താരാനാഥനിൽ ഏറെ സ്നേഹമുള്ള ആളും ആയിരുന്നതുകൊണ്ട്, പാഠം നല്ല നിഷ്കർഷയായ് തന്നെ നടന്നു. താരാനാഥന്റെ താരതരോത്കർഷത്തിനു താരിണീപ്രസാദനാണു പ്രഥമകാരണഭൂതൻ എന്നറിയുന്നു. ഇതിനിടെ വേറൊരു സന്ദർഭത്തിൽ സഭവിച്ചു. അതായതു:—

കിഴക്കേ ബങ്കാളത്തുനിന്നു ചെന്നു കാലനാനഗരത്തിൽ പാർത്തിരുന്ന ഈ ഭട്ടാചാര്യകുടുംബക്കാരായിട്ട്, കല്ലട്ടാനിവാസികളിൽ പലരും വേഴ്ചയായ കൂട്ടത്തിൽ, കല്ലുത്തയിലെ സംസ്കൃതവിദ്യാലയാധ്യക്ഷനായ 'രാമകമലസേനൻ' കൂടി ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു. ഒരുനാൾ, സന്ദർഭത്തിവശാൽ ഭട്ടാചാര്യകുടുംബത്തിൽ രാമകമലസേനൻ ചെന്നപ്പോൾ, താരാനാഥനും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതൃജ്യേഷന്റെ പുത്രൻ 'താരാകാന്തനം' തമ്മിൽ, സ്വപ്രഹണിയമായ മാസയുത്തോടുകൂടി, ശാസ്ത്രവാദം ചെയ്യുന്നതു കണ്ടു. ആ കാഴ്ച അദ്ദേഹത്തെ തുലോം ആഹ്ലാദിപ്പിച്ചു എന്നു മാത്രമല്ല, ഒരു കാലത്തിവർ അമൃലുരതങ്ങളായ് വിളങ്ങുമെന്ന് അദ്ദേഹത്തേക്കൊണ്ടു പ്രവചിപ്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു.

കൽക്കത്താനഗരത്തിൽ വിദ്യാഭ്യാസാത്മം പാർക്കുന്നതുപോലും, അക്കാലത്തു് ആചാരതത്പരന്മാരാൽ അവർക്കു് ഉള്ളിടയിൽപ്പെട്ടിരുന്നു. ഇംഗ്ലീഷ് വിദ്യാഭ്യാസം ആ നഗരത്തിൽ പ്രചരിച്ചു തുടങ്ങിയതു കൊണ്ടു്, ദുരാചാരങ്ങളും നാസ്തികതയും തന്നെ രവാസികളേ ബാധിച്ചു് എന്നായിരുന്നു അവരുടെ ആക്ഷേപം. പണ്ഡിതന്മാർ പരിഷ്കൃതചിന്തയും ആയ താരാനാഥതാതൻ കാളിദാസസാർവഭൗമനുകൂടി, ഏറെക്കുറേ ഈ മനോഭാവമുണ്ടായിരുന്നു. എങ്കിലും, വിദ്യാലയാധ്യക്ഷനായ രാമകമലസേനന്റെ സദാചാരനിയന്ത്രണം ആസ്തികവും അഭിനന്ദനീയമായിരുന്നതിനാൽ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായപ്രകാരം, അദ്ദേഹത്തോടൊന്നിച്ചു്, താരാനാഥതാരകാന്തന്മാർ, ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസത്തിനായിട്ടു് കല്ക്കട്ടായിൽ അയയ്ക്കപ്പെടുക തന്നെ ചെയ്തു. ൧൮൩൦-മേ മാസം ൧൦-ാംനു്, കല്ക്കട്ടാ സംസ്കൃതപാഠശാലയിൽ അലങ്കാരകക്ഷ്യയിൽ താരാനാഥനേ പ്രവേശിപ്പിച്ചു. അന്നു താരാനാഥനു ൧൮ വയസ്സാണു്. തന്നേ ചേർത്തിരുന്ന അലങ്കാരക്ലാസ്സിലേ അധ്യയനം കഴിഞ്ഞു്, ശേഷിച്ചുകിട്ടുന്ന സമയങ്ങളിൽ ആ പാഠശാലയിലേ തന്നെ റോമാന്തക്ലാസ്സിലും, കാവ്യക്ലാസ്സിലും കൂടി ചേർന്നു് അധ്യയനം ചെയ്തുപോന്നു താരാനാഥൻ. എല്ലാവരിലും ഉപരൂപരി പരിശോഭിക്കുവാനും തുടങ്ങി അദ്ദേഹം.

‘ജയഗോപാല’ തർക്കാലങ്കാരപണ്ഡിതരായിരുന്നു അന്നു കാവ്യശാസ്ത്രാധ്യാപകൻ. അദ്ദേഹം ആ സ്ഥാനത്തു നിസ്തുലനായ് ശോഭിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാവ്യശാസ്ത്രാധ്യയനം കാശിയിൽവെച്ചാണു നടന്നത്. അതിലേയ്ക്കു കാശിയിൽ നിവസിക്കുമ്പോൾ, കല്ക്കത്താസംസ്കൃതവിദ്യാമന്ദിരത്തിന്റെ അന്നത്തെ അധ്യക്ഷൻ ‘വിത്സൺ’ സായ്പു കാശിയിൽ ചെന്നുകൂടുകയുണ്ടായി. വിത്സണും ജയഗോപാലപണ്ഡിതരും തമ്മിൽ പരിചയപ്പെടുവാനും, വിത്സണു പണ്ഡിതരിൽ പ്രത്യേകം പ്രീതിതോന്നുവാനും കൂടി ഇടവന്നു. തത്ഫലമായിട്ടാണു് അദ്ദേഹം ജയഗോപാലപണ്ഡിതരേ കല്ക്കട്ടായിൽ കൊണ്ടുപോയി, അധ്യാപകപദത്തിൽ അധിരോഹണം ചെയ്യിച്ചത്. തത്താദൃശനായ അധ്യാപകന്റെ അടുക്കലായിരുന്നു താരാനാഥന്റെ ഉപരികാവ്യാധ്യയനം. കേവലം ശ്രവ്യകാവ്യങ്ങൾ മാത്രമല്ല, നാടകങ്ങൾ, നാടികൾ, ത്രോടകങ്ങൾ, പ്രകരണങ്ങൾ-എന്നിങ്ങനെയുള്ള ദൃശ്യകാവ്യങ്ങളും, ചുരുങ്ങിയ കാലം കൊണ്ടു താരാനാഥനാൽ പഠിയ്ക്കപ്പെട്ടു. അതിനും പുറമേ, അന്നു് അമുദ്രിതങ്ങളായിരുന്ന ആ ഗ്രന്ഥങ്ങളെല്ലാം, പല രാത്രികളിലേയും പരിശ്രമം കൊണ്ടു് അദ്ദേഹം കടലാസിൽ എഴുതി വെയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. അലങ്കാരത്തിൽ പാവ്യപുസ്തകങ്ങളെ

ളായിരുന്ന 'കാവ്യപ്രകാശം', 'സാഹിത്യദൃഷ്ടി
ണം' എന്നിവയിൽ അദ്ദേഹം അവഗാഹമായ വ്യു
ത്പത്തി സമ്പാദിച്ചതു വിശേഷിച്ചും പ്രസ്താവി
യ്ക്കേണ്ടതുണ്ട്.

അന്ന് അലങ്കാരയ്യേതാക്കൾ ജ്യോതിശ്ശാ
സ്ത്രത്തിൽ കൂടി അറിവു നേടേണ്ടിയിരുന്നു. അതി
ൻപ്രകാരം, 'ലീലാവതി'യിലും വിശിഷ്ടവിജ്ഞാ
നിയായി ആ മേധാനിയി. അചിരേണ, ജ്യോ
തിഷായുഗപകൻ 'യോഗ്യാനമിത്ര'ന്റെ അടു
ക്കലിരുന്നു, സൂര്യസിദ്ധാന്തം, ഗ്രഹലക്ഷണം,
ഗണിതായുധം, ഗോളായുധം, ഖഗോളം മുത
ലായ ജ്യോതിസ്ത്രപലതികളെല്ലാം ശരിയ്ക്കുപ
രിച്ചു, അതിലും പണ്ഡിതവരേണ്യതയേ പ്രാ
പിച്ചു.

താരാനാമന്റെ വേദാന്തശാസ്ത്രപാഠം, 'നാ
ഥുരാമശാസ്ത്രികളുടെ അടുക്കലാണ് നടന്നത്'.
ശാരിരകമീമാംസകനായ ശങ്കരാചാര്യസപാമികൾ,
പൂർവ്വപക്ഷപ്രദർശനപുസ്തകമാണല്ലോ, വേദാന്തസി
ദ്ധാന്തങ്ങളെ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ളത്. ആ സിദ്ധാന്ത
പലതികളിലെത്തുംമുൻപേതന്നെ, പൂർവ്വപക്ഷം
ഗ്രഹിച്ചാലുടൻ, സിദ്ധാന്തരൂപനമാധാനങ്ങളെ
ളാൽ, ഇരുപതുനേ വിസ്മയിപ്പിയ്ക്കുക താരാനാ
മന്റെ പതിവായിരുന്നു. എന്നു മാത്രമല്ല, ആചാ
ര്യസപാമികൾ അറിഞ്ഞുകൊണ്ടുതന്നെ മുരിഞ്ഞു

കെട്ടിയിട്ടുള്ള ഗ്രന്ഥഗ്രന്ഥികളിൽ അധികം ശ്രദ്ധിച്ചു്, അധ്യാപകബുദ്ധിയേ അടിയ്ക്കുടി ഉന്മേഷിപ്പിയ്ക്കുകയും അന്നു സാധാരണമായിരുന്നു. ഗുരുനാഥൻ, ഇതിൽ തുലോം സന്തോഷിച്ചതാനം.

൧൮൩൧-മേമാസം ൧൦-ാന്നു-, താരാനാഥൻ ന്യായശാസ്ത്രശാഖയിൽ പഠിയ്ക്കുവാൻ തുടങ്ങി. വങ്ഗഭേദനൈയാധികനാരിൽ അന്നത്തേ അഗ്രേസരനായിരുന്ന ‘നിമചാന്ദശിരോമണി’യാണു് താരാനാഥൻറ അധ്യാപകനായു് വേിച്ചതു്. നാലുസംവത്സരകാലം, താരാനാഥൻ തർക്കശാസ്ത്രം തന്നെ പഠിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ചതുർവ്യാധാതമകമായ ന്യായശാസ്ത്രഗ്രന്ഥം മുഴുവൻ പഠിച്ചുതീർക്കുകയും ചെയ്തു. ഒടുവിൽ, “തിരിയിൽ നിന്നു കൊളുത്തിയ പന്താ”പോലെ, ആ നൈയാധികഗുരുവയ്ക്കുനേക്കാൾ അധികം വ്യത്പത്തി, ആ വിഷയത്തിൽ സമ്പാദിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു സുധീവരനായ താരാനാഥൻ. ഇടയ്ക്കൊന്നു പറയുവാനുണ്ടു്.

താരാനാഥൻ തർക്കം പഠിച്ചുകൊണ്ടിരിയ്ക്കുവേയാണു്, “ഏഷ്യാട്ടിക് സൊസൈറ്റിക്കാർ” ആദ്യമായി ശ്രീമഹാഭാരതം അച്ചടിപ്പിയ്ക്കുവാൻ ആരംഭിച്ചതു്. പലരേക്കൊണ്ടും, പല തരത്തിലും ഏഴുതിച്ചതായിരുന്നു അച്ചടിയ്ക്കുവാനുള്ള മാതൃക. അച്ചടി തുടങ്ങിയപ്പോൾ, മാതൃകയും പ്ര. ഫ. ഴം

കൂടി, തെറ്റിപ്പോയിത്തീർന്നിരിക്കുന്ന ആവശ്യപ്പെട്ടുകൊണ്ട്, നിമപാദശിരോമണിയ്ക്കാണ് 'സൊസൈറ്റി'ക്കാർ അയച്ചുകൊടുത്തത്. എന്നാൽ, വാൽകോമ്പനായിരുന്ന ആ ഗുരുവർണ്ണ ഭാരതവാരിധിയിലൊന്നിറങ്ങി നീന്തിത്തുടിയ്ക്കുവാനുള്ള കൈതുകവും ഉത്സാഹവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട്, ആ ഭാരം, ബുദ്ധിമത്തരെന്നും, പണ്ഡിതപ്രകാശനെന്നും, പ്രയത്നപരായണനെന്നും പേരുകേട്ട പ്രിയശിഷ്യൻ താരാനാഥന്റെ തോളിലേയ്ക്ക്, തന്റെ തലയിൽ നിന്നും, പതുക്കെ ഇറക്കി അദ്ദേഹം! താരാനാഥനാകട്ടെ, യാതൊരു കൂസലുമുണ്ടായില്ല. ഗുരുദേവജ്ഞപോലെ, ആമുലാഗ്രം സമഗ്രം പരിശോധിച്ചു തിരുത്തിക്കൊടുക്കുകയെന്ന ചെയ്തു. എന്നു മാത്രമല്ല, അച്ചടിതീർന്നു പുസ്തകം പ്രസിദ്ധീകരിക്കാനായപ്പോൾ, പരിശോധനാനുമതിയോടെ ചേർക്കേണ്ടുന്ന സ്ഥലത്തു്, സ്വന്തം പേർ ചേർക്കാതെ, ഗുരുവരനാഥം സാന്നിദ്ധ്യമേഖലയിൽ, മഹാഭാരതപുസ്തകത്തേ എന്നു പോലെ, ഗുരുദേവിപാരമ്പര്യത്തെയും താരാനാഥൻ പ്രകാശിപ്പിച്ചു. ഈ ഭാരതപരിശോധനം താരാനാഥനേ പലവിധത്തിൽ മഹത്തരനാക്കി. മഹാഭാരതം എന്നുള്ളതു് ഒരു മഹാഭാരതം തന്നെയാണല്ലോ സാധാരണക്കാർക്കു് ലഭ്യം. എന്നാൽ അസാധാരണനായ താരാനാ

ഥൻറെ ധാരണാപാടവത്താൽ, അതദ്ദേഹത്തിന് ഒരു മഹാ ഹാരമായു് തീർന്നു. പുസ്തകം കൂടാതെ തന്നെ ഭാരതപാരായണം നടത്താമെന്ന നിലയായി.

“യദിഹാസ്തി തദന്യത്ര
യന്നേഹാസ്തി ന തത് കചചിത്”

എന്നു ഭഗവാൻ വേദവ്യാസൻ തന്നെ തീർത്തു പറഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്ന മഹാഭാരതം മുഴുവൻ ‘വായുപാഠ’മാക്കാൻ കഴിഞ്ഞാലത്തേ കഥ എന്താണ്! അതു ഷഡ്ഘ്നപാരങ്ഗതനുധീസമ്പന്നനുമായ ഒരു യുവാവു!! ഈശ്വരകടാക്ഷത്തിനു് ഈദൃക്തയം ഇയത്തയം ഇല്ലെന്നുതന്നെ ഇതിനർത്ഥം!! ഇതിന്നും പുറമേ, ഈ ന്യായശാസ്ത്രപാഠകാലത്തു്, സ്മൃത്യഭിശാഖയിൽ കൂടി താരാനാഥൻ ഹാജരായി പഠിച്ചുപോന്നിരുന്നു. അതിലും വിദ്വത്തമനായി താരാനാഥൻ. അന്നു മുദ്രണപ്രസ്ഥാനം വിരളമായിരുന്നതിനാൽ, ആവശ്യമുള്ള പുസ്തകങ്ങളെല്ലാം, ഗ്രന്ഥത്തിൽനിന്നു പകർത്തിയെടുത്തു പഠിയ്ക്കേണ്ടിവന്നു. അതുകൊണ്ടു് വ്യാകരണം, കാവ്യം, അലങ്കാരം, നാടകം, ന്യായം, സാങ്ഖ്യം, വേദാന്തം, പാതഞ്ജലം, ജൈമിനീയം, ഉപനിഷത്തു്, ധർമ്മശാസ്ത്രം, ജ്യോതിഷം, എന്നി

ങ്ങളനെ തനിയ്ക്കു ബന്ധപ്പെടേണ്ടിവന്ന വിഷയങ്ങളിലുള്ള പുസ്തകങ്ങളെല്ലാം തന്നെത്താൻ പകർത്തിയെടുത്താൻ, താരാനാഥൻ അധ്യയനം ചെയ്തിരുന്നതു്. ഇതുമൂലം, നിസ്സീമമായ ഗുണോപസ്ഥിതി ലഭിച്ചതിനു പുറമേ, കൈയെഴുത്തു കമനീയമാക്കിത്തീർക്കാനും താരാനാഥനു തരപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൈപ്പട്ട ബഹുവിശേഷമായിരുന്നുവത്രേ! അങ്ങനെ എഴുതിയെടുത്തിട്ടുള്ള ആ പുസ്തകങ്ങളെല്ലാം, പില്ലക്കാലത്തും, താരാനാഥന്റെ പുത്രൻ 'ജീവാനന്ദ'ദ്രോചായ്ൻ ബി. എ., സൂക്ഷിച്ചുരക്ഷിച്ചതായിട്ടറിവുണ്ട്.

താരാനാഥൻ ന്യായശഃഖയിൽ അധ്യയനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിയ്ക്കുമ്പോൾ, അലങ്കാരശാഖയിലേ അധ്യാപകപദത്തിൽ ആളില്ലാതായിവശായി. വിദ്യാലയാധ്യക്ഷൻ, താരാനാഥനോടു് അലങ്കാരാധ്യാപകത്വം സ്വീകരിയ്ക്കാനാവശ്യപ്പെട്ടു. എന്നാൽ, ആ സ്ഥാനം സ്വീകരിയ്ക്കുന്നതിനു താരാനാഥൻ തയ്യാറായില്ല. അദ്ദേഹം അതുപേക്ഷിച്ചു. സുപ്രസിദ്ധനായിരുന്ന 'ഇന്ദ്രശരമ'രൂവിദ്യാസാഗരൻ' അന്ന് ആ പാഠശാലയിൽ അലങ്കാരശാഖയിൽ ചേർന്നു പഠിച്ചുവരുകയായിരുന്നു. അവിടുത്തെ പാഠ്യപുസ്തകങ്ങളായിരുന്ന കാവ്യപ്രകാശം, സാഹിത്യദർപ്പണം എന്നിവയൊഴിച്ചുള്ള മറ്റൊ

കാരഗ്രന്ഥങ്ങൾ പരിശീലിയ്ക്കുന്നതിലേയ്ക്കായി, ഇതശ്ചരചന്ദ്രൻ നിയമേന താരാനാഥന്റെ വസതിയിലേയ്ക്കു പോയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നു. ചന്ദ്രന്റെ ആ ഉദ്യമം താരാനാഥൻ സന്തോഷം സഹലമാക്കി വന്നതും, താരാനാഥനിൽ ചന്ദ്രൻ സവിശേഷം ശ്രദ്ധാലുവായ് വേിച്ചതും ഇവിടെ പ്രസ്താവയോഗ്യങ്ങളായ കാര്യങ്ങളാണ്. അന്നു പത്തുപതിനഞ്ചുവയസ്സേ ഇതശ്ചരചന്ദ്രനുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. എന്നാൽ, താരാനാഥന്റെ അടുക്കൽ കഠിന പഠിച്ച കഴിഞ്ഞപ്പോഴേയ്ക്കും, അദ്ദേഹം വളരെ അധികം വിളങ്ങി. ഒരുദാഹരണം പറയാം:—

ആയിടെ കല്പത്തായിലുള്ള ഒരു ധനികന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ഒരു വലിയ അടിയന്തരം ഉണ്ടായിരുന്നു. അതോടുകൂടി ഒരു പാണ്ഡിതസദസ്സു നടത്തുന്നതിനും നിശ്ചയിച്ചിരുന്നു. രണ്ടിലേയ്ക്കുമായി താരാനാഥൻ ക്ഷണിയ്ക്കപ്പെട്ടു. താരാനാഥൻ ആ വക അടിയന്തരങ്ങളിൽ പ്രതിഗ്രഹം സ്വീകരിയ്ക്കാറില്ലെങ്കിലും, സദസ്സിൽ സന്നിധാനം ചെയ്യുക നിയതമായിരുന്നു. പ്രിയശിഷ്യൻ ഇതശ്ചരചന്ദ്രനോടുകൂടിയാണു സദസ്സിനു പോയത്. താരാനാഥൻ ആദ്യമേതന്നെ പ്രിയശിഷ്യനേക്കൊണ്ടു്, ആ മഹാപാണ്ഡിതസദസ്സിൽ പൂർവ്വപക്ഷങ്ങളേ അവതരിപ്പിയ്ക്കുവാൻ തുടങ്ങി. കേവലം ഖാലപ്രായനായ ഇതശ്ചരചന്ദ്രന്റെ പൂർവ്വ

പക്ഷപ്രസ്ഥാനത്തിൽ സദസ്യരെല്ലാം വിസ്മയിച്ചു പോയി. ക്രമേണ താരാനാഥൻ ആ വാദപ്രതിവാത്തിൽ പങ്കുകൊള്ളുകയും, പണ്ഡിതവരിഷ്ടനായ സഭ്യന്മാരെ എല്ലാം പരാജിതന്മാരാക്കുകയും ചെയ്തു.

ഇങ്ങനെ ൧൮൩൫-വരെ താരാനാഥൻ ആ വിദ്യാശാലയിൽ പഠിച്ചു താമസിച്ചു. അക്കാലം ജനുവരി ൧൫-ാം-നു. 'തക്വാചസ്സതി' ബിരുദം നേടി, പാഠ നിർത്തി പുറത്തുപോവുകയും ചെയ്തു. അനന്തരം ൧൮൩൯ ൽ, താരാനാഥതക്വാചസ്സതി, അന്നു നടപ്പിലിരുന്ന ഒരു 'ലാക്കമ്മററി പരീക്ഷ'യിലും 'മുൻസിഫ് പരീക്ഷ'യിലും ചേർന്നു പ്രശ്നോമാവണ്ണമുള്ള വിജയം സമ്പാദിച്ചു. അങ്ങനെയിരിയ്ക്കെ ൧൮൩൮-ൽ, തക്വാചസ്സതിയുടെ പിതൃജ്യേഷുപത്രൻ താരണീപ്രസാദപണ്ഡിതർ ദിവങ്ഗതനായി. അപ്പോൾ 'വൽമാന'നഗരത്തിൽ ഒരു നല്ല ശമ്പളമുള്ള ഒരു 'ഉദ്യോഗ' സ്ഥാനം ഒഴിഞ്ഞുവശാവുകയും, അതിലേയ്ക്കു താരാനാഥതക്വാചസ്സതിയേ നിയമിച്ച് കല്പന പുറപ്പെടുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ താരാനാഥനത്ര കൈക്കൊണ്ടില്ല. ജീവിതം പണയം വച്ചു പണമുണ്ടാക്കുവാനായിട്ടദ്ദേഹം തുനിഞ്ഞില്ല! സ്വതന്ത്രമായി വിദ്യാവ്യവസായം ചെയ്തു ജീവിയ്ക്കുവാനാണദ്ദേഹം നിശ്ചയിച്ചതു്. ഇതിനിടെ വാചസ്സതിയ്ക്കു്

ഒന്നരണ്ടാപത്തുകൾ പററിയതു പ്രസ്താവയോഗ്യമാണ്. മരണകാരണങ്ങളാകാവുന്ന ആ അനീഷ്ടസംഭവങ്ങളിൽ നിന്നും ഈശ്വരേച്ഛയാലാണ് ദ്രോഹം മോചിയ്ക്കപ്പെട്ടത്. ഒന്ന് സ്വന്തം ചാർച്ചക്കാരിയായ ഒരു സ്ത്രീ, താരാനാഥൻ വിഷം നൽകിയതാണ്. കാരണം, താരാനാഥന്റെ ഉത്കർഷത്തിൽ അവൾക്കുള്ള അസഹിഷ്ണുതയാണെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്നു. ഏതായാലും ഒരു വൃദ്ധയായ ഭാസി മൂന്നറിവു കൊടുത്തതുകൊണ്ടു താരാനാഥൻ അതു- വിഷഭക്ഷണം-പററാതെ കഴിഞ്ഞു. ഈ സംഭവത്തിനുശേഷം, താരാനാഥൻ സ്വയംപാകം ചെയ്തേ ഭക്ഷിയ്ക്കു എന്നൊരേപ്പാടുവെച്ചു. അതിനു മുൻപ്, ഒഴുത്തരാഹുബ്രാഹ്മണരുടെ ഇടയിൽ നടപ്പുള്ള മന്യമാംസാഭിഭക്ഷണം, താരാനാഥനും സ്വീകരിച്ചിരുന്നു എങ്കിലും, ഈ സ്വയംപാകാരംഭം മുതൽ, അതു തീരെ വർജ്ജിയ്ക്കുകയും ആജീവനാന്തം ഈ ത്യാഗപ്രതത്തെ പാലിച്ചുപോരുകയും ചെയ്തു ആ മഹാത്മാവ്.

ഗങ്ഗാനദിയിൽ തോണിയാത്ര ചെയ്യവെ, വഞ്ചിമുങ്ങി, മരണോന്മുഖനായ് ഭവിച്ചതാണ്, പിന്നത്തേ വിപത്തു്. താരാനാഥനും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു ഭൃത്യനും ഒഴിച്ചു്, തോണിയിൽ കയറിയിരുന്ന മറ്റുള്ളവരെല്ലാം മരിച്ചുപോയി. താരാനാഥനും ഭൃത്യനും, ഗങ്ഗാനദിയിൽ വളരെ ദൂരം നീന്തിയെങ്കിലും, ഒടുവിൽ രക്ഷപ്പെട്ടു.

അനന്തരം, താരാനാഥൻ കാശിയിലേയ്ക്കു പോയി. അവിടെ ഹന്തമദ്ഘട്ടത്തിന്റെ സമീപത്തിൽ, ഒരു പരമഹംസന്റെ പണ്ണിശാല ഉണ്ടായിരുന്നു. അന്നവിടെ പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ചിരുന്ന ഒരു പരിവ്രാട്ടിനെ, മുടങ്ങാതെ മൂന്നുമാസം ഉപാസിച്ചു, താരാനാഥൻ പ്രസാദിപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിൽ നിന്നും അനുഗ്രഹം വാങ്ങി, 'കൂടെപ്പാത്തു', 'ഏതാനും ദിവസങ്ങൾകൊണ്ടു', 'ശ്രീഹൃദയമായ 'ഖണ്ഡനഖണ്ഡഖാദ്യ'ഗ്രന്ഥം മുഴുക്കു പഠിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു താരാനാഥൻ. 'ഖണ്ഡനഖണ്ഡഖാദ്യം, ആരും പഠിയ്ക്കാനൊരവെടാതെ, ദൂരവശാഹമെന്ന നിലയിൽ ഗുരുശിഷ്യന്മാർ ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടിരിയ്ക്കുന്ന ഒരു മഹാശാസ്ത്രഗ്രന്ഥമത്രേ. അതു സുലളിതമെന്ന നിലയിൽ, അല്പദിവസംകൊണ്ടു വേണ്ടുവിധം പഠിച്ചുതീർത്ത താരാനാഥന്റെ മേധാമഹിമയേ ആ പരമഹംസശ്രേഷ്ഠൻ തുലോം പ്രശംസിയ്ക്കുകയും, അന്നവധി ആശീർവാദങ്ങളാൽ താരാനാഥനെ വീണ്ടും അനുഗ്രഹിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. ആ സംഭവത്തിനുശേഷം, ആ പരമഹംസൻ അപ്രത്യക്ഷനായിക്കളഞ്ഞു. താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി പിന്നെ പലതരത്തിൽ പരിശ്രമിച്ചുനോക്കിയിട്ടും, ആ ദിവ്യാചാര്യനെ ദർശിയ്ക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. താരാനാഥനു വിദ്വേഷമേതും ചെയ്യാൻ വേണ്ടി പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ച കാശിവിശ്വനാഥൻ തന്നെയായി

രണ്ടു ആ യോഗീശ്വരൻ എന്നു ഭൃത്തരാമന്മാർ വിശ്വസിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. താരാനാഥൻ, കരേക്കാലം കൂടി കാശിയിൽ താമസിച്ചു, ദർഗ്രഹങ്ങളും ആ ചായ്യാപേക്ഷയുള്ളവയും ആയ പല ദർപ്പഭൂ ഗ്രന്ഥങ്ങളേയും, അനുത്തമന്മാരായ ആചാര്യന്മാരുടെ അടുക്കൽ, അധ്യയനം ചെയ്യുക ഉണ്ടായി. അങ്ങനെ വൈദിക്യസാമ്രാജ്യത്തിന്റെ പരമാധീശത്വം പൂണ്ടു, സ്വന്തം പാപ്പിടമായ കാലനാദേശത്തു തന്നെ തിരിച്ചെത്തുകയും ചെയ്തു അദ്ദേഹം.

തൃതീയാധ്യായം

അധ്യാപന വ്യവസ്ഥയാദി

തന്റെ പിതാമഹനാൽ ആദരിയ്ക്കപ്പെട്ടും ആചരിയ്ക്കപ്പെട്ടും ഇരുന്ന അധ്യാപനവൃത്തിയേ കൈക്കൊടുവാനാണ്, പഠിപ്പെല്ലാം കഴിഞ്ഞു നാട്ടിൽ തിരിച്ചെത്തിയാറെ, താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി കൗതുകപ്പെട്ടതു്. അതിൻപ്രകാരം, കാലനായിലും സമീപദേശങ്ങളിലും ഉള്ള ബാലന്മാരേ ചേർത്തു്, സ്വന്തമായിട്ടൊരു പാഠശാല രൂപവത് കരിച്ചു. പാഠശാലയിലെ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു വേണ്ടുന്ന ഭക്ഷണാദികളെല്ലാം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചിലവിൽ നടത്തേണ്ടിയില്ലായി. എന്നാൽ അങ്ങനെയെന്നു നടത്തത്തക്ക ധനാഗമമാർഗ്ഗം അദ്ദേഹത്തിനു സ്വാധീനമായിരുന്നില്ല. ധനികന്മാരോടപേക്ഷിച്ചു്, അവരിൽനിന്നു പണം നേടി, പാഠശാല നടത്തു

നൂറ് ആ സ്വതന്ത്രരീലൻ ഹിതമല്ലാതെ വരുകയും ചെയ്തു. ഈ നിലയ്ക്ക് വാണിജ്യംകൊണ്ടു ധനമുണ്ടാക്കി, അങ്ങനെ പാഠശാല നടത്തിക്കളയാം എന്നു താരാനാഥൻ തീരുമാനിച്ചുവെങ്കിൽ, അത് അസ്വാഭാവികമല്ലല്ലോ.

താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി, 'ജവുളിവ്യാപാര'ത്തിലാണ് ആദ്യം ഏറ്റെടുത്തത്. അക്കാലത്തു പാശ്ചാത്യവസ്രുക്കൾ ഇന്ത്യയിൽ ഇറക്കുമതി ചെയ്യപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു വസ്രുക്കൾ ഇവിടെത്തന്നെ നെയ്യിച്ചു കച്ചവടം ചെയ്യേണ്ടിയിരുന്നു. ആകയാൽ ഒരു നെയ്ത്തുശാലകൂടി ഏറ്റെടുത്തുവാൻ, താരാനാഥൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. അതിലേയ്ക്കു ധാരാളം തൽ ശ്രദ്ധിച്ചു, സ്വന്തം നാട്ടുകാരായ നെയ്ത്തുകാരെക്കൊണ്ടു, തന്റെ അഭീഷ്ടം പോലുള്ള വസ്രുക്കൾ നെയ്യിച്ചെടുക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ആയിരത്തിൽപരം നെയ്ത്തുകാരേ, ഈ ആവശ്യത്തിലേയ്ക്കു ഏറ്റെടുത്തിയിരുന്നുവത്രേ. നെയ്തീരുന്നവസ്രുക്കൾ, തഥോചിതം വിദേശങ്ങളിലയച്ചു വിറ്റഴിയുകയും വാനം അദ്ദേഹം വിട്ടുപോയിരുന്നില്ല. എന്നാൽ, അതുകൊണ്ടും തൃപ്തനാവാതെ, വിസ്തരിച്ചൊരു നെയ്ത്തു ശാലതന്നെ അദ്ദേഹത്തിനു സ്ഥാപിക്കേണ്ടിവന്നു. 'മേദിനീപരം' ജില്ലയിലുള്ള 'രാധാനഗര'ഗ്രാമത്തിലാണ് ഈ നെയ്ത്തുശാല സ്ഥാപിച്ചത്. ഈശ്വരചന്ദ്രവിദ്യാ

സാഗരന്റെ തൃതീയസഹോദരൻ 'ശംഭുചന്ദ്രവിദ്യാരത്നം', തർക്കവാചസ്പതിയുടെ പ്രസ്തുത വസ്രവ്യവസായത്തേപ്പറ്റി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ളത് ശ്രദ്ധേയമാണ്. അതാവിതു്:—“ഞാനിപ്പോഴും ഓർമ്മിയ്ക്കുന്നുണ്ടു്, മിഷ്ഠവാദം അർഹ്വതാബ്ജത്തിലും അധികം കാലത്തിനു മുൻപു്, മേദിനീപുരംജില്ലയുടെ മധ്യത്തിലുള്ള രാധാനഗരത്തിൽ, താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി ഒരു വലിയ നെയ്ത്തുശാല ഏല്പെടുത്തിയതു്. മാസംതോറും, നാലായിരം ഉറപ്പികയ്ക്കുള്ള നൂൽ വാങ്ങിച്ചു് അവിടെ നെയ്ത്തിനായിട്ടയയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു തന്നിയേ അവിടെച്ചെന്നു്, ഹിന്ദുസ്ഥാനത്തിലുള്ള പ്രഭുജനങ്ങൾക്കു് അത്യാവശ്യകമായ വിശേഷപ്പെട്ട വസ്രങ്ങളെല്ലാം, അവിടെ നെയ്യിക്കാറുണ്ടു് അദ്ദേഹം. നെയ്തതീർന്നാലുടനെ, മുഷിഡാബാഡു്, കാശി, മഥുര, ഗാളിയർ തുടങ്ങിയ ദൂരദേശങ്ങളിലേയ്ക്കു കച്ചവടത്തിനയയ്ക്കുകയാചി. അന്നു് ഉത്തരപശ്ചിമപ്രദേശ (വടക്കുപടിഞ്ഞാറൻ അതിർത്തിസ്ഥല)ങ്ങളിൽ പോകുന്നതിനു ശരിയായ വഴിപോലും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു് ദൂരതരങ്ങളായ പല ദേശാന്തരങ്ങളിലേയ്ക്കും, വളരെ ക്ലേശിച്ചു്, തലച്ചുമടായിട്ടുതന്നെ വസ്രങ്ങൾ അയയ്ക്കേണ്ടിയിരുന്നു”.

രാധാനഗരം, 'ക്ഷീരപായി', 'ചന്ദ്രകോണ്', 'വാളി' മുതലായ ദേശങ്ങൾ, വസ്രനിർമ്മാണത്തിൽ

പണ്ടേ പ്രഖ്യാതങ്ങളായിരുന്നു. ആ ഗ്രാമങ്ങളിൽ കടിപാത്തിരുന്ന ഒട്ടവളരെ നെയ്ത്തുകാർ, നെയ്ത്തല്ലാതെ, മരൊന്നും ജീവികയായ് സ്വീകരിച്ചിരുന്നില്ല. യുഗോപ്യന്മാരും, ഉത്തരപശ്ചിമ ബലപ്രദേശക്കാരും ആയ പലേ വ്യാപാരികളും, മേപ്പറഞ്ഞ ഗ്രാമങ്ങളിൽ അവിടവിടെ കൈത്തറി ശാലകൾ ഏല്പിടുത്തി, പടവകളും പട്ടികളും മറ്റും നെയ്യിച്ചു വിറ്റുവന്നിരുന്നു. യന്ത്രങ്ങളും, യന്ത്രവസ്തുക്കളും വന്നുകേറി, കൈത്തറിക്കാർക്കു ക്രമത്തിലധികം നഷ്ടം പററിത്തുടങ്ങിയതിനുമേലാണ്, ആ പ്രദേശങ്ങളിൽനിന്നും ആ വക വ്യവസായങ്ങൾ നിശ്ശേഷം നിഷ്ക്രമിച്ചുകളഞ്ഞത്.

താരാനാഥൻ രാധാനഗരത്തിൽ പാർക്കുമ്പോൾ, അമ്മയുടെ ശ്രാദ്ധത്തിനായിട്ട്, അനവധി പണ്ഡിതബ്രാഹ്മണരേ ക്ഷണിച്ചു. അവിടെ ഉൾന്നാട്ടിൽ പാത്തിരുന്ന ആ പണ്ഡിതന്മാർ, താരാനാഥനേ ഒരു വെറും വസുവ്യാപാരിയായിട്ടാണ് ആദ്യം കരുതിയിരുന്നത്. എന്നാൽ, ചെന്നു കണ്ടുകൂടി കുറേ സംസാരിച്ചപ്പോഴേയ്ക്കും, അദ്ദേഹം സകലശാസ്ത്രങ്ങളിലും ഒരു തികഞ്ഞ പണ്ഡിതപ്രൗഢനാണെന്ന് അവരറിയാകയും, അതനുസരിച്ചു പിന്നെ ബഹുമാനിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. ഇന്നിയാണിവിടെപ്പറവാൻ ഉള്ളത്, തർക്കവാചസ്പതി ഒരു തികഞ്ഞ പാലകനായിരുന്ന കായ്മമാണ്. മൂന്നു

ത്തെയ്യ്, അതിലധികം ഉത്പാദനമുള്ള ഒരു കെട്ടിടം അവിടെ ഉണ്ടായിട്ടില്ലെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ആയിടയ്ക്കുതന്നെ, താരാനാഥൻ ഏതാനും 'നെല്ലു കത്തുയന്ത്ര'ങ്ങൾ(ഹൈസ് മിൽസ്) സ്ഥാപിച്ചു, അരികച്ചവടം നടത്തിയിരുന്നതും പ്രസ്താവയോഗ്യമാകുന്നു.

മുവർഷ ഡിസംബർ - ഫെബ്രുവരി, ഈശ്വരചരണവിദ്യാസാഗരൻ, കാൽനടയായിട്ടു കൽക്കട്ടായിൽ നിന്നു കാലനയിലേയ്ക്കു ചെന്നു. തക്കവാചസ്പതിയെക്കണ്ടു്, ഒരു കാഴ്ചം പറയാനാണ് അദ്ദേഹം പോയതു്. അന്നവധി അന്തേവാസികളേ അധ്യാപനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതായിട്ടാണ്, വിദ്യാസാഗരൻ, തക്കവാചസ്പതിയെക്കണ്ടതു്. കല്ക്കട്ടാസംസ്കൃതമഹാപാഠശാലയിൽ, തൊണ്ണൂറ് ഉറപ്പിക ശമ്പളമുള്ള പ്രധാനപ്രൊഫസർമാർ നൂറോളം ഒഴിഞ്ഞുകിടക്കുന്നു എന്നും, അവിടെ വന്നു് അതു സ്വീകരിയ്ക്കണമെന്നും, അതിലേയ്ക്കു് അപേക്ഷയെഴുതി ഒപ്പിട്ടു തരുന്നതിനുപുറമേ, പ്രശംസാപത്രങ്ങൾ (സർട്ടിഫിക്കറ്റുകൾ) കൂടി തന്നെയയ്ക്കണമെന്നും, അദ്ദേഹം താരാനാഥനോടു പറഞ്ഞു. ഇതിലേയ്ക്കു്, താൻ പലേവ്യവസായങ്ങളിലും ഏറ്റെടു്തിരിക്കുന്നതിനു പുറമേ, വിവിധ ഭേദങ്ങളിൽനിന്നും വന്നുചേർന്നിട്ടുള്ള വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു് അന്നവസ്രാജികൾ നൽകി, താൻ പഠിപ്പിച്ചു വരുന്നതും, ഈശ്വരചരണൻറെ അഭിമത

കോട്ട യോജിപ്പാൻ പ്രതിബന്ധങ്ങളാണെന്നായി
 രുന്നു താരാനാഥന്റെ ആദ്യത്തേ മറുവടി. എ
 ന്നാൽ, താരാനാഥന്റെ ആചക ഏല്പാടുകളിൽ
 യഥാവസരം താനും മേൽനോട്ടം വാമിച്ചുകൊള്ളാ
 മെന്നും, എന്തുതന്നെ ആയാലും, തത്കാലം വ്യാ
 കരണപണ്ഡിതസ്ഥാനം സ്വീകരിച്ചു കഴിയു
 ള്കുന്നും, ഇശ്വരചന്ദ്രൻ നിർബന്ധിച്ചു പറഞ്ഞ
 പ്പോൾ, ഒരു ക്ഷണകാലത്തേയ്ക്ക്, അതായത് ആ
 റുമാസകാലത്തേയ്ക്ക്, ആ സ്ഥാനം താൻ സ്വീക
 രിക്കാമെന്നും, ഒടുക്കം താരാനാഥൻ സമ്മതിച്ചു.
 അങ്ങനെ തർവാചസ്പതി ഇശ്വരചന്ദ്രനോടുകൂടി
 കല്പശാസ്ത്രം തിരിയുകയും ചെയ്തു. അവിടെച്ചെന്നു
 പിറ്റേന്നുതന്നെ വിദ്യാസാഗരൻ, തർവാചസ്പ
 തിയുടെ അപേക്ഷയും പ്രശംസാപത്രങ്ങളും കൂടി,
 അന്നുതന്നെ വിദ്യാലയാധ്യക്ഷൻ മാർപ്പേൽ സായി
 പ്പിന്റെ സന്നിധിയിൽ സമർപ്പിച്ചു. താമസിയാ
 തെ, തുടക്കത്തിൽ തൊണ്ണൂറ്റുകൾവളമുള്ള
 വ്യാകരണാധ്യാപകപദത്തിൽ, താരാനാഥതർവാ
 ചസ്പതി നിയമിയ്ക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു. മൗഢി
 ലാസൻ അങ്ങനെ നിയമിയ്ക്കപ്പെട്ടത്. വിദ്യാലയ
 ത്തിലേ അധ്യക്ഷതയ്ക്കുള്ളതും തർവാചസ്പതിയുടെ
 അധ്യാപനത്തിൽ തുലോം തുഷ്ണന്മാരും തൃപ്ത
 ന്മാരും ആയിപ്പോയി. പുറമേ, വൈദേശിക
 രായ വളരെ വിദ്യാർത്ഥികൾ, വാചസ്പതിയുടെ

വസതിയിൽ ചെന്നു പഠിയ്ക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. എല്ലാംകൂടി, വാചസ്പതിയും സന്തോഷഭരിതനായിട്ടു കഴിയുവാൻ തുടങ്ങി.

അക്കാലത്തു 'കിരാതാജ്ജനീയം' "ശിശുപാലവധം-മാഘം-" എന്നീ പ്രൗഢമഹാകാവ്യങ്ങൾ അച്ചടിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നില്ല; പാഠ്യപുസ്തകങ്ങളായിരുന്നുതാനും. ഓരോ വിദ്യാർത്ഥിയും പകർത്തിയെടുത്തു പഠിച്ചുകൊള്ളണമെന്നായിരുന്നു ഏല്പാട്. ഇതിൽ, വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു വളരെ കഷ്ടപ്പാടുള്ളവായി. വിദ്യാർത്ഥികളുടെ ഈ ക്ലേശം കണ്ടിട്ട്, ആ മഹാകാവ്യങ്ങൾ രണ്ടും, താരാനാഥൻ തനിയേ പണംചിലവാക്കി അച്ചടിപ്പിച്ചു. ആ രണ്ടു കൃതികൾക്കും ഓരോ വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ അക്കാലത്തവിടെ പ്രചരിച്ചിരുന്നു എങ്കിലും, ആ വ്യാഖ്യാനങ്ങളുടെ അപൂർണ്ണതയും അസൗകൃതവുമുപേക്ഷിച്ച്, വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു നിഷ്പ്രയാജനങ്ങളായിരുന്നു അവ. ആകയാൽ, വിദ്യാർത്ഥികൾക്കും വിദ്യാന്മാർക്കും വളരെ പ്രയോജനമുള്ള 'ഘണ്ടാപഥം' (കിരാതവ്യാഖ്യ), 'സർവ്വകഷ്' (മാഘവ്യാഖ്യ) എന്നീ 'മല്ലിനാഥ' വ്യാഖ്യാനങ്ങളെ കാശിയിൽനിന്നു വരുത്തി, അവയിലുള്ള ലേഖകപ്രമാണികളെയെല്ലാം തിരുത്തി, അങ്ങനെ അവകൂടി മൂലഗ്രന്ഥത്തിനു ചുവടെ ചേർത്താണ്, ആ മഹാകാവ്യങ്ങളേ ആദ്യമായി അദ്ദേഹം അച്ചടിപ്പിച്ചത്. ഇതു ഹൃദയം

ആയിരുന്നു. ഈ പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങൾ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു തുലോം വിലവേററതായ് ഭവിയ്ക്കുകയാൽ, ഗവർണ്മെൻറ്, താരാനാഥതർവാചസ്പതിയേ സവിശേഷം അഭിനന്ദിയ്ക്കുകയും, ഒരു വലിയ തുക അദ്ദേഹത്തിനു പാരിതോഷികം നൽകുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ, അതിന്മേലു കിട്ടിയ ധനം വാചസ്പതി എടുത്തില്ല. അതപ്പാടേ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജ്യോതിഷാധ്യാപകനായ യോഗധ്യാനമിത്രൻ്റെ ഗുരുദക്ഷിണയായ് കൊടുത്തു. ഇങ്ങനെ, കവിവല്ലഭ ചക്രവർത്തിയുടെ വ്യാഖ്യാനങ്ങളുടെ സ്ഥാനത്തു മല്ലിനാഥവ്യാഖ്യാനങ്ങൾ പ്രചരിയ്ക്കുവാൻ പ്രയത്നിച്ചതിൽ, ബങ്കാരംസംസ്ഥാനം മുഴുവൻ, താരാനാഥതർവാചസ്പതിയ്ക്ക് എന്നേയ്ക്കുമായി കടപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്നു എന്നു് ഒരു മഹാൻ അഭിപ്രായപ്പെടുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്.

ഇതുപോലെതന്നെ അച്ചടിയ്ക്കാത്ത പാഠ്യപുസ്തകങ്ങളായിരുന്ന 'ഖീലാവതി' 'ബീജഗണിതം' എന്നീ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളേയും, അചിരേണ താരാനാഥൻ അച്ചടിപ്പിച്ചു പ്രചരിപ്പിച്ചു. അനന്തരം ഹവർൻ-ൽ, വൈയാകരണഭൂഷണസാരം, എന്ന മഹാഗ്രന്ഥത്തേയും അദ്ദേഹം മുദ്രാപണം ചെയ്തു. ഈ പ്രസിദ്ധീകരണവും, വിദ്യാർത്ഥികൾക്കും വിദ്യാന്മാർക്കും വളരെ ഉപകാരകമായ് ഭവിച്ചിരുന്നു എന്നു പ്രത്യേകം ചറയേണ്ടതില്ലല്ലോ.

൧൮൫൧-ൽ ആണു് ആദ്യമായിട്ടൊരു 'ബാലി
 കാവിദ്യാലയം' കല്പിച്ചായിൽ ഏർപ്പെടുത്തപ്പെട്ടതു്.
 'വേമൂൻ' എന്നൊരു മഹാത്മാവിനാൽ ഏല്പിട്ടു
 ത്തപ്പെട്ട ആവിദ്യാലയത്തിന്റെ പേർ 'വേമൂൻ
 ബാലികാവിദ്യാലയം' മെന്നായിരുന്നു. ഉയന്നുജാതി
 കാരണഭിമാനിച്ചിരുന്നവർ, ആ ബാലികാപാഠ
 ശാലയിൽ പെൺകിടാക്കളെ അയച്ചു പഠിപ്പിയ്ക്കു
 ന്നതിന്നു്, അവരുടെ യാഥാസ്ഥിതികത്വമൂലം,
 വലിയ മടിയന്മാരും ഭീരുക്കളും ആയികാണപ്പെട്ടു.
 അവരുടെ ഈ ആചസ്യവിലാസത്തേയും, യോഗ
 കര്യേയും നിശ്ശേഷം നശിപ്പിയ്ക്കുവാനായി പ്രഥമതഃ
 പ്രവർത്തിച്ചതു്, താരാനാഥതർവാചസ്പതിയാണു്.
 അദ്ദേഹം, സ്വന്തംപത്രം 'ജ്ഞാനദാദേവി'യേ
 നിശ്ശങ്കം 'വേമൂൻ പാഠശാല'യിലയച്ചു പഠിപ്പി
 യ്ക്കുവാൻ തുടങ്ങി. അത്രയുംപ്രസി
 ങ്കളായ 'ആത്രേയി' 'ഗാർഗ്ഗി' മുതലായ ബ്രഹ്മവാദി
 നികളേയും, ജനകമഹാരാജാവിന്റെ അടുക്കലിര
 ന്ന മോക്ഷധർമ്മങ്ങളെ ഗ്രഹിച്ചിരുന്ന ഇതിഹാസമ
 ധിളയായ 'സുലഭ'യേയും, പൗരാണികപുരസ്സിക
 ളായ 'ദമയന്തി' - 'സീതാ' - 'സാവിത്രി' - 'ശകന്തളാ'
 പ്രഭൃതികളേയും ദൃഷ്ടാന്തികരിച്ചുകൊണ്ടു്, അതാ
 തുദേശങ്ങളിൽ ചെന്നു്, സ്രീവിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ
 ആവശ്യകതയേയും ശാസ്ത്രീയതയേയും യാഥാസ്ഥി
 തികന്മാർക്കു മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുക്കുകയും, തദ്ദേശാ

അവരുടെ യോഗക്കകളേ പരിഹരിച്ച്, അവിടെയിടെയുള്ള ബാലികമാരെ പാഠശാലയിലേയ്ക്കുയപ്പിയ്ക്കുകയും കൂടി ചെയ്തിരുന്ന താരാനാഥൻ തർക്കവാചസ്പതി. സ്രീവിദ്യാഭ്യാസാഭിവൃദ്ധിയിൽ പ്രാധാന്യേന പ്രവർത്തിച്ചിരുന്നവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ, തർക്കവാചസ്പതിയുടെ നാമധേയം, ഇന്നും ആദരവോടുകൂടി തദ്ദേശീയർ നിർദ്ദേശിച്ചു വരുന്നുണ്ട്.

ഘവരൂർത്ത്, മഹാനദാവനായ ഈശ്വരചന്ദ്രവിദ്യാസാഗരൻ, വിധവാവിവാഹം നടപ്പിലാക്കുവാൻ വേണ്ടി, അതു ശാസ്ത്രീയമോ അശാസ്ത്രീയമോ എന്നു തീരുമാനിയ്ക്കുവാൻ ഭരണപണ്ഡിതപരിഷത്തിനെ ചുമതലപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായി. അപ്പോൾ തർക്കവാചസ്പതിയാണ്, ധർമ്മശാസ്ത്രപ്രമാണങ്ങളേയും യുക്തിന്യായങ്ങളേയും പ്രദർശിപ്പിച്ചുകൊണ്ട്, അതു ശാസ്ത്രസമ്മതമാണെന്നു് ഉപപാദനം ചെയ്തുകൊടുത്തതു്. കൂടാതെ, ബങ്കാളദേശത്തെ ജമിന്ദാരന്മാരേയും, വിദ്വാന്മാരേയും, ഈ വിധവാവിവാഹവിഷയത്തിൽ അനുകൂലവൃദയന്മാരാക്കിത്തീർക്കുന്നതിന്നും താരാനാഥൻ തുലോം യന്ത്രിച്ചിരുന്നവരത്രേ. തർക്കവാചസ്പതിയുടെ ഏതാദൃശങ്ങളായ സാമാന്യസഹകരണങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെങ്കിൽ, ഈശ്വരചന്ദ്രവിദ്യാസാഗരൻ അത്ര വേഗം ആ വിഷയത്തിൽ വിജയിയ്ക്കുമായിരുന്നില്ലെന്നാണ് അറിയുന്നതു്.

വദ്ഗഭേശത്തേ ധനികാഗ്രേസരന്മാരായ
 പല ജമിന്ദാർമാർക്കും, താരാനാഥന്മാർക്കുവെപ്പ
 തി ഒരു താരകനായിരുന്നു. അവർക്കു പലപ്പോഴും
 അത്യാവശ്യത്തിനു പണം കൊടുത്തിരുന്നതു താരാ
 നാഥനാണ്. ആപത്തിലകപ്പെട്ട ഒരു പണക്കാര
 നനു താരാനാഥൻ ചെയ്തു ഉപകാരത്തിന്റെ സ്വ
 രൂപം, ഒരു ഉദാഹരണമായിട്ടിവിടെക്കാണിക്കാം.

മേദിനീപുരംജില്ലയിലുള്ള രാധാനഗര
 ത്തിൽ, 'ശിവനാരായണചതുർജ്ജിണ്ഡൻ', എന്ന
 പേരോടുകൂടിയ ഒരു വൃദ്ധ പാത്തിരുന്നു. അദ്ദേ
 ങ്ങൾ, ദയാലുവും സുശീലനും വിശിഷ്ട പരോപകാ
 രതത്പരനും ആയിരുന്നു. എല്ലാവർക്കും
 ഒന്നിച്ചുകൂടിയ ഒരു ഫലമായിത്തീർന്നു, അ
 ദ്ദേഹം വലിയ കടക്കാരനായതാണ്. ആ കടം
 തീർക്കുവാൻ വേണ്ടി, വസ്തു പണയമെഴുതി, അൻ
 പതിനായിരം ഉറപ്പിക കടം വാങ്ങിച്ചു. 'രമാപ്ര
 സാദരായൻ' എന്നൊരാളുടെ പക്കൽനിന്നാണ്
 വാങ്ങിച്ചത്. ഏതാനും വർഷങ്ങൾ, പണത്തിനു
 പലിശ കൊടുക്കുവാൻ, 'ചതുർജ്ജിണ്ഡൻ'നേക്കൊണ്ടു
 കഴിഞ്ഞില്ല. അതിൽവെച്ച്, രമാപ്രസാദൻ വളരെ
 ക്ഷോഭിച്ചുവശായി. ഒടുവിൽ അദ്ദേഹത്തെ സമാ
 ധാനപ്പെടുത്തുവാനും, കടം തീർപ്പാനുള്ള വഴി
 ആലോചിപ്പാനും ആയിട്ട്, ശിവനാരായണൻ
 രാധാനഗരത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട്, കല്ലുത്തായിൽ

രമാപ്രസാദന്റെ ഭവനത്തിൽ ചെന്നുചേർന്നു. രായന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ഏതാനും ദിവസങ്ങൾ പാക്കേണ്ടിവന്നു ചതുർജ്ജുരീണൻ. അങ്ങനെ താമസിയ്ക്കുമ്പോൾ, ചതുർജ്ജുരീണൻ, പെട്ടെന്നൊരു സുഖക്കേടിൽ അകപ്പെടുകയും, അന്നയാസേന അന്തരിച്ചുപോവുകയും ചെയ്തു. രമാപ്രസാദൻ ഇതിൽ സങ്കടപ്പെടുകയല്ല ഉണ്ടായത്. തന്റെ പണവും പലിശയും കിട്ടാത്തതുകൊണ്ടു പണയ വസ്തു കൈവശപ്പെടുത്താൻ പോകുന്നു താൻ, എന്നു ശിവനാരായണന്റെ മക്കൾക്ക് ഉടനേ അറിവുകൊടുത്തു അദ്ദേഹം. അവർ ഈ ആപത്തുകളെല്ലാം ഈശ്വരചന്ദ്രവിദ്യാസാഗരന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നു പറഞ്ഞു, തങ്ങളേ രക്ഷിയ്ക്കണമെന്നുദ്യമിച്ചു. ദീന ദയാലുവായ അദ്ദേഹത്തിന്, ഇതു തീരെ അസഹ്യമായി. അതുകൊണ്ട്, കല്പിതായിലുള്ള ലക്ഷപ്രളകളിൽ ചിലരേയെല്ലാം ചെന്നുകൊണ്ട്, രമാപ്രസാദന്റെ കടം തീർത്തുവെണ്ണം, എഴുപത്തയ്യായിരം (൭൫,൦൦൦) ഉറപ്പിക, പ്രസ്തുതമക്കൾക്കു കൊടുക്കുവാൻ വേണ്ടുന്ന ഏല്പാടുകളെല്ലാം ചെയ്തു ഈശ്വരചന്ദ്രവിദ്യാസാഗരൻ എന്നാൽ, ഇതിനിത്തുകൊണ്ട്, ദുരാഗ്രഹിയായ രമാപ്രസാദരായൻ, പണം കൊടുക്കാമെന്നുററിയുന്നവരേയെല്ലാം ചെന്നുകണ്ടുപറഞ്ഞു, അവരേ ആ ഉദ്യമത്തിൽനിന്നു വിരമിപ്പിച്ചു. ഈ വൈഷമ്യങ്ങളെല്ലാം, ഈശ്വരചന്ദ്രൻ താമസിക്കുന്ന

അടുക്കൽ ചെന്നു പറയുകയാണു പിന്നീടുണ്ടായത്. തർവാചസ്പതിയ്ക്കു് ഈ വൈഷമ്യത്തേ പരിഹരിക്കുവാൻ ഒരു പ്രയാസവുമുണ്ടായില്ല. അദ്ദേഹം ഉടനേ മൂഷിഡാബാദിലേയ്ക്കു പോയി, അവിടുത്തേരാജാവായ “പ്രതാപനാരായണസിങ്ങി”ന്റെ അടുക്കൽനിന്നു് “കാളിദാസഃഘോഷ”ന്റെ അടുക്കൽനിന്നു്, അൻപതിനായിരം ഉറപ്പിക റൊക്കം വാങ്ങിക്കൊണ്ടു്, കല്ലുട്ടായിലെത്തി. കല്ലുട്ടായിലുള്ള ഒരു പണക്കാരന്റെ പക്കൽ നിന്നു് ഇരുപത്തയ്യായിരം ഉറപ്പികയും വാങ്ങിച്ചു. താരാനാഥന്റെ സാമത്വപൂർവ്കമായ ഈ സാഹായ്യം മൂലം, ശിവനാരായണസന്താനങ്ങൾക്കു വസ്തു രക്ഷിയ്ക്കുവാനും, രമാപ്രസാദന്റെ കടം തീർക്കുവാനും സാധിച്ചു എന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ഇങ്ങനെ തർവാചസ്പതി, പലപ്പോഴും, പല ആപടഃഘട്ടങ്ങളിൽനിന്നും, പല വലിയ കടംബങ്ങളേയും രക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഈശ്വരചന്ദ്രനും വാചസ്പതിയും ഈ പരസാഹായ്യകരണത്തിൽ വലിയ കൂട്ടുകാരായിരുന്നു. ദീനന്മാർക്കും ധനികന്മാർക്കും, താങ്ങു തണലുമായിട്ടാണു് അവർ പ്രശോഭിച്ചതു്. അതുകൊണ്ടു്, പൊതുജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽ പൂജിതമായ ഒരു സ്ഥാനം, വിദ്യാസാഗരനെന്നപോലെ വാചസ്പതിയ്ക്കും സിദ്ധിച്ചു് അന്നു. പൊതുക്കാര്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി വാചസ്പതിയ്ക്കു മരണാടു പൂക്കേണ്ടിവന്ന ഘട്ടങ്ങളി

ലെല്ലാം ഈശ്വരചന്ദ്രന്റെ ആറുക്കാരായ 'ഭീന
 ബന്ധു'വും 'ശംഭുചന്ദ്രനും' ആണ്, വാചസ്പതി
 യുടെ ഗൃഹം സൂക്ഷിപ്പുകാരായിരുന്നതു്. അങ്ങനെ
 കഴിയവേ, ഈശ്വരചന്ദ്രനും വാചസ്പതിയും കൂടി,
 അന്നവിടെ നിർബന്ധമായിട്ടു നടപ്പിലിരുന്ന
 ശൈശവവിവാഹത്തെപ്പറ്റി, ഒരു വലിയ വിപ
 രീതയാപനീ മുഴക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ഇതിനു യാഥാ
 സ്ഥിതികകക്ഷികളുടെ എതിർപ്പുണ്ടായെങ്കിലും,
 വാചസ്പതി അതു വകവെക്കാതെ, തന്റെ മൂന്നു
 പെണ്മക്കളേയും, ചുവയസ്സു കഴിഞ്ഞതിനുശേഷം
 തന്നെ കല്യാണംകഴിച്ചുകൊടുക്കുവാൻ നിശ്ച
 യിച്ചു; നിശ്ചയംപോലെതന്നെ അനുഷ്ഠിക്കുകയും
 ചെയ്തു. ഈ ശൈശവവിവാഹം പോലെതന്നെ,
 ബഹുഭായ്യാസപീകാരവും അന്നവിടെ സാധാരണ
 മായിരുന്ന ഒരേപ്പാടാണ്. ശൈശവവിവാഹനി
 ഷേധം ഫലിച്ചുതുടങ്ങിയതോടുകൂടി, വാചസ്പ
 തിയും വിദ്യാസാഗരനും, ബഹുഭായ്യാസപീകാരനട
 വടിയുടെ നേരെ തിരിഞ്ഞു. ആ നടവടിയെ കുറി
 നുമായി ആക്ഷേപിയ്ക്കുവാനും, തത്പക്ഷപാതി
 കളെ തികച്ചും വെറുത്തുകൊടുവാനും ആ സമുദായ
 പരിഷ്കാരകന്മാർ മടിച്ചിരുന്നില്ല. അവരുടെ
 ഈദൃശമായ സഹപ്രവർത്തനപരിപാടി, ക്രമാധിക
 മായ സൗഹൃദബന്ധത്തിനു പരസ്പരം വശംവദരാ
 കിത്തിത്തു അവരേ.

ചെറിയ കാരണങ്ങളിൽനിന്നു വലിയ കാര്യങ്ങളുൾപ്പെടെ വളന്നുവരുക പലപ്പോഴും പതിവുള്ളതാണല്ലോ. അങ്ങനെ ഒരു സദാചാരം, ആ പണ്ഡിതസുഹൃത്തുക്കളെ സംബന്ധിച്ചും സഞ്ചാരമായി. അത്ര അടുത്തിണങ്ങിയിരുന്നവായ്ക്കുമാറ്റം-വിദ്യാസാഗരന്മാർ, ഒരു ചെറിയ കാര്യത്തിൽവെച്ചും, തീരെ അകന്നുവശമായതാണ് അത്. ബഹുഭായ്യാസപീകാരനടവടി, സാമുദായികനിലയ്ക്കും ധമ്മശാസ്ത്രങ്ങളുടെ നിലയ്ക്കും വിശദപണ്ഡിതമാണെന്നായിരുന്ന വിദ്യാസാഗരന്റെ മതം. എന്നാൽ, സാമുദായികഭാഷമല്ലാതെ, മനോധീസുമാരിൽനിന്നുപോലും ആ വിഷയത്തിലില്ലെന്നായിരുന്നു വായ്ക്കുമാറ്റം. ഇതിൽവെച്ചും, രണ്ടുപേരും തമ്മിൽ വലിയ വാദമുണ്ടാവുകയും, തത്ഫലമായി, പ്രമാണോദാഹരണപുസ്തകം 'ബഹുവിവാഹവാദം' എന്നൊരു പുസ്തകമെഴുതി താരാനാഥൻ പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കുകയും ചെയ്തതോടുകൂടി, 'സാഗര'- 'വായ്ക്കുമാറ്റം' കളുടെ കൂട്ടുകെട്ടു വേർപെട്ടു വേരറുപോകതന്നെ ചെയ്തു. പരിവേഷനാദിവിഷയങ്ങളെപ്പറ്റി ആദ്യത്തേതോടൊപ്പം ചെയ്തു അകന്നകന്നുപോയ നമ്പൂതിരിസമുദായനേതാക്കന്മാരുടെ നിലയോടും, പ്രസ്തുതസംഭവത്തെ സദൃശീകരിയ്ക്കാവുന്നതത്രേ. ഇവിടെവെച്ചു വായ്ക്കുമാറ്റത്തിന്റെ ഭാവിജീവിതം, ഒന്നു വഴിതരിഞ്ഞുപോവാനും ഇടയായി.

ചതുർത്ഥാധ്യായം

കൃഷിവരിശ്രമാദി.

൧൮൫൨-ൽ, താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി,
 'വീരഭദ്രം' എന്നു പറയുന്ന പ്രദേശത്തു്, കരേ
 അധികം സ്ഥലം കൃഷിയ്ക്കായി പതിപ്പിച്ചെടുത്തു.
 അദ്ദേഹം, അഞ്ഞൂറോളം കാളകളേയും പഞ്ചസാധി
 നികളായ വളരെ പശുക്കളേയുംകൂടി വിലയ്ക്കു
 വാങ്ങി. കാളകളേയുംമറ്റാകൊണ്ടു കൃഷിനടത്തുവാ
 നും, പാൽ വെണ്ണ മുതലായവ വിറ്റഴിയ്ക്കുവാനും
 ഏല്പാടു ചെയ്തു. 'ഹാരാധനപാലൻ' എന്നൊരു
 വിശ്വസ്തുനാണ്, അദ്ദേഹത്തെ ആവക കായ്ക
 ങ്ങളിൽ 'കായ്ക'മായിട്ടു സഹായിച്ചിരുന്നതു്. അക്കാ
 ലത്തു്, ആറു ലക്ഷം ഉറപ്പികയ്ക്കുള്ള വിശേഷപ്പെട്ട
 വസൂക്കുടം, —കാശ്മീരം, അമൃതസരസ്സു മുതലായ
 സ്ഥലങ്ങളിൽനിന്നു കൊല്ലാതോറും കല്ലട്ടായിൽ
 വില്പനയ്ക്കു വന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. തർക്കവാചസ്പതി,
 ആ ഘട്ടത്തിൽ, ഒരു ലക്ഷം രൂപയ്ക്കുള്ള സാലാ
 മുതലായ തുണിത്തരങ്ങൾ വിലയ്ക്കെടുത്തു വില്പന
 നടത്തി. അത്രയുമല്ല, രത്നവ്യാപാരം, സ്വർണവ്യാ
 പാരം, ആഭരണവ്യാപാരം (പണ്ടും പണിയിച്ചു
 വിൽക്കുക) എന്നിവയിലും താരാനാഥതർക്കവാച
 സ്പതി ഏല്പെട്ടു. 'ശ്രീരാമപോട്ടാർ' എന്നൊരാ
 ളാണ്, ആ വിഷയത്തിൽ താരാനാഥനു സഹാ
 യനായിരുന്നതു്. കാലനാനഗരത്തിലുണ്ടാകുന്ന കറി

൩൯

സ്വാമാനങ്ങൾ വാങ്ങി കല്പത്തായിലയച്ചു കച്ചവടം ചെയ്യാനും അദ്ദേഹം ഏല്പിച്ചു ചെയ്തു. സ്വസ്തരാഭരണങ്ങൾ, പട്ടുവസ്ത്രങ്ങൾ മുതലായവ ശേഖരിച്ചു വിൽക്കുന്നതിൽ, 'വീരഭദ്ര' പ്രദേശത്തു്, ലക്ഷത്തിൽപരം ഉറപ്പിക മുടക്കി. എപ്പോഴൊട്ടു ഏല്പിച്ചു ചെയ്തു ആ പണ്ഡിതകേസരി.

എന്തൊരു ധീരതയും പരിശ്രമശീലവുമാണെന്നാലോചിച്ചു നോക്കുക! എത്രമുഖമായിത്തീർത്തിരിയ്ക്കുന്നു താരാനാഥന്റെ തന്റേടവും പരിശ്രമവുമെന്നു കണക്കാക്കി നോക്കുക! ഹൃതിൽനിന്നു നമുക്കൊരു കാര്യം നല്ലവണ്ണം പഠിയ്ക്കുവാനുണ്ടു്. അതായതു്, നമ്മുടെ നാട്ടിൽ പഠിച്ചു സമ്പാദിയ്ക്കുന്നതു തൊഴിൽചെയ്യാൻ കൊള്ളരുതാതാവാനാണെങ്കിൽ, ഔത്തരാഹന്മാരുടെ ഇടയിൽ, എത്ര വലിയ പണ്ഡിതനും തൊഴിൽ ചെയ്തേ ജീവിയ്ക്കുന്നുള്ളതുതന്നെ. 'ഏടുകെട്ടു' മുതൽ ബി. ഏ. വരെയുള്ള പരീക്ഷകൾക്കു ലഭിയ്ക്കുന്ന 'പ്രശംസാപത്രങ്ങൾ' (സർട്ടിഫിക്കറ്റുകൾ) എല്ലാം, ഒന്നുകിൽ സക്കാർ ശമ്പളം വാങ്ങിയ്ക്കുവാൻ, അല്ലെങ്കിൽ പട്ടിണികിടന്നു ചാകുവാൻ ആണു് ഇന്നാട്ടുകാക്കു് ഏറിയകൂറാ ഉപകരിയ്ക്കുന്നതെങ്കിൽ, നേരേമറിച്ചു്, എത്ര അഗ്രീയപരീക്ഷ ജയിച്ചിരുന്നാലും, നല്ലൊരു സക്കാർവേതനം ലഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നാലും, സമ്പന്നനും കലീനനും ആയിരുന്നാലും

വ്യവസായവാണിജ്യാദികളിൽ ഉദാസീനനായി
 റിയ്ക്കുവാനല്ല, ആ വഴിയിൽ ഔദ്യേയം നേടുവാ
 നാണ്, ഒരുത്തരാഹ്നം അവന്റെ ഉത്തമോപാ
 ധികളെല്ലാം ഉപകരിയ്ക്കുന്നതു എന്നുള്ളതുതന്നെ!
 പരീക്ഷായോഗ്യതയ്ക്കുവേണ്ടി പ്രാണപ്രയത്നം
 ചെയ്യുന്ന കേരളീയക്കൊക്കെ, ഇതൊരു നല്ല 'സാധ
 നപാഠ'മായിരിയ്ക്കുമെന്നു തോന്നുന്നു. പാണ്ഡി
 ത്യവും മറ്റുതരം വ്യവസായങ്ങളും കൂടി ഒപ്പിച്ചു
 കൊണ്ടുപോയ താരാനാഥൻ എത്രതന്നെ വന്ദനീ
 യനല്ല!

എന്നും, എപ്പോഴും "പകിട പത്രങ്ങളു"
 എന്നുള്ളതു് ആരുടെ ജീവിതചരിത്രത്തിലും പതി
 വുള്ളതല്ല. ഇടയ്ക്കു ചില 'രണ്ടത്തൊന്നു'കൂടി
 വീണില്ലെങ്കിൽ, ദൈവനീതിയ്ക്കും ലോകസ്വഭാവ
 ത്തിനും ചേരുകയില്ലായിരിയ്ക്കാം. തർക്കവാചസ്പ
 തിയ്ക്കും ചില "തട്ടാ മുട്ടം" കിട്ടി. മനുഷ്യന്റെ
 മാറ്റം തെളിയുന്നതു പരാജയാവസരത്തിലാണെ
 ക്കിൽ, അതാവശ്യകവുമാണല്ലോ. ഏകദേശം
 ഒരു ലക്ഷം ഉറപ്പിക വിലയ്ക്കുള്ള പട്ടുവസ്ത്രങ്ങളും,
 ലോമവസ്ത്രങ്ങളും, വിറ്റഴിയായതെ കൃമികീടാദി
 കൾക്കു ഭക്ഷ്യമായിത്തീർന്നു മറ്റും 'താരമാറായ'
 നഷ്ടപ്പെട്ടു. വില്പനയ്ക്കു നിർത്തിയിരുന്ന പലരും
 കൊള്ളചെയ്തു തുലച്ചു. എന്തിനേറെ; ഒരുലക്ഷം
 ഉറപ്പികയോളം, താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കു

കടം വന്നുകൂടി. ഫവറുപത്രം എന്ന് ഇങ്ങനെ സംഭവിച്ചത്. അദ്ദേഹത്തിന് സംഭവിച്ച ഈ ആപത്തു് ഉത്തരഭേദങ്ങളിൽ പലേടത്തും കണ്ണാ കണ്ണികയാ പടൻപിടിച്ചു. ഫവറുപത്രം താരാനാഥൻ കാശിയിൽ താമസിയ്ക്കുമ്പോൾ, ഹിന്ദുസ്ഥാനനിവാസിയായ ഒരു കോടീശ്വരൻ, താരാനാഥന്റെ ഉററു സ്നേഹിനായ് തീർന്നിരുന്നു. ആ കോടീശ്വരൻ സന്താനങ്ങളൊ, അവകാശികളൊ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ആ മഹാത്മാവു്, താരാനാഥന്റെ ഈ അവശത അറിയുകയും, ആ കടം മുഴുവൻ തീർക്കുന്നതിന്നു താൻ സന്നദ്ധനാണെന്നു്, തർക്കവാചസ്പതിയേ ഗ്രഹിപ്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. പക്ഷേ, താരാനാഥൻ അതു സാദരം ഉപേക്ഷിച്ചു! കാരണം, അദ്ദേഹം അതുവരെ ആരുടെ പക്കൽനിന്നും പ്രതിഗ്രഹം സ്വീകരിച്ചിരുന്നില്ലെന്നുള്ളതുതന്നെ! ആ കോടീശ്വരൻ സ്വന്തം സ്വന്തം മറ്റു ബ്രാഹ്മണർക്കു ഭാഗം ചെയ്തു സംസൃതിയ്ക്കുണ്ടതായും, താരാനാഥൻ തർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കു മറ്റുവിധത്തിൽ പണം സമ്പാദിച്ചു കടം തീർക്കേണ്ടതായും ആൺ കലാശിച്ചതു്. രണ്ടും അങ്ങനെതന്നെ നടന്നു.

അന്നു കല്പദ്രാസംസ്കൃതമഹാപാഠശാലയിലേ അധ്യക്ഷനായിരുന്നതു് 'കേശവ' എന്ന ധാരയാണു്. ആ പാഠശാലയിലേതന്നെ ശാസ്ത്രീയ

മഹാചാർയ്യനായ താരാനാഥനോടു, ധർമ്മശാസ്ത്രം താൽപര്യം തോന്നി. താരാനാഥന്റെ പാണ്ഡിത്യവും പരിശ്രമവും, അന്യാദൃശവും അഭിനന്ദനീയവുമാണെന്നു ധർമ്മശാസ്ത്രത്തെ വേദപ്പെട്ടു. അച്ചടിശാസ്ത്രത്തെ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങളെല്ലാം, വ്യാഖ്യാനസഹിതം അച്ചടിച്ചിരിക്കുവാൻ, കർമ്മസായിപ്പു തക്കവാചസ്പതിയെ പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചു. അതിന്റെ ഫലമായിട്ട്, താരാനാഥൻ അച്ചടിച്ചിരിക്കുവാൻ തുടങ്ങുകയും, കാലക്രമേണ തദ്ദേശം സിദ്ധിച്ചുപോകുകയും നിശ്ചയം തീർക്കുകയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കടം തീർന്നതല്ല ലോകത്തിനു വലിയ 'കാർയ്യ'മായതു്; അദ്ദേഹം കടക്കാനായതാണ്. എന്തെന്നാൽ, അന്നുവരെ പൊതുവെ അസുലഭങ്ങളായിരുന്ന, വ്യാകരണഗ്രന്ഥങ്ങൾ, കാവ്യങ്ങൾ, അലങ്കാരഗ്രന്ഥങ്ങൾ, സ്മൃതികൾ, ന്യായം സാഹിത്യം—പാതഞ്ജലം—വേദാന്തം—മീമാംസ—വൈശേഷികം എന്നീ ഷഡ്ദശ്ശാസ്ത്രങ്ങൾ, എന്നുവേണ്ട, സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങൾ എല്ലാംതന്നെ, അതിനു ശേഷമാണ്—അതിന്റെ ഫലമായിട്ടു മാത്രമാണ്, ആർക്കും എങ്ങും സുലഭമായി ബാധിച്ചതു്! ഇന്നും ചിലർ ചെയ്യുംപോലെ, വെറും മാതൃകാശരണതേജസ്വല അസഹ്യങ്ങളായ അബദ്ധങ്ങളെപ്പോലും തിരുത്താതെ അല്ല, താരാനാഥൻ പ്രാചീനഗ്രന്ഥപ്രകാശനം നിർവ്വഹിച്ചതു്. വിദ്യാനന്ദൻ വിദ്യാ

ത്വീകരണവും പ്രയോജനപ്പെടുത്തിയും, അബദ്ധങ്ങളേയും അപവാദങ്ങളേയും പരിഹരിച്ചും, ശബ്ദാത്മങ്ങളുടെ കഠിനമുള്ള സ്ഥലങ്ങളിലെല്ലാം സരളങ്ങളായ വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ എഴുതിച്ചേർത്തും, പരിഷ്കരിച്ച സുഗമീകരിച്ചാണു് അദ്ദേഹം ആവകൃതികളെ അച്ചടിപ്പിച്ചതു്. സാസക്രതഭാഷയിലുള്ള പുസ്തകങ്ങളിൽ പ്രാധാന്യവും പ്രാശസ്ത്യവും ഉള്ളവ മുക്കാലു അതിലധികവും പ്രഥമമായ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചതു്, താരാനാഥതത്ത്വചമ്പതിയും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുരൂപാത്മജൻ 'ജീവാനന്ദവിദ്യാസാഗരൻ' ആകുന്നു. മവു൧൧-ൽ തന്നെ, മലിനാഥവ്യാഖ്യാനങ്ങളോടുകൂടിയ 'രഘുവംശ'വും 'കുമാരസംഭവ'വും തത്ത്വചമ്പതി അച്ചടിപ്പിച്ചിരുന്നു. 'ശബ്ദോദേശഖരം', 'ശബ്ദകൌസ്തുഭം', 'വൈയാകരണദ്രഷണസാരം' മുതലായ സംസ്കൃതവ്യാകരണഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ സാരഭാഗങ്ങളെ സങ്ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടു്, തുലോം സുലളിതമായ സംസ്കൃതത്തിൽ, 'ശബ്ദാത്മരത്നം' എന്നൊരു കൃതി താരാനാഥൻ ആയിടയ്ക്കുണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു സംസ്കൃതവാക്യനിർമ്മാണത്തിൽ അറിയും സൗകര്യവും സിദ്ധിയ്ക്കുമാറു്, 'വാക്യമൗഢി' എന്നൊരു പുസ്തകം, ബങ്കാളിഭാഷയിൽ എഴുതി പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു അന്നദ്ദേഹം. മവു൧൩-ൽ 'ഭവഭൂതി'യുടെ 'മഹാ

വീരചരിതം നാടക'വും, അടുത്തകൊല്ലം 'ശ്രീകാ
 ഞ്ചനാചായ്'രുടെ 'ധനഞ്ജയവിജയവ്യായോ
 ഗ'വും, പിറേറകൊല്ലം 'ഗൺഗാഭാസകവി'യുടെ
 'മരണോമഞ്ജരി'യും അദ്ദേഹം അച്ചടിപ്പിച്ച
 പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. ൧൮൩൧-ൽ അദ്ദേഹം മതപ
 രമായ ഒരു കൃതിയാണ്, അച്ചടിപ്പിച്ചത്. 'ഗയാ
 ശ്രാലാഭിപലതിയും ഗയാമായാത്മ്യവും' എ
 ന്നൊരു പുസ്തകമാണത്. ആര്യധർമ്മത്തെ അവ
 ലംബിച്ചിരിക്കുന്നവർക്കെല്ലാം, പിതൃപിതാമഹാ
 ദികളുടെ ശ്രാലം കർത്തവ്യമാണെന്നും, പ്രമാണങ്ങ
 ലേയും യുക്തികളേയും അനുഭവങ്ങളേയും പരസ്ക
 റിച്ചുകൊണ്ടും, ആ ഗ്രന്ഥത്തിൽ അദ്ദേഹം സമ
 ത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. ൧൮൩൨-ൽ അദ്ദേഹം 'ഭട്ടോജി
 ദീക്ഷിത'രുടെ 'സിലാന്തകൈരമദി' എന്ന പാണി
 നീയവ്യാകരണഗ്രന്ഥത്തിന്, 'സരളാ' എന്നൊരു
 വിശിഷ്ടവ്യാഖ്യാനം നിർമ്മിച്ചുച്ചിപ്പിച്ചു. ഇതു
 പലവിധത്തിലും ഒച്ചപ്പാടുണ്ടാക്കിയ ഒരു ഗ്രന്ഥ
 മാണു്. 'സരളാ'സഹിതമായ 'സിലാന്തകൈരമ
 ദി'യ്ക്കു്, ഭാരതവർഷത്തിൽ മാത്രമല്ല, യൂറോപ്പിലും
 അമേരിക്കയ്ക്കു് യിലാകൂടി മാന്യസ്ഥാനം ലഭിച്ചു.
 'വാചസ്പതി' ജീവിച്ചിരിയ്ക്കുമ്പോൾത്തന്നെ, ആ
 പുസ്തകത്തിനു് മൂന്നു 'പതിപ്പു' ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്.
 ഗവർണ്ണ്മേൻറുതന്നെ, ആദ്യം അതിന്റെ ൨൦൦—
 പ്രതികൾ വിലയ്ക്കെടുത്തു. അതിന്റെ അച്ചടി

യിൽ ചില നേരവോക്കുകൾ നടന്നതുകൂടി ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കാം.

സിലാന്തകരമുദിയുടെ പ്രസാധനത്തിലേയ്ക്ക്, ൨൧൦൦—ഉറപ്പിക സഹായധനം നൽകി, ൨൦൦—പ്രതി വാങ്ങിക്കൊള്ളാം എന്നു ബങ്ക് ഗാൾഗവർണ്ണ്മെൻറ് ഒരഭിപ്രായം പുറപ്പെടുവിച്ചു. പിന്നീട്, സംസ്കൃതപാഠശാലാധ്യക്ഷൻ കരൾസായിപ്പു മുഖേന ആ ഭാരം, 'കരമുദി'പ്രകാശന ഭാരം, താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയേ ഏല്പിക്കുകയാണുണ്ടായത്. അങ്ങനെ ചിരിയ്ക്കുമ്പോൾ, അന്നത്തെ ഒരു പ്രമാണിയായിരുന്ന ഡാക്ടർ 'രാജേന്ദ്രലാലമിത്രൻ,' ൧൨൦൦-ഉറപ്പികയ്ക്ക് 'കരമുദി'യുടെ ൨൦൦-പ്രതി അച്ചടിച്ചു ഗവർണ്ണ്മെൻറിൽ ഏല്പിച്ചുകൊള്ളാമെന്നും, അതുകൊണ്ട് ആ ഭാരം തന്നെ ഏല്പിക്കണമെന്നും ബങ്കാൾ ഗവർണ്ണ്മെൻറിനോട് പേക്ഷിച്ചു. ആ അപേക്ഷയുടെ വിചാരണയിൽ, അധ്യക്ഷൻ കരൾധര, "ഡാക്ടർ രാജേന്ദ്രലാലമിത്രൻ ഇതുവരെ ഒരു സംസ്കൃതഗ്രന്ഥത്തിന്നു വ്യാഖ്യാനം എഴുതി പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു കണ്ടിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ, ഒരു വ്യാകരണഗ്രന്ഥം സടീകം പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കുന്നതിനു ശക്തനാവുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല" എന്നും, "തർക്കവാചസ്പതിയോടൊപ്പം ഭദ്രംഗിയായിട്ട് ആ കാര്യം നടത്തുന്നവരേ തനിയ്ക്കു പരിചയമില്ലാത്തതിനാൽ, അദ്ദേഹത്തേത്തന്നെ ആ ഭാരം

ഏല്പിയ്ക്കേണ്ടതാണ്'' എന്നും ഗവർണ്ണ്മെന്റിനേ
 ധരിപ്പിച്ചു. അതുപ്രകാരമാണ്, താരാനാഥതർക്ക
 വാചസ്പതിയുടെ 'സരള'യോടുകൂടിയ 'സിദ്ധാ
 ന്തകൗമുദി' പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കപ്പെട്ടത്. വാച
 സ്പതിയുടെ 'സരള'യ്ക്കു കേരളത്തിൽപോലും
 സാമാന്യം നല്ല പ്രചാരം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. സിദ്ധാന്ത
 കൗമുദിയുടെ പഠനപാഠനങ്ങൾക്കു പണ്ടുപ്രസി
 ങ്കിപ്പെറ്റതു കാശിയാണ്. അതുകൊണ്ട്, കാശി
 നിവാസികളായ പണ്ഡിതന്മാർക്കു, തങ്ങളുടേപ്പോ
 ലെ 'കൗമുദി' ഗ്രന്ഥാർത്ഥജ്ഞതപം മറ്റാർക്കുമില്ലെ
 ന്നു് ഒരഹങ്കാരമുണ്ടായിരുന്നു. താരാനാഥനെർ
 'സരള' പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ, കാശിനിവാസികളായ
 ആ മഹാരാഷ്ട്ര പണ്ഡിതന്മാർക്കു് അദ്ദേഹവും
 അന്യരും ഒരുമിച്ചുതന്നെ ഉദിച്ചുവശായി. ദർ
 ഗ്രഹമായ സിദ്ധാന്തകൗമുദിയ്ക്കു് ഒരു ബങ്കാൾ
 നിവാസി വ്യാഖ്യാനമെഴുതുകയോ, എന്നായിരുന്നു
 അവരുടെ ഭാവം. പക്ഷേ, താരാനാഥനെർ
 'ആതുബോധവ്യാകരണം', 'ശബ്ദാർത്ഥരത്നം', 'ശബ്ദ
 സ്തോമമഹാനിധി' മുതലായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾക്കുകൂടിക്കണ്ട
 പ്പോൾ അവരുടെ അഹങ്കാരമെല്ലാം ശമിയ്ക്കുകയും
 താരാനാഥൻ അസാധാരണനാണെന്നു് അവർ ഗ്ര
 ഹിയ്ക്കുകയുംചെയ്തു. അനന്തരം ചവുന്തർ-ൽ ശ്രീഹ
 ഷ്ണൻ 'രത്നാവലിനാടികയേ' താരാനാഥൻ
 ഭദ്രമായി മുദ്രാപണം ചെയ്തു.

മവുന്നൂറുൽ, ദ്രീസ്താദേശത്തുള്ള ഒരുവിദഗ്ദ്ധൻ പ്രഭു കല്പിതാ സന്ദർശിയ്ക്കുകയുണ്ടായി. അദ്ദേഹം വേദാന്തത്തിൽ തികഞ്ഞ പണ്ഡിതനും, കല്പിതാ യിൽ ചെന്നകാലത്തു്, പതിവായി മുപ്പതു വിദ്യാർത്ഥികളെ തന്നെത്താൻ പഠിപ്പിയ്ക്കുന്ന ആളും ആയിരുന്നു. പ്രഭുതപമാത്രമല്ല, രാജതപവും അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം, അന്നു കല്പിതായിൽ പാർത്തിരുന്ന പല പ്രഖ്യാതപണ്ഡിതന്മാരേയും നേരിട്ടുനിർത്തി ശാസ്ത്രവിചാരം ചെയ്തെന്നോക്കി. 'ജയനാരായണതർക്കപഞ്ചാനനൻ' മുഖേന താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയായിട്ടു് പരിചയപ്പെടുവാൻ, വലിയൊരു വേദാന്തവിചാരം നടത്താനും ആ രാജാവിനു സാധിച്ചു. ഒടുക്കം, 'മധുസൂദനസാരസ്വതി'പ്രണീതമാക 'സിലാന്തബിന്ദു' എന്ന വേദാന്തഗ്രന്ഥത്തിന്റെ വിഷയങ്ങളെല്ലാം സബ്ഗ്രഹിച്ചു്, പത്തുനാൾക്കകം ഒരുപുസ്തകം എഴുതിക്കൊണ്ടുവരുന്ന ആളുടെ പേരിൽ, താൻ സവിശേഷം സന്തുഷ്ടനായിരിയ്ക്കും, എന്നു് ആ രാജാവുരുളിച്ചെയ്തു. സിലാന്തബിന്ദു എന്ന ഗ്രന്ഥം, ജഗദ്ഗുരു ശങ്കരാചാര്യസ്വാമികളുടെ ബ്രഹ്മസ്മാരായമായ "ഭരതോക്തി"യുടെ കരുസവിസ്തരവ്യാഖ്യാനമാണു്. രാജാവിന്റെ അജ്ഞാനസരിച്ചു്, 'സിലാന്തബിന്ദുസാരം' എന്നൊരു ഗ്രന്ഥവും, ജഗദ്ഗുരുപദ്മങ്ങളുൾക്കൂടി, സ്വന്തമായിട്ടൊരു വ്യാഖ്യാനം

വും നിർമ്മിച്ചു, താരാനാഥൻ. സ്വന്തം വ്യാഖ്യാനത്തിൽ, വേദാന്തതത്ത്വങ്ങളെല്ലാം സരളവും പ്രസന്നവുമായ രീതിയിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ട്, ഒരീസാക്ഷാതനായ ആ രാജവരൻ വളരെവളരെ സ്നേഹിച്ചു. മാത്രമല്ല, പൂജ്യപാദനായ ‘ജയനാരായണതർക്കപഞ്ചാനനൻ’ കൂടി ആ രണ്ടുകൃതികളേയും തുലോം പ്രശംസിയ്ക്കുക ഉണ്ടായി. ആ രാജാവിന്റെ ഭാര്യയായ ‘സ്വപണ്ണമയിദേവി’ തന്റെ കാർണ്യസ്ഥനായ “റാവുബഹദൂർ രാജീവലോചനൻ” മുഖേന ആ രണ്ടുകൃതികളേയും പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കുന്നതിനു താരാനാഥനേ പ്രേരിപ്പിയ്ക്കുകയും, ധനസാഹായ്യം ചെയ്തതും ചെയ്തു.

പുനർപ്പാഠം ‘തുലാദാനാദിപദ്ധതി’ എന്നൊരു ഗ്രന്ഥം എഴുതി അച്ചടിപ്പിച്ചു താരാനാഥൻ. നാലുവേദങ്ങളിൽനിന്നും ധാരാളം ഉദ്ധരണങ്ങൾ പേർത്തും, കർമ്മകാണ്ഡപദ്ധതിയ്ക്കും ഉറപ്പും മിനുപ്പും നൽകുവാനായി രചിച്ച ഒരു വൈദികഗ്രന്ഥമാണിത്. അതിന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണാർത്ഥം ൧൦൦-ഉറപ്പിക, സ്വപണ്ണമയിദേവിയെക്കൊണ്ടു രാജീവലോചനൻ സഹായധനമായിട്ടു തർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കു കൊടുപ്പിച്ചു. ഇപ്പന്യകത്തിനു പുറമേ, ‘കുമാരസംഭവ’ത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനം മുതൽ പൊംസർഗ്ഗം വരെയുള്ള ഭാഗവും, സ്വന്തം വ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടി “ഭട്ടനാരായണ”ന്റെ “വേണീസം

ഹാരനാടക'വും അദ്ദേഹം അക്കൊല്ലത്തിലച്ചുടി
 പ്പിച്ചു.മുൻപു പേർ പറഞ്ഞ 'ആതുരബോധവ്യാ
 കരണം'മവന്തെ-ൽ ആണ് മുദ്രണം ചെയ്തിച്ചത്'.
 ആ പുസ്തകവും, ആക്ട് ഫോർഡുയുനിവേഴ്സിറ്റി
 യിലേ സംസ്കൃതപ്രഫ'സർ മുതൽ പലേ മഹാനാ
 രാലുംമാനിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു.മവന്തെ-ൽ'ശബ്ദസ്തോ
 മമഹാനിധി' എന്ന മഹാനിഘണ്ടു, അഞ്ചുഭാഗ
 ങ്ങളായിട്ടദ്ദേഹം നിർമ്മിച്ചുച്ചുടിപ്പിച്ചു. വ്യത്പ
 ത്തിപ്രദർശനപരസ്സരമാണ്, ഓരോ പദങ്ങളും അ
 തിൽ അങ്ഗീകരിയ്ക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. അത്തരത്തി
 ലൊരു സംസ്കൃതനിഘണ്ടു, അതിനുമുൻപുവര
 റിച്ചിട്ടില്ല. 'ധാതുരൂപാദർശം' എന്നൊരു പുസ്തകം
 അകാരാദിക്രമത്തിൽ ധാതുക്കളേ ഗ്രഹിച്ചും, രൂപ
 ങ്ങളേ പ്രദർശിപ്പിച്ചും, നിർമ്മിച്ചതും പ്രസിദ്ധീകരി
 ച്ചതും,അക്കൊല്ലത്തിൽത്തന്നെയാകുന്നു.'വൃത്തരത്നാ
 കരം' 'മുദ്രാരാക്ഷസം' 'മാളവികാഗ്നിമിത്രം' എന്നീ
 മൂന്നു കൃതികളും, സ്വപനംവ്യാഖ്യാനങ്ങളോടുകൂടി,
 മവന്തെ-ൽത്തന്നെ താരാനാഥൻ അച്ചുടിപ്പിച്ചു.
 'അഷ്ടാധ്യായീസൂത്രപാഠം'കൂടി അദ്ദേഹം
 അക്കൊല്ലം അച്ചുടിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. മരമെ-ൽ
 സ്വപനം വ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടി, "ഹിതോപ
 ദേശ'വും, 'മുക്താവലി'യോടുകൂടി "ഭാഷാപരി
 ഷ്കേദം' എന്ന തർക്കശാസ്ത്രഗ്രന്ഥവും അച്ചുടിപ്പി
 ച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. പോരാ, 'ഇന്ദ്രശാപരക്തപണ്ഡിത'ന്റെ

‘സാങ്ഖ്യകാരിക’യ്ക്കും, ഒരു മൈഥിലപണ്ഡിതൻ നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ള ‘സാങ്ഖ്യതത്ത്വകൗമുദി’ എന്ന വ്യാഖ്യാനം വളരെ ദർശനമായതിനാൽ, അതിനൊരു ടീകകൂടി അക്കൊല്ലംതന്നെ ഉണ്ടാക്കുകയും അച്ചടിപ്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു അദ്ദേഹം. “ജഗന്നാഥപണ്ഡിത”രുടെ ‘ഭാമിനീവിലാസ’ത്തിന് മുമ്പെന്താൽ ഒരു ടീക നിർമ്മിയ്ക്കുകയും, രണ്ടുംകൂടി അക്കൊല്ലം തന്നെ അച്ചടിപ്പിയ്ക്കുകയും ഉണ്ടായി. ‘ലണ്ഡി’യുടെ ‘ദശകമാരചരിതം’, ‘ബാണ’ന്റെ ‘കാദംബരി’ ഇവ രണ്ടിനും ടീകകളെഴുതി അച്ചടിപ്പിയ്ക്കുകയും, ‘സർവ്വമനസങ്ഗ്രഹം (മാധവാചാര്യകൃതം), ‘കവികല്പദ്രുമം’ (ബോപദേവകൃതം), ‘ശായത്രീവ്യാഖ്യാനം’, ‘പരിഭാഷേന്ദ്രശേഖരം’ മുതലായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾക്കു കൂടി അക്കൊല്ലത്തിൽത്തന്നെ പ്രകാശനം നൽകുകയും ചെയ്തു.

മുമ്പെന്താൽ, പണ്ഡിതകലപതി താരാനാഥ തർവാചസ്പതി പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്, വൈദുഷ്യ സാമ്രാജ്യത്തിലേ ഏതൊരു സാവഭൗമനും അത്യഭിജ്ഞാനദാരുണങ്ങളേ ഉള്ളവർക്കുന്നതും, ഏതു പരിശ്രമശാലിയേയും ഭയതരളിതനാക്കിത്തീർക്കുന്നതും, ഭൂലോകമാകമാനം ഏതൊരുകാലത്തും വീണ്ടും വീണ്ടും കീർത്തിയ്ക്കുന്നതും, സംസ്കൃതഭാഷാഭേദിയ്ക്കും ഭാരതമാതാവിനും അനുഗൃഹീതമാനത്തിനു ഹേതുവായ് തീർന്നിട്ടുള്ളതും ആയ ഒരു മഹാഗ്രന്ഥ

ത്തിന്റെ പ്രഥമഭാഗമാണ്. അതായത്, 'വാചസ്പത്യം' എന്ന സംസ്കൃതമഹാനിഘണ്ടുവിന്റെ ആദിമഖണ്ഡം തന്നെ. ഇംഗ്ലീഷിൽ 'എൻസൈക്ലോപ്പീഡിയാ' (encyclopedia) എന്നുള്ള പേരിൽ പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന മഹാഗ്രന്ഥപരമ്പരയോടു സമാനമായ ഒന്നാണെന്നു പറയാം, ഈ 'വാചസ്പത്യബൃഹദഭിധാനം' എന്ന ഗ്രന്ഥപാരമ്പരി. താരാനാഥതർക്കചാച്ഛതി തന്നെത്താൻ, പതിനെട്ടുകൊല്ലക്കാലം, ഇടവിടാതെ പരിശ്രമിച്ചിട്ടാണ്, ഈ മഹാപുസ്തകം എഴുതിത്തീർത്തത്. റായൽ രവലപ്പത്തിൽ, ൫൬൦൦—പുറങ്ങളുണ്ട് ഈ പുസ്തകത്തിന്. ഇതിന്റെ അച്ചടിപൂർത്തിയാകുന്നതിന്, ൧൨—കൊല്ലംവേണ്ടിവന്നിരിക്കുന്നു. ആകെ അഞ്ചു (൫) ഭാഗങ്ങളായി വേർ തിരിയ്ക്കപ്പെടാവുന്ന ഈ നിഘണ്ടുവിന്റെ പ്രഥമഭാഗം, ൧൮൭൩-ലും, അന്ത്യഭാഗം ൧൮൮൪-ലും ആകുന്നു പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്. വളരെച്ചെറിയ അക്ഷരത്തിൽ അച്ചടിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ നിഘണ്ടു, ഗ്രന്ഥ (൩൨-അക്ഷരം ഒരു ഗ്രന്ഥമെന്നു സങ്കേതം) സങ്ഖ്യകൊണ്ടും, മഹാഭാരതത്തിന്റെ നാലോ അഞ്ചോ ഇരട്ടി വലുതാണെന്നു പറഞ്ഞാൽ, അതിൽ അതിശയോക്തിയുണ്ടാരിയ്ക്കുകയില്ല. സംസ്കൃതഭാഷയിലുള്ള സകലശബ്ദങ്ങളും, സർവ്വവിഷയങ്ങളും, വിവരണാദികളോടുകൂടി, ഇതിൽ

അന്തർവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതച്ചിട്ടു തീർക്കുവാൻ, ൧൦,൦൦൦—ഉറപ്പിക ചിലവായിട്ടുണ്ടത്രേ. അച്ചിട്ടു കാലത്തു് ൧൦൦—ഉറപ്പികയായിരുന്നു ഒരു സമഗ്ര പുസ്തകത്തിന്റെ വില. ബങ്കാൾഗവർണ്മെൻറ്, ൧൦൦൦൦—ഉറപ്പിക ഇതിന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിലേയ്ക്കു താരാനാതതർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കു നൽകി, നിഘണ്ടുവിന്റെ ഏതാനും പ്രതികൾ വാങ്ങിച്ചു സഹായിച്ചു. അതുപോലെതന്നെ, സംസ്കൃത പക്ഷപാതിയായ അന്നത്തേ 'ജയപുര'മഹാരാജാവു്, അയ്യായിരം ഉറപ്പിക തർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കുകൊടുത്തു പ്രസിദ്ധീകരണത്തിൽ സഹായിയ്ക്കുകയും, നിഘണ്ടുവിന്റെ ഏതാനും പ്രതികൾ വാങ്ങുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. വേറെയും പല വിദ്യാർത്ഥികളും, തർക്കവാചസ്പതിയേതു മഹത്തരകൃത്യത്തിൽ സഹായിച്ചിരുന്നു. വിദ്യാർത്ഥികളെന്ന പേരേതന്നെ രണ്ടു തരത്തിൽ കേളികേട്ടിരിയ്ക്കുന്ന കലശേഖരമഹാരാജാക്കന്മാർ, ഇങ്ങനെയുള്ള ഔദ്യോഗികസഹായങ്ങളേ അനുസ്മരിയ്ക്കാതിരിയ്ക്കാറില്ലെന്നുള്ളതു്, വിശിഷ്ട പഠനങ്ങളെതിരില്ലല്ലോ. അതിന്റെ ഫലമായിട്ടു്, ഇന്നു വില കൊടുത്താലും സുലഭമല്ലാത്ത ആ അന്തർഘമഹാനിധി, വലിയ കൊട്ടാരം ഗൃഹമപ്പരയേയും മറ്റും അലങ്കരിച്ചുകൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്ന വസ്തുത, നമുക്കും നമ്മുടെ നാട്ടിനും എത്രയും അഭിമാനപ്രദമാണെന്നുള്ളതിൽ സംശയമില്ലതന്നെ. വേദഭാഷ്യങ്ങളെഴുതിയ സായണാചാ

യ്യരോടും, ഉപനിഷദ്ഭാഷ്യാദികളെഴുതിയ ജഗദ്
 ഗുരുവിനോടുതന്നെയും മല്ലടിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഒരു
 മഹാപ്രയത്നമാണ് ഈ മഹനീയഗ്രന്ഥത്തിന്റെ
 പ്രണയനപ്രസിലീകരണങ്ങൾകൊണ്ട്, താരാ
 നാഥതർക്കവാചസ്പതി സാധിച്ചതെന്ന് അഭി
 ജ്ഞലോകം അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. സായണ്യൻറ
 യും ശങ്കരാചാര്യരുടേയും പാണ്ഡിത്യത്തിനു സമാ
 നമാണ്, വാചസ്പതിഭട്ടാചാര്യന്റെ വൈദഗ്ദ്ധ്യം,
 എന്നു വിദ്വാന്മാർ ഘോഷിയ്ക്കുന്നു. തർക്കവാച
 സ്പതി, സാക്ഷാദ് വാചസ്പതി തന്നെയായി
 രിയ്ക്കാം! ലൌകികങ്ങളും വൈദികങ്ങളും ആയ
 സകലശബ്ദങ്ങളും, പ്രകൃതിപ്രത്യയാദിവിഭാഗ
 പൂർവ്കമാണ്, വാചസ്പത്യത്തിൽ പ്രശ്നീപ്പിച്ചി
 രിയ്ക്കുന്നത്. പാമെ, പ്രാമാണികപ്രയോഗങ്ങളെ
 ഉദാഹരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ചാർവാകൻ, മാധ്യമികൻ,
 യോഗാചാരൻ, വൈദോഷികൻ, സൌത്രാന്തി
 കൻ, ആർഹതൻ, രാമാനുജൻ, മാധവൻ, പാശു
 പതൻ, രാസേശ്വരൻ, പാണിനി, നൈയായി
 കൻ, വൈശേഷികൻ, ഭീമാംസകൻ, സാങ്ഖ്യൻ,
 പാതഞ്ജലൻ, വേദാന്തി എന്നിങ്ങനെ ഓരോ മത
 കാരും ഒട്ടൊഴിയാതെ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള പരിഭാ
 ഷാശബ്ദങ്ങൾക്കെല്ലാം ഉചിതോദാഹരണപൂർവ്വം വി
 വരണം കാണിച്ചിട്ടുണ്ടു് ഇതിൽ. ആശചലായനൻ,
 ബൗദ്ധായനൻ, പാരസ്കരൻ മുതൽപേരുടെ അ

തിപ്രാചീനങ്ങളായ പരിഭാഷകളെ സമ്പ്രമാണം ഇതിൽ വ്യാഖ്യാനിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. പതിനെട്ടുപുരാണങ്ങളുടേയും വിഷയങ്ങളെല്ലാം ഇതിൽ സങ്ക്ഷേപിച്ചു കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. പണ്ടുപണ്ടുള്ള ഭാരതീയ മഹാരാജാക്കന്മാരേപ്പറ്റി പറഞ്ഞുവരുന്ന ഐതിഹ്യങ്ങൾക്കും ഇപ്പസ്തകത്തിൽ സ്ഥലമനുവദിച്ചിട്ടുണ്ട്. വേദാന്തി, വൈദികൻ, പെരരാണികൻ, താന്ത്രികൻ, മാന്ത്രികൻ, ദാഗ്നികൻ മുതലായ ഓരോരുത്തരുടേയും മതങ്ങളുടെ സാരാംശങ്ങളും, അതതു മതങ്ങളിൽ പ്രതിപാദിയ്ക്കപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്ന ഈശ്വരൻറെ സ്വരൂപവും, ഈശ്വരശബ്ദവിവരണാവസരത്തിൽ, ഇതിൽ കാണിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. ഭൂഗോളശാസ്ത്രം, ഖഗോളശാസ്ത്രം മുതലായവയേയും ഇതിൽ സങ്ഗ്രഹിയ്ക്കാതിരുന്നിട്ടില്ല. എന്നുവേണ്ട, ശിക്ഷാകല്പാദി വേദാങ്ഗങ്ങൾ, ഗാന്ധർവ്വവിദ്യ, ധനുർവ്ദത്തം, പാകശാസ്ത്രം, ഗജലക്ഷണശാസ്ത്രം, അശ്വലക്ഷണശാസ്ത്രം, വൈദ്യശാസ്ത്രം, രത്നശാസ്ത്രം, അർത്ഥശാസ്ത്രം, വ്യവഹാരനീതി, തർക്കശാസ്ത്രം, കാവ്യം, അലങ്കാരം, ഛന്ദസ്സ്, ഛന്ദോഗം, തച്ചശാസ്ത്രം, രസായനശാസ്ത്രം മുതലായ ഭാരതീയവിജ്ഞാനീയങ്ങളുടെയെല്ലാം, ഒരു തികഞ്ഞ കലവറതന്നെയാണു് ഈ പുസ്തകമെന്നുപറയാം. വാചസ്പത്യം ഒന്നുമാത്രമാണു്, സംസ്കൃതത്തിൽ വിശ്വാസനോഗ്യമായിട്ടുള്ള മഹാനിഘണ്ടു, എന്നു ജമ്

നീയപണ്ഡിതസാവ്ത്രേനായ മഹാത്മാ 'മാക്സ്മുഷർ' ഒരുവസരത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. 'വാചസ്പത്യം' തയാറാക്കിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്നതിനിടയിൽ, രണ്ടു തവണ, താരാനാഥഭട്ടാചാര്യൻ അതികലശലായ 'സുഖക്കേടിൽ' അകപ്പെടുകയുണ്ടായി. എങ്കിലും, ഏതാദൃശമായ ഒരു നിഷ്പണ്ഡവിന്റെ ആചര്യം, ഭാരതവർഷത്തിന്റേയും ഭൂമണ്ഡലത്തിന്റേതന്നെയും ആയതു കൊണ്ട്, കരുണാനിധിയായ ജഗദീശ്വരൻ അചിരേണ താരാനാഥനെ രോഗനിമ്നകൃതനാക്കിത്തീർച്ചയാക്കും, താരാനാഥൻ തന്റെ മഹോദ്യമത്തെ സമഗ്രവും സഫലവുമാക്കുവാനാസങ്ഗതിവന്നു. ചുരുക്കത്തിൽ പറയുകയാണെങ്കിൽ, ഒരു വിശ്വപിദ്യാലയത്തിലെ മഹാഗ്രന്ഥശാലയ്ക്കുപെയ്വാൻ കഴിയുന്നതിൽ പതിനടങ്ങുപകാരം, ഈ ഒരൊറ്റ ഗ്രന്ഥം സാധിച്ചതും. വാചസ്പത്യം സമീപത്തുള്ള രൊഹിണി, സംസ്കൃതസംഖ്യാധികളായ സന്ദേശങ്ങളെ വച്ചുപുലർത്തേണ്ടതായദേശർഭാഗ്യം ഒരിയ്ക്കലും അനുഭവിയ്ക്കേണ്ടിവരുകയില്ല. ദുർല്ലഭമായിത്തീർന്ന ഈ നിഷ്പണ്ഡവിന്നു് ഇന്ത്യന്റേതാപതോമുന്യാദോ ഉരപ്പിക വിലയാണത്രേ ഇപ്പോൾ. മലയാളത്തിൽ ഓരോദേശത്തുമുള്ള പ്രഭുജനങ്ങൾ, ഓരോ പ്രതിവീതം വരുത്തി, വിദ്യാർത്ഥികളുടേയും പൊതുജനങ്ങളുടേയും അത്യാവശ്യത്തിനുപയോഗിയ്ക്കുന്ന

കവണ്ണമുള്ള ഏറ്റുപ്പാടിൽ പരിരക്ഷിയ്ക്കുകയാണെങ്കിൽ, പള്ളിക്കൂടങ്ങളെക്കൊണ്ടും, വായനശാലകളെക്കൊണ്ടും ഉണ്ടാവുന്നതിൽ കൂടുതൽ വിശുദ്ധവും വിശാലവുമായ വിജ്ഞാനസമ്പത്തു്, അതതുദേശക്കാർക്കു് സമ്പാദിയ്ക്കാവുന്നതാണു്.

പുറമെ -ൽ, 'ലിങ്ഗാനുശാസനം' എന്നൊരു പുസ്തകംകൂടി, തർക്കാചസ്പതി നിർമ്മിച്ചപ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കുകയുണ്ടായി. അനന്തരം, ഗുണവതി വികേന്ദ്രാരിയാചക്രവർത്തിനിയുടെ ദ്വിതീയസന്താനം 'ഡ്യൂക് ആഫ് എഡിൻബറോ' ഇൻഡ്യയിൽ വന്നപ്പോൾ, അദ്ദേഹത്തേ ആശീർവിച്ചുകൊണ്ടു്, 'രാജപ്രശസ്തി' എന്നൊരു കാവ്യഗ്രന്ഥം നിർമ്മിച്ചുചിട്ടിയ്ക്കുകയും, അദ്ദേഹത്തിനു സമർപ്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. താരാനാഥതർക്കാചസ്പതിയുടെ സരളമധുരമായ കവിതപവൈഭവത്തിനു് ആ 'രാജപ്രശസ്തി' ഉത്തമദൃഷ്ടാന്തമാണു്.

പഞ്ചമാധ്യായം
ബാഹുമാതിലാഭാദി.

ജ്യോതിഷത്തിൽ ഗ്രഹഗണിതഭാഗത്തിനു്, തർക്കാചസ്പതി അതിവിദഗ്ദ്ധനായിരുന്നു. ഒരിയ്ക്കൽ, ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രത്തിൽ പണ്ഡിതനായ ഡാക്ടർ 'മെക്കായി' എന്ന പാശ്ചാത്യനും, തർക്കാചസ്പതിയും തമ്മിൽ ഗണിതവിഷയകമായിട്ടു വലിയൊരു വിവാദം നടന്നു. ഒടുക്കം, വാച

സ്പത്യുടെ മതമാണ് അനുഭവസിദ്ധമായും ശാസ്ത്രാനുഭവമായും കണ്ടത്. അതിൽ വെച്ച്, വളരെ മഹാപണ്ഡിതന്മാർ വൃത്താന്തപത്രികാദി മുഖേന വാചസ്പത്യഭട്ടാചാര്യരേ പരം പ്രശംസിച്ചു. “ജ്യോതിഷഭൂഷണശ്രീഭട്ടനാരായണൻ” മുതലായ പല പ്രമാണികളും, വാചസ്പത്യരുടെ ജ്യോതിഷസ്തോത്രന്മാരാകുന്നു.

കൽക്കട്ടാസംസ്കൃതവിദ്യാമന്ദിരത്തിൽ അധ്യാപകനായിരുന്നകാലം മഴുവൻ, താരാനാഥൻ അവിടുത്തെ ഒരു പ്രാമാണികനായ് തന്നെ ശോഭിച്ചു. വിദ്യാമന്ദിരസന്ദർശനത്തിനായിട്ട്, കാശ്മീരം, നേപാളം, തമിഴ്നാടു തുടങ്ങിയ വിദേശങ്ങളിൽനിന്നു ചെന്നിരുന്ന പണ്ഡിതകേസരികളായിട്ടു കൂടിക്കാഴ്ച നടത്തുമ്പോഴും, വാദപ്രതിവാദം ചെയ്യുമ്പോഴും, വിദ്യാമന്ദിരത്തിലെ അധ്യാപകന്മാരെപ്പോലും ചേർന്ന്, താരാനാഥതർവാചസ്പത്യരുടെ തങ്ങളുടെ പ്രതിനിധിയാക്കി, പുരോഗമിപ്പിയ്ക്കുകയാണു പതിവ്. എന്തിനെന്നാൽ, തങ്ങളുടെ ‘പോന്നുപോരാത്ത’കളേ മറയ്ക്കുന്നതിനുള്ള ശക്തിയാ, സന്ദർശകന്മാരെ വിസ്മയിപ്പിയ്ക്കുന്നതിനുള്ള വാഗ്ഗൈഭവവും താരാനാഥനുള്ളത്, സന്ദർശകന്മാരേ അനുഭവപ്പെടുത്തുവാൻതന്നെ. താരാനാഥൻ നേടുന്ന മെച്ചംകൊണ്ടു്, തങ്ങളുടെ മെച്ചവും സിദ്ധമെന്ന് അവർ അഭിമാനിച്ചിരുന്നു.

വാചസ്പതിയെകവിഞ്ഞ ഒരുവാഗ്മി ആ അധ്യാപകപരിഷത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.

എ. 1900-ൽ, ജയപ്പൂർമഹാരാജാവു 'രാമസിംഹ'മഹോദയൻ, പ്രസ്തുതവിദ്യാമന്ദിരസന്ദർശനാർത്ഥം കല്ക്കത്തായിൽ ചെന്നിരുന്നു. സംസ്കൃതപക്ഷപാതിയായ അദ്ദേഹം, താരാനാഥന്റെ വൈദ്യുച്ഛം, വാഗ്ഗിലാസം, വൈചക്ഷണ്യം മുതലായവ അറിഞ്ഞു വളരെസന്തോഷിയ്ക്കുകയും, തന്റെ രാജധാനിയിൽ വന്നു കുറച്ചു ദിവസം പാർക്കണമെന്ന്, താരാനാഥനെ ക്ഷണിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹം, അതനുസരിച്ച്, ജയപ്പൂർരാജധാനിയിൽ അചിരേണ പോവുക ഉണ്ടായി. മഹാരാജാവു ഒരു വിശിഷ്ടവൈഷ്ണവനായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട്, ആ രാജ്യത്തേ പണ്ഡിതമന്ത്രിയായ വൈഷ്ണവന്മാർ ഉന്മാദ്യുത്തികളും ഭോഗൈകലോലുപരും ആയിക്കണ്ടത്, അദ്ദേഹത്തെ അത്യന്തം വ്യഥിപ്പിച്ചു. വാചസ്പതിദ്വോചാര്യൻ അവിടെ ചെന്നപ്പോൾ, അവിടുത്തുകാരായ ഭൃഷിച്ച വൈഷ്ണവരുടെ മമിറക്കി, അവരെ നേർവഴിയ്ക്കുന്നയിയ്ക്കണമെന്നു മഹാരാജാവു ദ്വോചാരിയോടു ശഠംകെട്ടുകയും, വാചസ്പതിയായിട്ട് ഒരു ശാസ്ത്രീയവാദംചെയ്യാൻ അവരെ ആഹ്വാനം ചെയ്യുകയും ഒന്നിച്ചു നടന്നു. അതുപ്രകാരം ദ്വോചാരിനടുത്തിയ ശാസ്ത്രീയവാദത്തിൽ 'അവർ തോറ്റു

തന്നും പാടുകയും നിർമ്മാണമാരായ്ത്തീരുകയും ഉണ്ടായി. രാമസിംഹമഹാരാജാവു വളരെ സന്തോഷിച്ചു, ഭദ്രാചാര്യർക്കു പലസമ്മാനങ്ങളും നൽകി. അതിനുപുറമെ, രണ്ടായിരം ഉറപ്പിക വഴിച്ചിലവിനെ നിലയ്ക്കും കൊടുത്തു. എന്നിട്ടും മഹാരാജാവു രൂപ്തിപ്പെടാതെ, മറ്റൊര-ഉറപ്പിക ആണ്ടിൽ വരവുള്ള ഭൂസ്വത്തു കൂടി താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കു കൊടുക്കുവാൻ ആഗ്രഹിച്ചു. പക്ഷേ താരാനാഥൻ ഒരു വിത്താരാമൻ ആയിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹം കൃതജ്ഞതയോടെ അതുപേക്ഷിയ്ക്കുയാണു ചെയ്തത്. വഴിച്ചിലവിനുകൊടുത്തതു മാത്രം അദ്ദേഹം സ്വീകരിച്ചു മടങ്ങിപ്പോയി.

മറ്റൊരിയ്ക്കൽ, തർക്കവാചസ്പതി ബീയാർ സന്ദർശിയ്ക്കുവാൻ പുറപ്പെട്ടു. മജിർപ്പൂർനഗരത്തിൽ അദ്ദേഹം എത്തിയപ്പോഴേയ്ക്കും, ഒരു വലിയ ആൾക്കൂട്ടം അദ്ദേഹത്തെ സ്വീകരിപ്പാൻ ഒരുങ്ങി നിന്നിരുന്നു. പൊതുജനങ്ങളും, ധനികന്മാരും, പണ്ഡിതജനങ്ങളും ഉൾപ്പെടെ ആറായിരം പേരോളം ഉള്ള ആ വലിയ സമസ്തു താരാനാഥനെ ഭക്തിബഹുമാനപൂർണ്ണരും സ്വീകരിയ്ക്കുകയും, ആയുധമർത്തപ്പാറി ഒരു 'പ്രസങ്ഗം' നടത്തണമെന്നദ്ദേഹത്തോടു് അപേക്ഷിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി അതുകൈവെടിഞ്ഞില്ല. അദ്ദേഹം ഹിന്ദുഭാഷയിൽ 'പ്രസങ്ഗം'

നടത്തി, സദസ്യരെ ആകമാനം ഇളക്കിമറിച്ച്. അതിന്റെ ഫലമായിട്ട്, സംസ്കൃതവിദ്യാഭ്യാസാഭിവൃദ്ധിയേ പുരസ്കരിച്ച്, ഒരു കൃഷ്ണസഭയും ഒരു യന്ത്രിക വിദ്യാലയവും അവിടെ തയ്യാറാക്കി ഉദ്ദേശിച്ചു. തർക്കവാചസ്പതി യശസ്വരീരനായ് അതിർത്തിനശേഷവും വളരെക്കാലം ആ രണ്ടു സ്ഥാപനങ്ങളും അവിടെ ഭംഗമായി നടന്നു വന്നതായിട്ടറിവുണ്ട്. തർക്കവാചസ്പതി അവിടെ ചെന്നിരുന്നില്ലെങ്കിൽ, രണ്ടും ഉണ്ടാകുമായിരുന്നില്ലത്രേ.

ബ്രഹ്മസമാജനേതാവിന്റെ നിലയിൽ സുപ്രസിദ്ധി സമ്പാദിച്ചിരുന്ന 'കേശവചന്ദ്രസേനൻ' ഒരിടത്ത് സ്വവസതിയിൽ വെച്ച്, വലിയൊരു സദസ്സു നടത്തുകയുണ്ടായി. കല്പിതമായിട്ടുള്ള ധനികന്മാരും പണ്ഡിതന്മാരുമെല്ലാം അതിൽ സന്നിധാനം ചെയ്തിരുന്നു. അക്കാലത്തേ ഒരു പാശ്ചാത്യ പണ്ഡിതപ്രമാണിയായ ഡാക്ടർ 'ഡബ്' ആണ് ആധ്യക്ഷ്യം വഹിച്ചിരുന്നത്. ആ സഭ നടന്നു കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ, താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി തന്റെ പ്രശസ്തപത്രനും പ്രസിദ്ധവിദ്വാനും ആയ ജീവാനന്ദവിദ്വാസാഗരിനോടു കൂടി സദസ്സിലേയ്ക്കു ചെന്നു. അദ്ദേഹം ചെല്ലുന്നതുകണ്ട്, ഇൻഡ്യയിലെ മഹാനാരിൽ ഒരാളായ വന്ദ്യോപാധ്യായൻ 'കൃഷ്ണമോഹനബാനർജി' സദസ്സിൽനിന്നും

പെട്ടെന്നുണീർന്നുചെന്നു, തർക്കവാചസ്പതിയുടെ ചരണസന്നിധിയിൽ, സാഷ്ടാങ്ഗപ്രണാമം ചെയ്തു. 'ആയുഷ്മാൻഭവ' എന്ന് ആശീർവിച്ചുകൊണ്ടു, തർക്കവാചസ്പതി അദ്ദേഹത്തെ പിടിച്ചെണീപ്പിയ്ക്കുകയാണു ചെയ്തതു്. താരാനാഥനേ മാനുഷമാനത്തിരുത്തിയതിനുശേഷം സ്വസ്ഥാനത്തു ചെന്നിരുന്ന കൃഷ്ണമോഹനവന്ദ്യോപാധ്യായനോടു്, ആരാണു വന്നതെന്നും, അദ്ദേഹത്തെ പ്രണമിച്ചതെന്തിനാണെന്നും അധ്യക്ഷൻ ഡഹ്ധപര ചോദിച്ചു. ഉടനെ കൃഷ്ണമോഹനൻ ഇങ്ങനെ മറുപടി പറഞ്ഞു:—“എന്നെ സംസ്കൃതം പഠിപ്പിച്ച മഹാത്മാവാണു് ഇദ്ദേഹം. സർവ്വപണ്ഡിതന്മാരേയും അടിപണിയ്ക്കുന്നതാണു് ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പാണ്ഡിത്യപ്രഭാവം. തർക്കവാചസ്പതി എന്ന വിരതു സന്മാദിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന ഈ മഹാൻ, ബങ്കാരണഭോമണ്ഡലത്തിലേ അഷ്ടയജ്ഞോതിസ്തായ പരിപൂർണ്ണചന്ദ്രനത്രേ. താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി എന്നു് കേട്ടിട്ടില്ലേ, അദ്ദേഹംതന്നെ. പശരാണികധർമ്മങ്ങളേ മാനിയ്ക്കുന്ന ഭാരതീയരെല്ലാം, ഞാൻ ചെയ്തതുപോലെ നമസ്കാരപുരസ്സരം തന്നെ തങ്ങളുടെ ഗുരുദേവന്മാരെ സ്വീകരിയ്ക്കുന്നു”. ഇതുകേട്ടു്, മിസ്സർ ഡഹ്, അധികമായ ആനന്ദത്തോടും ആശ്ചര്യത്തോടുംകൂടി, താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയേ മാനിയ്ക്കുകയും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ പരിചയവും

സൗഹൃദവും സമ്പാദിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. മിസ്റ്റർ ഡബ് പാർലിമെൻറമൊസഭയിലേ ഒരു സാമാജികനായിരുന്നു എന്നുള്ളതും ഇവിടെ സ്മരണീയമാണ്.

ബദാകാശഗവർണ്ണർ ക്യാംവെൽ സായ്പ്പ് ഒർ യൂൽ, ഡാർജിലിംഗ് എന്നു പറയപ്പെടുന്ന സ്ഥലത്തുള്ള പ്രാസാദത്തിൽ വെച്ച്, വർദ്ധമാനത്തിലേമഹാരാജാവായ 'മഹാപ്രതാപചന്ദ്ര'നോടും, മുപ്പത്താറുദാഷകളിൽ വൈചക്ഷണ്യം സമ്പാദിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്ന വന്ദ്യോപാധ്യായനായ കൃഷ്ണമോഹനബാനർജിയോടും കൂടി, ഹിന്ദുക്കളുടെ ബഹുഭാഗ്യാസവീകാരത്തെക്കുറിച്ചു ചർച്ചചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ഈശ്വരചന്ദ്രവിദ്യാസാഗരനും, താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയും ആ വിഷയത്തിൽ ഭിന്നാഭിപ്രായക്കാരായിത്തീർന്നു മുൻപു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ആ രണ്ടുപക്ഷവും പ്രബലപ്പെട്ട്, ഗവർണ്ണർമേൻറിന്റെ ശ്രദ്ധയ്ക്കു വിഷയീഭവിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടാണ്, അങ്ങനെ ഒരാലോചനയിൽ ആ ത്രിമുർത്തികൾക്ക് ഏല്പേടേണ്ടിവന്നത്. ക്യാംവെൽധര, ഏതു പക്ഷമാണ് അധികം പ്രബലമെന്നു കൃഷ്ണമോഹനനോടു ചോദിച്ചു. അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെയാണ് മറുവടി പറഞ്ഞത്:—

“താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയുടെ ‘ബഹുവിവാഹവാദം’ എന്നപുസ്തകത്തിൽ ഇതിനെപ്പ

ററി നിഷ്കഷിച്ചു ചിന്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. കേവലം പശുസ്രമാണങ്ങൾ ഉലരിയ്ക്കുമാത്രമല്ല, വേണ്ടുന്നത്ര യുക്തികളേയും ആ ഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. ആ യുക്തികളെ ഖണ്ഡിയ്ക്കുന്നതിനു്, ഇതരചരചന്ദ്രവിദ്യാസാഗരനെന്നല്ല, യാതൊരുപണ്ഡിതനും ഇതേവരെ സാധിച്ചിട്ടില്ല; ആർക്കും സാധിയ്ക്കുന്നതു മല്ലെന്നാണു് എന്റെ വിശ്വാസം. ഇതരചരചന്ദ്രവിദ്യാസാഗരനും, താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കു തമ്മിൽ, പഠിപ്പിലോ, ബുദ്ധിഭവൈഭവത്തിലോ, പരിശ്രമത്തിലോ, യാതൊരു സാദൃശ്യവും ദൃശ്യമല്ലെന്നുകൂടി ഞാൻ പറയുന്നു. വിജ്ഞാനസാമ്രാജ്യത്തിലെ സർവ്വേശ്വരനായിട്ടു തർക്കവാചസ്പതിയെ ഗണിയ്ക്കുകയാണെങ്കിൽ അവിടെക്കുടി പാർക്കുന്ന ഒരു പാട്ടുകാരന്റെ സ്ഥാനമേ വിദ്യാസാഗരിനുള്ളു എന്നു പരമാർത്ഥമായിട്ടു മനസ്സിലാക്കണം.' 'ഒടുക്കം വിദ്യാസാഗരിന്റെ പക്ഷത്തെ ഗവർണ്ണമേൻറു തള്ളിക്കളയുകയാണുണ്ടായതു് എന്നുള്ളതു പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ.

‘ദേഹണ്ണ’ (പാചകകമ്മ്)ത്തിൽ താരാനാഥനുള്ള നൈപുണി മുൻപു് സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതാണു്. അദ്ദേഹത്തിനു് ആ വിഷയത്തിലുള്ള കൈപ്പുണ്യവും തന്റേറടവും അത്യധികമായിരുന്നു. മധുരപലഹാരനിർമ്മാണത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വൈദഗ്ദ്ധ്യം വിശ്വാതിശായിയാണത്രേ. പ്രഭുക്കുടുംബ

ങ്ങളിൽ നടക്കുന്ന അടിയന്തരസ്റ്റേജുകൾക്കു ദേഹ
 ണ്ണപ്രമാണിയാചിട്ട തക്വാചസ്പതി സാദരം
 ക്ഷണിയ്ക്കപ്പെട്ടുപോന്നിരുന്നു. യാതൊരു ഭേദം
 കാണിയ്ക്കാതെ, അതിൽ സംബന്ധിയ്ക്കുകയും, ഭോ
 ക്താക്കളേ സുഹൃത്ത്മാരാക്കുന്ന വിഭവങ്ങളെ സ
 ജ്ജീകരിച്ചുകൊടുക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു ഈ മഹാന
 ഭാവൻ. 'മേതമപര'ത്തിലെ രാജാവു നടത്തിയ
 ഒരു വലിയ അടിയന്തരത്തിൽ താരാനാഥൻ വഹി
 ച്ച ദേഹ്ണപ്രമാണിതപവും മറ്റും, അദ്ദേഹത്തിനു
 സുഭവിദ്യയിലുള്ള പ്രായോഗികജ്ഞാനത്തിന് ഉദാ
 ഫരണങ്ങളായ് പറയപ്പെട്ടുപോരുന്നുണ്ട്.

തക്വാചസ്പതിയുടെ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രവൈ
 ദഗ്ധ്യം സംബന്ധിച്ചു, പറയത്തക്ക ചില കാര്യ
 ങ്ങൾ ഉണ്ട്. ഒന്ന് 'നാന്തുബ്രൂഷ്' പ്രളങ്കുടി ഉൾ
 പ്പെട്ട കഥയാണ്. അതായത്:—അദ്ദേഹംഒരി
 യ്ക്കൽ കല്പിതാസംസ്കൃതവിദ്യാഭ്യാസം സന്ദർശിയ്ക്ക
 വാൻ ചെന്നു. ക്ലാസുകൾ ഓരോന്നും പരിശോ
 ധിയ്ക്കുവാൻഒരുങ്ങി നാന്തുബ്രൂഷ്. തക്വാചസ്പ
 പതി, അപ്പോൾജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം പഠിച്ചിട്ടുകൊ
 ണ്ണിരിയ്ക്കയാചിരുന്നു. 'ഭൂമിയോ സൂര്യനോ ചലി
 യ്കുന്നത്?' എന്നുപ്രള താരാനാഥനോടു ചോദിച്ചു.
 ഇൻഡ്യക്കാരൊക്കെ സൂര്യൻചുറ്റിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്ക
 ന്നു എന്നാണു ധരിച്ചിരിയ്ക്കുക, എന്നോമറ്റൊ
 സാധിച്ച മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നിരിയ്ക്കാം. ഏതായാ

ലും, തർക്കവാചസ്പതി ഗ്രന്ഥനക്ഷത്രത്തെ കേന്ദ്രീകരിച്ച്, ഗോളസ്ഥിതിഗതികളേ ദൃഷ്ടാന്തപ്പെടുത്തിക്കാണിച്ചതിനു പുറമേ, 'സൂര്യസിദ്ധാന്തം' മുതലായ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഉള്ള പ്രമാണവചനങ്ങളേ ചൊല്ലിക്കേൾപ്പിച്ചു്, ഭാരതീയജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രത്തിനു പാശ്ചാത്യരുടെ സിദ്ധാന്തങ്ങളേ അപേക്ഷിച്ചു പല മേന്മകളും ഉണ്ടെന്നു സ്ഥാപിക്കുക കൂടിച്ചെയ്തു, നിന്നനിലയിൽ. വൈസ്രായി നാത്തു ബ്രൂക്ക് പ്രഭുവും, അധ്യാപകലോകവും ഇതുണ്ടുതുലോം സന്തോഷിയ്ക്കുകയും അദ്ദേഹപ്പെടുകയും ചെയ്തു എന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. എന്നാൽ നാത്തു ബ്രൂക്ക് പ്രഭുവീണ്ടും പാശ്ചാത്യസിദ്ധാന്തപ്രകാരം തർക്കവാചസ്പതിയോടു പലേ ചോദ്യങ്ങളും ചെയ്തു അദ്ദേഹത്തെ തോല്പിക്കാൻ നോക്കി. വാചസ്പതി, സകലചോദ്യങ്ങൾക്കും ഉടനടൻ മറുവടി പറഞ്ഞു്, വൈസ്രായിയെ അധികം അദ്ദേഹപ്പെടുത്തിയതു മാത്രമായിത്തീൻ ചോദ്യങ്ങളുടെ ഫലം. വൈസ്രായിയുടെ ചോദ്യങ്ങളും, വാചസ്പതിയുടെ മറുവടികളും സിദ്ധാന്തസ്ഥാപനവും മറ്റും, നടന്ന പ്രകാരംതന്നെ, വാചസ്പത്യബ്രഹ്മദേശിയാനത്തിൽ ഉദ്ധരിച്ചു കാണിച്ചിട്ടുള്ളതു ഇവിടെ ഓർമ്മിയ്ക്കേണ്ടതുതന്നെ!

കേശവചന്ദ്രസേനൻമുതൽപേർ ആയുധമ്ബവിധിപ്രസക്തമായ പരിശ്രമത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടപ്പോൾ,

സന്നാതനമതപരിപാലനത്തിനായി ഒരു ‘ധർമ്മരക്ഷിണീമഹാസഭ’ കല്പനയിൽ ഏറ്റെടുത്ത പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. ശ്രീമാൻ ‘കമലകൃഷ്ണരാജ ഖണ്ഡേരി’ന്റെ ആധിപത്യത്തിൽ നടന്നുതുടങ്ങിയ ആ സഭാസ്ഥാപനം പൂർത്തിയായപ്പോൾ, ഫലപ്പെടുത്തും, താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയുടെ സഹകരണവും പരിശ്രമവും നിമിത്തമാണ്. സമ്മേളനാവസരങ്ങളിൽ ധർമ്മവാചനപരങ്ങളായ പ്രവചനങ്ങൾ ചെയ്തു സഭസ്യരേ തദനം. വരാജാവാനം, ധനികന്മാരേക്കൊണ്ടു സഭയ്ക്കു ധനസഹായം ചെയ്യിയ്ക്കുവാനും മറ്റും താരാനാഥൻ തുലോം ശ്രമപ്പെടുകയും, അതെല്ലാം ഫലപ്പെടുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ൩൬൦൦൦-ഉറപ്പികയോളം താരാനാഥന്റെ ശ്രമംകൊണ്ട് ആ സഭയ്ക്കു സമ്പാദിയ്ക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞുവത്രേ. ജയപുരത്തിലേ മഹാരാജാവു മുതലായവർ ‘ധർമ്മരക്ഷിണി’യുടെ പക്ഷപാതികളായ് ഭവിച്ചതും താരാനാഥന്റെ ഉപദേശപ്രകാരമത്രേ. ജയപുരമഹാരാജാവ്, നാലുകുതിരകളെ പൂട്ടിയ വണ്ടിയിൽ താരാനാഥനെ തന്റെ ഒപ്പമിരുത്തിക്കൊണ്ട് ‘ധർമ്മരക്ഷിണീസഭ’യ്ക്കുപോവുക, പലപ്പോഴും പതിവായിരുന്നു പോൽ!

ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഫലഭാഗത്തിലും തർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കു നല്ല നൈപുണ്യമുണ്ടായിരുന്നു,

ജാതകം നോക്കിയും, ശകുനലക്ഷണാഭിമുഖവും മാനസഗണിതപ്രകാരേണയും അദ്ദേഹം പറഞ്ഞിരുന്ന ഭാവിഫലങ്ങൾ എല്ലാം ശരിയ്ക്കു ഫലിച്ചിരുന്നു. “പ്രതാപനാരായണസിംഹരാജ്” “ഇശ്വരനാരായണസിംഹരാജ്” തുടങ്ങിയ ഒരന്തരാഹമഹാമാർ പലരും, ജാതകഫലമറിവാൻ വേണ്ടി താരാനാഥന്റെ അടുക്കൽ ചെല്ലുക സാധാരണമായിരുന്നു.

ഒരിയ്ക്കൽ ഒരു വലിയ ഡാക്ടർ ‘വജ്രവജിയ’ എന്നൊരു ഗ്രാമത്തിലേയ്ക്കു ചികിത്സയ്ക്കായിട്ടു തോണിയിൽ കയറിപ്പോയി. തിരിച്ചെത്തുമെന്നു പറഞ്ഞ സമയം കഴിഞ്ഞു പിന്നെയും കുറേക്കൂടി പ്രതീക്ഷിച്ചിട്ടു, അദ്ദേഹത്തെ കാണാത്തയാൽ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹോദരന്മാരും ബന്ധുക്കളും പരിഭ്രമിച്ചുവരിച്ചു. ഉടനെ ‘മഹേശ്വരസ്വാമി’ ‘രാമകുമാരമിത്രൻ’ മുതലായ ചിലയോഗ്യന്മാർ, താരാനാഥനേ ഉപസർപ്പണം ചെയ്തയും, ഡാക്ടറുടെ തത്കാലസ്ഥിതി ഗണിച്ചു പറയണമെന്നു ആചശ്യപ്പെടുകയും ചെയ്തു. എന്നിട്ടു താരാനാഥൻ ഗണിച്ചു പറഞ്ഞതു്, ഡാക്ടർക്കു് ആപത്തൊന്നും പാറിയിട്ടില്ലെന്നും, അദ്ദേഹമിപ്പോൾ ഉത്തരപശ്ചിമാഞ്ചലപ്രദേശ (N. W. P.) ത്താണെന്നും, പത്തു നാൾ കഴിഞ്ഞു തിരിച്ചുവരുന്നതും, പരിഭ്രമിയ്ക്കാതെന്നും സംഭവിച്ചിട്ടില്ലെന്നും ആയി

രണം. തർക്കവാചസ്പതിപഠഞ്ഞ സമയത്തു തന്നെ ഡാക്ടർ തിരിച്ചെത്തി, വിവരം ചോദിച്ചപ്പോൾ, താരാനാഥൻ പറഞ്ഞപ്രകാരംതന്നെയായിരുന്നതിൽ അവരേവരും ആശ്ചര്യപ്പെട്ടുപോയി!

തർക്കവാചസ്പതി ഒരിയ്ക്കൽ ഒരു രചയാനികനായ 'ശാരദാപ്രസന്നമുഖോപാധ്യായ'ന്റെ പാപ്പിടത്തിൽ ചെന്നു. അപ്പോൾ ആ ശാരദാപ്രസന്നമുഖൻ വലിയ സുഖക്കേടിലാണു സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്നതു്. അതിന്റെ ഭാവി എങ്ങനെയായിരിയ്ക്കുമെന്നറിയാൻ അദ്ദേഹം തുലോം ഉത്കണ്ഠിതനായിരുന്നു. ആ വിവരം നമ്മുടെ വാചസ്പതിയോടു പറഞ്ഞു അദ്ദേഹം. വാചസ്പതിയ്ക്കു് ഒരു 'വിഷമ'വുമുണ്ടായില്ല; ശാരദാപ്രസന്നമുഖന്റെ ജാതകം വാങ്ങിപ്പരിശോധിച്ചു്, അദ്ദേഹത്തിനനുഭവിയ്ക്കാനുള്ള ശുഭാശുഭഫലങ്ങൾ എല്ലാം എണ്ണിച്ചെണ്ണിപ്പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. അതനുസരിച്ചതന്നെയാണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുഭവങ്ങൾ കാണപ്പെടുത്തേണ്ടതു്, താരാനാഥന്റെ മഹത്വത്തിനു് അനുഗുണംതന്നെയാണല്ലോ.

ഇതുകൊണ്ടു് ഫലഭാഗപ്രവചനാദികളിലൊന്നും, ഒരു പ്രതിഫലവും ആശിർന്നിന്നും വാങ്ങിച്ചിരുന്നില്ല തർക്കവാചസ്പതി. അങ്ങനെ വാങ്ങിയ്ക്കുന്നതല്ലെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു നിർബന്ധമുണ്ടായി

രുന്ന. എന്നുമാത്രമല്ല, ഇപ്രകാരം ഫലം പറഞ്ഞു പണം വാങ്ങാതിരിയ്ക്കുന്നമെന്നുള്ള സ്വന്തം നിർബന്ധം, തന്റെ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രജ്ഞാനമാരേക്കൊണ്ടും സൗപഥം സ്വീകരിച്ചിട്ടില്ല.

മഹാസഭസ്സുകളിലേ പ്രവേശനവിന്റെ നിലയിലും, തർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കൊരു മാന്യസ്ഥാനമുണ്ട്. പതിനായിരവും അതിലധികവും ആളുകളുള്ള മഹാസഭകളിൽ അനക്സാർകോസി പ്രവാചനം ചെയ്തു സഭാജനങ്ങളേ സ്വമതപക്ഷപാതികളാക്കിത്തീർക്കാനുള്ള ഒരു സവിശേഷസാമർത്ഥ്യം, തർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കുണ്ടായിരുന്നു. സംസ്കൃതം, ഹിന്ദി, ബങ്കാളി എന്നീ മൂന്നുഭാഷകളിൽ അദ്ദേഹം പ്രവാചനം ചെയ്യാറുണ്ട്. അതുകൊണ്ടു പണ്ഡിതന്മാരേയും പാശ്ചാത്യന്മാരേയും ഒരുപോലെ അദ്ദേഹം വശീകരിച്ചിരുന്നു. ഒരിക്കൽ, മഥുര പ്രദേശത്തുള്ള ചില പ്രമാണികളുടെ ആഭിമുഖ്യത്തിൽ, കല്ക്കട്ടാവിശ്വവിദ്യാലയംവക കെട്ടിടത്തിൽ വെച്ച്, ഒരു വലിയ മഹാസഭ സമ്മേളിയ്ക്കപ്പെടുകയുണ്ടായി. വല്ലഭേശ്വരൻ പ്രധാനപ്പെട്ട പ്രഭുജനങ്ങളും പണ്ഡിതന്മാരുമെല്ലാം അതിൽ സംബന്ധിച്ചിരുന്നു. ആയുസമാജപ്രവർത്തകന്റെ നിലയിൽ സുപ്രസിദ്ധനായ 'ചൊന്നന്ദസരസ്വതി' വിശ്വമാന്ദാനം വേദവിരുദ്ധമാണു എന്നുദ്ദേശിച്ചിട്ടുകൊണ്ടിരുന്നതിനെ എതിർക്കുന്നതിനുവേണ്ടി

യാൺ അങ്ങനെ സദസ്സുകൂടിയത്. ആ സദസ്സിൽ സംസ്കൃതത്തിൽ പ്രവചനം ചെയ്യാൻ, താരാനാഥതർവാചസ്പതി മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അദ്ദേഹം അവിടെവെച്ച് ഏറ്റവും സ്തുത്യർഹമാം വണ്ണം പ്രവചിച്ചു, ദയാനന്ദസരസ്വതിയുടെ മതത്തെ ശതയാചണ്ഡിയ്ക്കുകയും, വിഗ്രഹാരാധനം വൈദികമതമാണെന്നു പ്രമാണോൽക്കാരപുരസ്കരം സമർപ്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. അന്നു “വടക്കുപടിഞ്ഞാറൻ പ്രദേശ”ങ്ങളിലും, “കോകനദ”ത്തിലും ഉള്ള മാനുജനങ്ങളിൽ പലരും ദയാനന്ദൻ്റെ മതം കൈക്കൊണ്ടു്, ക്ഷേത്രങ്ങളിൽനിന്നും വിഗ്രഹങ്ങളെ ഉത്തോലനം ചെയ്തു പെരുവഴിയിലേയ്ക്കു വെച്ചു റിങ്ങു തുടങ്ങിയിരുന്നു! മേല്പറഞ്ഞപ്രകാരം, തർവാചസ്പതി സുധീരമാവണ്ണം ദയാനന്ദമതത്തെ എതിർത്തു ഖണ്ഡിച്ചു വൈദികമത സിലാന്തം സുവൃക്തമാക്കിയിരുന്നില്ലെങ്കിൽ, നിശ്ചയമായും, ബങ്കാളത്തിലും സരസ്വതീമതം സൈപരമായ് സ്ഥലം പിടിച്ചേന്നേ, എന്നു മാനുന്മാരായ ചില ബങ്കാളികൾ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

പുതിയ നാടകാദികൾ പ്രചരിയ്ക്കുന്നതിനുമുൻപു്, കവിഗാനം എന്നൊരു വിനോദപ്രസ്ഥാനം ബങ്കാൾദേശത്തു നടപ്പിലിരുന്നു. ‘കവിഗാന’ത്തിനു രണ്ടു പക്ഷമുണ്ടത്രേ. ഒരു പക്ഷക്കാരൻ പാടി അരങ്ങത്തു നിന്നുപോയാൽ, ഉടനേ ആ പ

ക്ഷക്കാർക്ക് ഉത്തരം പറഞ്ഞുകൊണ്ടു പാടുവാൻ, മറെറാര പക്ഷക്കാർ വരുകയായി. ഇങ്ങനെ പൂവ്പക്ഷരൂപേണയും ഉത്തരപക്ഷരൂപേണയും നടക്കുന്ന ഗാനങ്ങളേ ആമ്ഛാദപൂവ്ബം ആസ്വദിയ്ക്കുന്നതിനായിട്ട്, പണ്ഡിതപാമരാന്തം, പ്രഭൃദരിദ്രദേദമന്വേ (ഇന്നു 'സിനിമ'യ്ക്കും മാറുമെന്നപോലെ) ഏവരും കവിഗാനത്തിൽ സഞ്ചയിച്ചിരുന്നു. ഈ രണ്ടു പക്ഷക്കാരിൽ ആരാണു ജയിച്ചതെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തിയിരുന്നതു പഴമപരിയമുള്ള മാന്യസഭ്യരാണ്. പൂവ്പക്ഷക്കാർ, ഉത്തരപക്ഷക്കാർ എന്നീ രണ്ടുകൂട്ടർക്കും, രണ്ടോമൂന്നോ ഗീതനിർമ്മാതാക്കൾ ഉണ്ടായിരിയ്ക്കുമായിരുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള കവിപക്ഷഗീതനിർമ്മാതാക്കളെ 'ഓസ്താദർ' എന്നു ബങ്കാളികൾ പറയുന്നു. പൂവ്പക്ഷഗാനക്കാർക്ക് ഉത്തരം നൽകുവാൻ ഗാനരചനം ചെയ്യുന്ന ആൾ, പുരാണാദികളിൽ അഭിജ്ഞനായിരിയ്ക്കണം. എന്തെന്നാൽ പൂവ്പക്ഷക്കാരുടെ ഗാനം തുടങ്ങിയതിനുമേൽ, അതിനുത്തരമായിട്ടാണ് ഉത്തരപക്ഷഗാനം രചിയ്ക്കേണ്ടതു്. മാത്രമല്ല, ഗാനകർത്താവു രങ്ഗത്തിൽ തന്നെ ഇരുന്നുകൊണ്ടു നിർമ്മിയ്ക്കുകയും വേണം ഉടനെ പാടുവാനുള്ള ഗാനങ്ങൾ. പാണ്ഡിത്യം, അവധാനം, പ്രതിഭാനം എന്നിവ ഗാനകാരനു കൂടിയേകഴിയുന്നതും. ഇതൊക്കെ നേരിട്ടു

ഗ്രഹിയ്ക്കാനുള്ള രസംകൊണ്ടു്, സുദൂരങ്ങളായ ഭേ
ശാന്തരങ്ങളിലെങ്ങാനുമാണെങ്കിലും, മിക്കവാറും
ജനങ്ങൾ ആ കവിഗാനസന്ദർഭത്തിൽ സന്നി
ധാനം ചെയ്യാതിരിയ്ക്കുമാറില്ല.

താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കു് ഈ കവി
ഗാനവിനോദം വളരെ രചിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹം
കട്ടിക്കാലത്തുതന്നെ അതിൽ സാധാരണമായ് സം
ബന്ധിയ്ക്കാറുണ്ടു്. വെറും ശ്ലോതാവായിട്ടു മാത്രമ
ല്ല, ഉത്തരപക്ഷക്കാരുടെ കവിഗാനരചനക്കാരനാ
യും അദ്ദേഹം അതിൽ പങ്കുകൊണ്ടിരുന്നു. ആ
വിഷയത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിനു നല്ല പേരും പെരു
മയും നേടുവാനും കഴിഞ്ഞിരുന്നു ആ വഴിയ്ക്കു
സങ്ഗീതശാസ്ത്രത്തിൽ കൂടുതൽ ശ്രദ്ധിയ്ക്കുവാ
നും, നല്ല പാട്ടുകാരനും മുദങ്ഗവായനക്കാരൻ
കൂടിയും ആവാനും അദ്ദേഹത്തിനു സന്ദർഭം ലഭിച്ചു.
ബുദ്ധിയും പരിശ്രമവും വാസനയും കൂടി ഇണങ്ങി
യാൽ, ഏതു വിദ്യ ആക്കാണു് സ്വാധീനമാവാ
ത്തതു്!

തർക്കവാചസ്പതി, 'കായ്നമത'യിലും ഒട്ടും
പിന്നോക്കമായിരുന്നില്ല. കോർട്ടുകായ്ക്കങ്ങളിലും
മറ്റും അദ്ദേഹം ബഹുസമർത്ഥനായിരുന്നു. പലേ
സ്വന്തം കേസുകളും, വക്കീലിനേക്കൂടാതെ തർക്ക
വാചസ്പതി തന്നെത്താൻ വാദിച്ചു ജയിച്ചിട്ടു
ണ്ടു്. ഒരിയ്ക്കൽ കീഴ്ക്കോടതിയിൽ ഒരു കേസു്,

തർവാചസ്പതിയ്ക്കു ഭോഷമായിട്ടു വിധിയ്ക്കപ്പെട്ടു. ആകയാൽ, മേൽക്കോടതിയിൽ ആ കേസു അപ്പീൽ കൊടുത്തു. “പിക്കാക്” എന്ന ആളായിരുന്നു അവിടുത്തെ പ്രധാനജഡ്ജി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബഞ്ചിലാണ് പ്രസ്തുതകേസു ചേർപ്പെട്ടിരുന്നതു്. ഒരു യന്റ് ഫൈക്കോടതിവകീലിനോടൊപ്പംതന്നെ, തർവാചസ്പതി, അവിടെ ന്യായവാദം ചെയ്തു. അതു കേട്ടവരെല്ലാം, തർവാചസ്പതി ഒരു വകീലായിരുന്നെങ്കിൽ, അക്കാലത്തേ സുപ്രസിദ്ധവകീല, ഇൻഡ്യയിലേ മഹാനാരിൽ ഗണനീയതാനും ആയ ‘ലോറകാനാഥമിത്ര’നേ അതിശയിച്ചു ശോഭിയ്ക്കുമായിരുന്നു എന്നഭിപ്രായപ്പെട്ടുവത്രേ. ഒടുവിൽ താരാനാഥനനുകൂലമായിട്ടാണ്, വിധി പ്രസ്താവിയ്ക്കപ്പെട്ടതു്.

മുതൽത്തുകയായിത്തീർന്ന ഒരു ഹിന്ദുമഹിള, ഭർത്താവിന്റെ സമ്പത്തെല്ലാം പററി, കുറേക്കാലം കഴിഞ്ഞതിനുശേഷം, പാൾ ചലിയായിത്തീരുകയാണെങ്കിൽ, ആ ഭർതൃസ്വത്തു കൈവശം വെച്ചുകൊണ്ടിരിയ്ക്കാനും അനുഭവിയ്ക്കാനും അവൾ ‘കവകാശ’മുണ്ടോ എന്നുള്ളതിന്നുപറ്ററി, കൽക്കട്ടാ ഫൈക്കോടതിയിൽ വലിയൊരു നിരൂപണം നടക്കുകയുണ്ടായി. ആ വിഷയത്തിൽ ‘തർവാചസ്പതി’യുടെ അഭിപ്രായം അറിയുവാനായിട്ടു് അദ്ദേഹം ഫൈക്കോടതിയിൽ ക്ഷണിയ്ക്കപ്പെട്ടു. തർവാ

ചസ്സതിയാകട്ടേ, അനവധി പ്രമാണവചനങ്ങളേയും യുക്തികളേയും പ്രദർശിപ്പിച്ചുകൊണ്ട്, അവർക്കവകാശമില്ലെന്നുള്ള സ്വാഭാപ്രായത്തെ കോടതി മുൻപാകെ സാദരം സമർപ്പിച്ചു. അന്നേയ്ക്ക് ഒരു ഫൈനേ കോർട്ട് ജഡ്ജിയായിത്തീർന്നിരുന്ന മുൻപുപറഞ്ഞ ദ്വാരകാനാഥമിത്രമധോദയൻ, വാചസ്സതിയുടെ മതത്തെ ബഹുമാനപൂർവ്വം പ്രമാണിയ്ക്കുകയും, പ്രതിഷ്ഠാചാനം ചെയ്തുകൂടി ഉണ്ടായത് ഇവിടെ പ്രസ്താവയോഗ്യമാണ്. കർമ്മകളെ 'ക്രാസ്' ചെയ്തു പരമാർത്ഥം പുറത്തുവരുത്തുന്നതിൽ, താരാനാഥദ്രോഹാരിയ്ക്ക് ഒരു വിശേഷസാമന്ത്രിയുണ്ടായിരുന്നു. അതിന്നേ ഉദാഹരിയ്ക്കുന്ന ഒരു കഥ പറയാനുണ്ട്. അതായത്:— ഇസ്ലീജില്ലയിലുള്ള ഒരു കോടതിയിൽ, "താരകേശ്വരമഠം" എന്ന അറു വാദിയായി ഒരു വലിയ "കേസു ഫയലാ" ക്കിയിരുന്നു. 'ത്രൈലോക്യനാഥമിത്രൻ' എന്ന അളായിരുന്നുവാദിഭാഗത്തേവക്കീത്; "താരകാനാഥപാലിതൻ" എന്ന അറു പ്രതിഭാഗാവക്കീലും. വാദിഭാഗാവക്കീലിനെ സഹായിപ്പാൻ, നമ്മുടെ താരാനാഥദ്രോഹാരിയും ഏല്പിട്ടിരുന്നതാണ് ഇവിടെ ശ്രദ്ധേയം. വിസ്താരത്തിൽ മൊഴി തെറ്റിച്ചു വഴി പിഴപ്പിയ്ക്കുന്നതിലുള്ള വിദഗ്ദ്ധത, താരാനാഥനോളം വക്കീലിനതന്നെ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട്, പ്രസ്തുത 'വ്യവഹാരം' 'വിസ്താര'ത്തിനു

വെയ്ക്കുന്ന ദിവസങ്ങളിൽ, താരാനാഥന്റെ സാ
 ന്നിയ്യം വാദിഭാഗത്തേ വക്കീലിന് അത്യന്താപേ
 ക്ഷിതമായിരുന്നു. എന്നാൽ കേസു വിസ്താരത്തി
 നുവെച്ച ഒരു ദിവസം, ഒരു വൈദികകർമ്മാനുഷ്ഠാ
 നപരമായ പ്രതിഷ്ഠയ്ക്കുതാൽ, താരാനാഥനു
 കോടതിയിൽ വരുവാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതായി.
 ആ ഒരു കാരണം പറഞ്ഞുതന്നെ, ജഡ്ജി ഇന്നു
 വാദം കേൾക്കാൻ തരമില്ലെന്നും, കേസു നീട്ടി
 വെയ്ക്കണമെന്നും അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. ഇതു പ്രതിഭാ
 ഗം വക്കീലിനു തീരെ യുക്തികരമായില്ല. തക്
 വാചസ്പതി ഒരു വക്കീലല്ലെന്നും, അദ്ദേഹത്തി
 ന്റെ അസാന്നിധ്യംകൊണ്ടു വാദം കേൾക്കാതിരി
 യ്ക്കുന്നതു ശരിയല്ലെന്നും, വാദിഭാഗംവക്കീലായ
 ഞ്ഞെലോക്യനാഥമിത്രൻ കോർട്ടിൽ ധ്യാജരുള്ളതു
 കൊണ്ടു, ഇന്നുതന്നെ വാദം കേൾക്കേണ്ടതാണെ
 ന്നും മറ്റും, പ്രതിഭാഗംവക്കീൽ കോടതിയിൽ
 ബോധിപ്പിച്ചു. അതിനു ജഡ്ജി പറഞ്ഞ മറു
 വടി ഇതാണ്:—താരാനാഥതക്വാചസ്പതി
 ബഹുശ്രമം, വ്യവഹാരജ്ഞാനം, സർവ്വശാസ്ത്ര
 ജ്ഞാനമായ ഒരു മഹാത്മാവാണ്. അദ്ദേഹം വരാ
 തെ ഈ കേസു വിസ്തരിയ്ക്കുന്നതു ശരിയല്ല. തക്
 വാചസ്പതിയുടെ ചോദ്യങ്ങളും സാക്ഷിയുടെ
 ഉത്തരങ്ങളും കേട്ടതിനുമേലേ കേസിൽ ഒരു തീ
 രുമാനം കല്പിയ്ക്കാൻ സാധിയ്ക്കൂ. ആകയാൽ
 കേസു നാളെയ്ക്കു മാറ്റിവെച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

പിറേന്നു താരാനാഥൻ കോടതിയിൽ ചെന്നപ്പോൾ കേസെടുക്കുകയും, പ്രതിയായ 'ശ്യാമതിരിമൊഹന്തി'ന്റെ സാക്ഷിയായ 'ഭരതചന്ദ്ര ശിരോമണി'മഹോദയനോടു്, തക്വാചസ്പതി പലേ ചോദ്യങ്ങൾ ചെയ്തയും, തദ്ദേശം കേസു് വാദിഭാഗത്തേയ്ക്കു് അനുകൂലമായിത്തീരുകയും ചെയ്തു എന്നാണറിവു്.

പരിത്വമിതിയറിഞ്ഞു് ഔചിത്യബുദ്ധി ഉപയോഗിയ്ക്കുന്നതിനും, ഉദ്ദിഷ്ടകാര്യം നേടുന്നതിനും താരാനാഥതക്വാചസ്പതി വിരതനായിരുന്നു. ഒരിയ്ക്കൽ, പൈതൃകകർമ്മം നടത്തുന്നതിനായിട്ടു്, തക്വാചസ്പതി 'ഗയ'യിലേയ്ക്കു യാത്ര തിരിച്ചു. ഒരു കുതിരവണ്ടിയിലായിരുന്നു യാത്ര. അക്കാലത്തു 'ശോണനദ'ത്തിന്റെ തീരങ്ങളിൽകുള്ള നാർകൂട്ടാകൂടി കൊള്ള നടത്തുക അസാധാരണമായിരുന്നില്ല. കുറെ കൊള്ളക്കാർ തക്വാചസ്പതിയെ ആക്രമിയ്ക്കുവാനായി അടുത്തുകൂടി. അവർ ആയുധപാണികളും ആയിരുന്നു. അവരോടേതിക്കുന്നതു ശരിയല്ലെന്നു കണ്ടു്, താരാനാഥൻ ഒരു 'സൂത്രം' പ്രയോഗിയ്ക്കുവാണു ചെയ്തതു്. തന്റെ കൂടെയുണ്ടായിരുന്ന ഭൂത്യാദികളോടു്, "ഈ ദേശത്തിലെ ശിക്ഷാധികാരിയായ മജിസ്ട്രേട്ടാണു് ഈ പോകുന്നതു്" എന്നുള്ള നിലയിൽ പെരുമാറുവാനും, കൊള്ളക്കാരെ അങ്ങനെ ധരിപ്പിയ്ക്കുവാനും, അദ്ദേഹം

ശുഭം കെട്ടി. അതനുസരിച്ചു ഭൂത്യാദികൾ പ്രവർത്തിയ്ക്കുകയും, കള്ളന്മാർ മാറി മറഞ്ഞുകൊള്ളുകയും ചെയ്തു എന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ.

കല്പദ്രാവി സ്ഥലങ്ങളിൽ, ഹില പണ്ഡിതന്മാർക്ക് 'ഏകപത്രി' എന്നൊരു സ്ഥാനം സിദ്ധിയ്ക്കാറുണ്ട്. പണ്ഡിതന്മാരും പൊതുജനങ്ങളും തുലോം മാനിയ്ക്കുന്ന ഒരു സ്ഥാനമാണു് ഏകപത്രിയുടേതു്. സമീപദേശങ്ങളിലുള്ള പണ്ഡിതന്മാരെല്ലാം ചേർന്ന്, ഏകപത്രി സ്ഥാനത്തിരിയ്ക്കുന്ന പണ്ഡിതന് അതിദുർഗ്രഹമായ ഒരു ലിഖിതപത്രം അയയ്ക്കും. ഏകപത്രി, ആദ്യമായിട്ടതിന്റെ അർത്ഥം കണ്ടുപിടിയ്ക്കണം. അനന്തരം അതിലെ താത്പര്യമിന്നതെന്നു നിശ്ചയിയ്ക്കണം. ഇത്രയും കഴിഞ്ഞാൽ, അതു രണ്ടും ചെയ്തു ഏകപത്രിയെ, പാരിതോഷികപ്രദാനാർത്ഥം ദാശ്വരം ഉത്തരക്കാരുടെ ഗൃഹങ്ങളിലേയ്ക്കു ക്ഷണിയ്ക്കുകയായി. അവിടെ വലിയ സത്കാരത്തോടു കൂടിത്തന്നെ ഏകപത്രി സപീകരിയ്ക്കപ്പെടും. സത്കാരാദികളെല്ലാം കഴിഞ്ഞാൽ, കാരോ സ്ഥലത്തും കൂടുന്ന പണ്ഡിതസദസ്സുകളിൽ, ഏകപത്രി ശാസ്ത്രവാദം നടത്തണം. അവിട്വിടെ കൂടുന്ന പണ്ഡിതന്മാരെ എല്ലാം ഏകപത്രി, വാദത്തിൽ തോല്പിയ്ക്കുകയും വേണം. നേരേ മറിച്ചു്, ഏകപത്രി തോറ്റുചോകയാണെങ്കിൽ, സദസ്സുരെല്ലാം ഒത്തുചേർന്ന് ഏകപത്രിയെ

തീരപ്പരിധിയിലായിട്ടു 'കളിയാക്കി' നാണിപ്പിച്ചു വിട്ടു. അതല്ല ഏകപത്രിയ്ക്കു ജയിയ്ക്കാൻ കഴിഞ്ഞാൽ, ൧൦൦-ം, ൨൦൦-ം ഉറപ്പികവീതം പാരിതോഷികദ്രവ്യം അയാൾക്കു ലഭിക്കും. ഇതാണ്, ഏകപത്രിയുടെ സ്ഥിതി.

ഇപ്രകാരമുള്ള ഏകപത്രിയുടെ നിലയിലും താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി തുലോം ശോഭിച്ചിരുന്നു. കിഴക്കെ ബെംഗാളത്തിലുള്ള മൈമൻസിങ്, വിക്രമപുരം, യശോധരം, ത്രിപുര മുതലായ പ്രദേശങ്ങളിൽ, അനവധി വൈദുഷ്യനിധികളുണ്ടായിരുന്നു. അവരെ എല്ലാം ഏകപത്രിയുടെ നിലയിൽ തർക്കവാചസ്പതി വാദിച്ചു തോല്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആരും അതിലധികവും പണ്ഡിതന്മാർ ചേർന്നിട്ടുള്ള സദസ്സുകളിൽ, പതിനാറു പതിനേഴു ദിനങ്ങൾ ഇടവിടാതെ വാദം നടത്തി വിജയാർജനം ചെയ്തിട്ടുണ്ടത്രേ അദ്ദേഹം. ബങ്കാളത്തിലെ പ്രസിദ്ധപണ്ഡിതനായ 'നിമചന്ദ്രശിരോമണി', 'വിദ്യാരത്നം ഭവശങ്കരപണ്ഡിതർ' എന്നിങ്ങനെ ചുരുക്കം ചിലർക്കു ഏകപത്രിസ്ഥാനത്തു വേണ്ടവിധം ശോഭിയ്ക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളു. അവരേയും താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി അതിശയിച്ചിരുന്നു എന്നാണ് കേട്ടുകേൾവി.

വാചസ്പതിയ്ക്കു, ഒരിക്കൽ "വിക്രമപുര" മെന്ന സ്ഥലത്തുനിന്നു ഒരു ലിഖിതപത്രം കിട്ടി

യത്രേ. ആ പത്രത്തിൽ ഒരു മന്ദിരത്തിന്റെ ചിത്രം വരയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അതിന്റെ നാനാഭാഗത്തും ഓരോ അക്ഷരങ്ങളും, നടുവിൽ ഒരു ശിവലിംഗം ചിത്രവും അടങ്ങിയിരുന്നു. അതൊരു മന്ദിരബന്ധ പദ്യമാണെന്നു സാധാരണമാക്കുതന്നെ ഉരഫിപ്പാൻ ക്ലേശമുണ്ടായിരുന്നില്ല. പക്ഷേ, ആ അക്ഷരങ്ങളെ പെരുകിയെടുത്ത്, പദ്യോലാരം ചെയ്യാനും, അതിന്റെ അർത്ഥം അറിയാനും, എല്ലാംകൂടിയിട്ടുള്ള വ്യംഗ്യം ഗ്രഹിച്ചുകൊൾവാനും ആയിരുന്നു വൈഷ്യം. ആകപ്പാടെ കണ്ടാൽ, ഒരു ശിവപ്രതിഷ്ഠാകാര്യം പ്രമാണിച്ചുള്ള ക്ഷണപത്രമാണെന്നു ബുദ്ധിമാന്മാർ തീർച്ചപ്പെടുത്താൻ ഒരുങ്ങും. എന്നാൽ, അതൊരു പിണ്ഡമടിയന്തരത്തിനുള്ള ക്ഷണപത്രമാണെന്നുള്ള പരമാർത്ഥസ്തു, അതിബുദ്ധിമത്തമനായ താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കേ കണ്ടുപിടിയ്ക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞുള്ളൂ. ഇങ്ങനെ പല കഥകളും പറയാനുണ്ട് ഈ പ്രകരണത്തിൽ.

ഷഷ്ഠാധ്യായം

ഗൃഹസ്ഥാശ്രമജീവിതാദി.

താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയുടെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമജീവിതം, വളരെയുജ്വലനമെന്നും, അല്പമെങ്കിലും അന്ധമെന്നും, രണ്ടും പറയേണ്ടതില്ല. അദ്ദേഹത്തിനു മൂന്നു തവണ വിവാഹം ചെയ്യേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ട്. ആദ്യത്തെ വിവാഹം, നാട്ടു നടപ്പനു

സരിച്ചു മന്ദ്രം വയസ്സിൽത്തന്നെ കഴിഞ്ഞു. എന്നാൽ അതു പേരിനമാത്രമായിരുന്നു. വിവാഹം കഴിഞ്ഞു ആരമാസത്തിനിയ്ക്കും, പതി പരലോകം പ്രാപിയ്ക്കുവാനിടയായി. ബർഡാൻ പ്രദേശത്തുള്ള 'വാസുദോ' എന്ന ഗ്രാമത്തിൽനിന്നാണ്, രണ്ടാമതു താരാനാഥൻ വിവാഹം ചെയ്തത്. 'താരിണീശങ്കരദ്രോചാരി' എന്നൊരു മാന്യൻ ആ ഗ്രാമത്തിൽ പാർത്തിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകൾ 'അംബികാദേവി'യാണു് താരാനാഥന്റെ ദ്വിതീയപത്നിയായു് ഭവിച്ചതു്. ഈ ദ്വിതീയ, താരാനാഥനു സർവ്വമാ ശരണരൂപയായിരുന്നുവത്രേ. 'ഏഷാ വൈ പത്നീ അൽ ആത്മാ' എന്നുള്ള വേദവാക്യത്തിന്നൊത്തവണ്ണം, സദാചാരാദിഗുണഗണങ്ങൾകൊണ്ടു്, താരാനാഥന്റെ അർദ്ധാത്മാവു തന്നെയായിട്ടു് അംബികാദേവി പ്രശോഭിച്ചു. ഗൃഹകാര്യങ്ങളെല്ലാം ദ്വേഷിയാതെ നടത്തുന്നതിനും, അതിമിസത്കാരം, ശിഷ്യഭരണം മുതലായവ നിർവ്വഹിയ്ക്കുന്നതിനും ആ സതീരത്നത്തിനു സവിശേഷസാമർത്ഥ്യമുണ്ടായിരുന്നു. ഈശ്വരഭക്തിയിലും, ദർശനപരിചര്യയിലും, സഹായമാചരണത്തിലും അംബികാദേവിയ്ക്കു് അനന്യസദൃശമായ ഒരു സ്ഥാനം കല്പിയ്ക്കപ്പെടാം. താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കു് അംബികാദേവിയിൽ അഞ്ചു സന്താനങ്ങൾ ഉണ്ടായി. മൂപ്പുത്രന്മാരും മൂപ്പുത്രികുളുമാ

൯. അതിൽ ൨- പുത്രന്മാർ, (ആദ്യത്തെയും അവാസനത്തെയും) ബാല്യത്തിലേ മരിച്ചുപോയി. ഹൃദയം-ൽ ജനിച്ച ദ്വിതീയപുത്രനാണ്, സുപ്രസിദ്ധനും പിതൃതുല്യനും ആയിത്തീർന്നു “ജീവാന്മുഖം വിദ്യാസാഗരഭട്ടാചാരി”. ഹൃദയം-മാണ്, വൈശാഖമാസത്തിൽ ശുക്ലപക്ഷത്തിൽ അക്ഷയതുതീയനാൾ, ആ സാധുവിയായ അംബികാദേവി, കല്പനാദായിൽ വെച്ചു കാലധർമ്മം പ്രാപിച്ചു. ഈ പ്രാണപ്രേരണയുടെ ദേഹവിധേയം താരാനാഥനേ താപാസനാകീർത്തികൾക്കു തന്നെ ചെയ്തു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ അവിടെവെച്ചു തന്നെ പൂർണ്ണവിരാമം നൽകണമെന്ന് അദ്ദേഹമുദ്ദേശിച്ചു. പക്ഷേ പൂജ്യപാദരായ പിതാവു കാളിദാസസാർവഭൗമനും, ഗുരുന്നാഥൻ യോഗ്യാനമിശ്രാചാര്യരും, ഇടവിടാതെ വീണ്ടും വിവാഹം ചെയ്യണമെന്നു നിർബന്ധിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ട്, മൂന്നാമതും തർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കു വേദം കേൾക്കുതായി വന്നുകൂടി. ‘കാടോയാ’ എന്ന നഗരത്തിലുള്ള “എയോപുര” മെന്നഗ്രാമത്തിൽനിന്ന്, കാളിദാസചട്ടോപാധ്യായന്റെ പുത്രിയേ ആണ് അദ്ദേഹം വേട്ടുത്. ആ പത്നിയിൽ രണ്ടു പുത്രന്മാരുണ്ടാവുകയും ചെയ്തു.

തർക്കവാചസ്പതി തുലോം ഉഭാരനും, വലിയ വദാന്യനും ആയിരുന്നു. അതുകൊണ്ട്, വളരെപ്പ

ണമുണ്ടാക്കിയെങ്കിലും, അധികം സൂക്ഷിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിന് കഴിഞ്ഞില്ല. ലോകത്തിൽ സകലരും വിശ്വാസ്യന്മാരായിരുന്നു താരാനാഥൻ. ആരെത്ര പണം ചോദിച്ചാലും ഉടനേ കൊടുക്കാതിരിച്ചു കൊടുത്തില്ലെങ്കിൽ, പിന്നെയും വേറെ ഉണ്ടാക്കാൻ അല്ലാതെ, കൊടുത്തതു വാങ്ങുവാൻ അദ്ദേഹം ശ്രമിച്ചിരുന്നില്ല. ആകയാൽ, പരിചിതന്മാരും, അപരിചിതന്മാരും, അദ്ദേഹത്തിൽ നിന്നു വളരെപ്പണം 'പാറിയുക്തന്മാർ' ഇടയായിട്ടുണ്ട്. അടിയന്തരാദികൾ നടത്തുമ്പോഴാണ്, താരാനാഥന്റെ വ്യയശീലം അധികം വെളിപ്പെട്ടിരുന്നത്. കബേരോപമന്മാരും കചേലപ്രായന്മാരും ആയ അനന്തമഹാജനങ്ങളേ, ചതുർവിധവിവേകങ്ങളോടുകൂടി, മുഷ്ട്യമായിട്ട് ഉഴട്ടിവിടുന്നതിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാഗം നിസ്സീമവും, നിർവചനാതിശായിയും ആയിരുന്നു. കലികാലത്തേ ധർമ്മങ്ങളിൽ മേലേക്കിടയിൽ നില്ക്കുന്നതു ദാനമാണെന്നും, സർവ്വദാനങ്ങളിലും ശ്രേഷ്ഠം അന്നദാനമാണെന്നും ഉള്ളതു്, തർക്കവാചസ്പതി അനുഷ്ഠാനരൂപേണ ഉടനടൻ ഉദാഹരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

മദ്യമുക്തൻ താരാനാഥന്റെ പിതാവു കാളിദാസസാവ്ദേശമൻ പരലോകം പുകി. അതിൽ വെച്ചു താരാനാഥൻ തുലോം വിഷ്ണുനായെങ്കിലും പിന്ധം മാസം മുതലായ അടിയന്തരങ്ങൾ 'പൊ

ടിപൊടിച്ചു' നടത്തുവാൻ അദ്ദേഹം മടിച്ചില്ല. അടിയന്തരങ്ങളിൽ മൂഢാനഭോജനം കഴിച്ച മഹാജനങ്ങളുടെ സന്തോഷസംതൃപ്തികൾ കണ്ടപ്പോൾ, വീണ്ടും തർക്കവാചസ്പതി ഉസാഹഭരിതനാൽ ചമഞ്ഞു! പിന്നീട് ആജീവനാന്തം, മാതാവിന്റെ യെന്നപോലെ പിതാവിന്റെയും വാഷികശ്രാദ്ധം, ഒരു സവപ്രായമായിട്ടു താരാനാഥൻ ആഘോഷിച്ചുവന്നു.

മവ്യനെ-ൽ താരാനാഥൻ, ജീവാനന്ദന്റെ ഉപനയനവും, മവ്യനെ-ൽ വിവാഹവും ഉസാഹപരസ്സരം നടത്തി. അദ്ദേഹം ഒരു തികഞ്ഞ ദേവീഭക്തനായിരുന്നതുകൊണ്ട്, ആണ്ടുതോറും, വളരെപ്പണം ചിലവുചെയ്ത്, സ്വഗൃഹത്തിൽ വെച്ച്, ഒരു ദുർഗ്ഗാപൂജാമഹോത്സവം നടത്താറുള്ളതും ഇവിടെത്തന്നെ പ്രസ്താവിച്ചേക്കാം.

മവ്യനെ-ൽ താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കു പെരത്രൻ (ജീവാനന്ദനു പുത്രൻ) ഉണ്ടായി. 'ആതുബോധൻ' എന്നാണ് ആ പെരത്രനു പേരിട്ടത്. മവ്യനെ-ൽ രണ്ടാമതും പെരത്രൻ സഞ്ചാതനായി. 'നിത്യബോധൻ' എന്നും ആ പെരത്രനു പേരിട്ടു. ഇതിനിടെ, മവ്യനെ-ൽ, ഹീസിലാതെ പഠിപ്പിച്ചിരുന്നതായ ഒരു സംസ്കൃതപാഠശാല നടത്തുവാൻ തക്ക ഒരു വലിയ കെട്ടിടം വിലയ്ക്കുവാങ്ങിച്ചതു പ്രസ്താവൻമാകുന്നു. മവ്യനെ-ൽ

പ്രഥമപഠനം ആശുബോധന്റെ വിവാഹമഹം അത്യാഡംബരമായിട്ടു നടത്തി, തക്വാചസ്തി. മവർ—ൽ കല്ലട്ടാഗവർണ്മേൻറവക സംസ്കൃതവിദ്യാമന്ദിരത്തിലേ അധ്യാപകപദത്തിൽ നിന്നും, തക്വാചസ്തി പെൻഷൻ പററി പിരിഞ്ഞുപോന്നു. മവർ—ലാണം അദ്ദേഹം അവിടെ അധ്യാപകനായി നിയമിയ്ക്കപ്പെട്ടതെന്ന്, മുൻപുതന്നെ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ.

കല്ലട്ടായിൽ യുഗ്മസേതു(യോഡാസാകോ) എന്നൊരു സ്ഥലമുണ്ട്. 'കാളീപ്രസന്നസിംഹൻ' എന്നൊരു ധനികനായ മഹാത്മാവ് അവിടെ താമസിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉത്സാഹത്തിൽ, ഏതാനും പണ്ഡിതവരേണ്യന്മാർ ശ്രീമഹാഭാരതം മൂലം മുഴുകെ തർജമചെയ്തയുണ്ടായി. ഓരോപണ്ഡിതന്മാർക്കു പ്രതിഫലം കൊടുത്തു, ഭാരതത്തിന്റെ ഓരോ ഭാഗങ്ങൾ തർജമചെയ്തിച്ചു വാങ്ങുകയാണ് കാളീപ്രസന്നസിംഹൻ ചെയ്തിരുന്നത്. എന്നാൽ, ഭാരതത്തിൽ ദുർഗ്രഹാത്മക്കളായിട്ടുള്ള വ്യാസകൂടഭാഗങ്ങൾക്കും, മോക്ഷധർമ്മപദ്യങ്ങൾക്കും ശരിയായ പരിഭാഷ വിരചിയ്ക്കുന്നതിന് അദ്ദേഹം ആരേയും ചുമതലപ്പെടുത്തിയില്ല ആദ്യം. കാരണം, ആ ഭാഗങ്ങൾ ശരിയായി തർജമചെയ്തുകൊടുക്കാൻ കെല്ലുള്ള പണ്ഡിതന്മാർ കണ്ടു കിട്ടാത്തതെന്നായിരുന്നു. ഒടുക്കം, കാളീ

പ്രസന്നസിങ്, തർക്കവാചസ്പതിയുടെ അടുക്കൽ ചെന്നു, പ്രസ്തുതഭാഗങ്ങൾ തർജമ ചെയ്തു തരണമെന്നുപേക്ഷിയ്ക്കുകയാണു ചെയ്തതു്. തർക്കവാചസ്പതി, അനന്യസിദ്ധമായ പാടവത്തോടു കൂടി, തർജമ നിവഹിച്ചു കൊടുത്തു. അതിലേയ്ക്കു താരാനാഥൻ യാതൊരു പ്രതിഫലവും വാങ്ങിച്ചില്ലെന്നുള്ളതും പ്രസ്താവുവാഗ്യമത്രേ. തത്താദൃശങ്ങളായ പുണ്യകർമ്മങ്ങളേ പ്രതിഫലമലീമസങ്ങളാക്കുവാൻ താൻ തയാറല്ലെന്നാണു തർക്കവാചസ്പതി കാളീപ്രസന്നനോടു പറഞ്ഞതു്. താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി ചെയ്തുകൊടുത്ത ഈ മഹോപകാരത്തേപ്പറ്റി, കാളീപ്രസന്നസിങ് പ്രസിദ്ധീകരിച്ച മഹാഭാരതപരിഭാഷയിൽ, സബഹുമാനം സംസ്മരിയ്ക്കുകയും, സങ്കീർത്തനം ചെയ്തയും ചെയ്തിട്ടുള്ള വസ്തുതയും, ഇവിടെ രേഖപ്പെടു കിടക്കട്ടേ!

താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയുടെ ഗാന്ധി സ്വർജീവിതത്തിന്റെ പരമോച്ചഫലമായി പറയപ്പെടേണ്ടതും, കരുതപ്പെടേണ്ടതും പുത്രൻ ജീവാനന്ദവിദ്യാസാഗരന്റെ ഉദയാദിയാണല്ലോ.

വിദ്യാസാഗരൻ പിതൃതുല്യനായ ഒരുതൃഷ്ണപുരുഷനാകയാൽ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതചരിതാദിയുടെ വിവരണംതന്നെ ഒരുവലിയപുസ്തകമായ് തീരും. എന്നു വെച്ചു് അദ്ദേഹത്തേപ്പറ്റി

വേണ്ടതു പറയാതിരിയ്ക്കുകയാണെങ്കിൽ, തക്കവാ
 ചസുപതിയുടെ ചരിത്രത്തിന് അപൂർണ്ണതയും
 സംഭവിയ്ക്കേണ്ടതും. അതുകൊണ്ട്, നാതിസഭാ
 ക്ഷേപവിസ്തരമായിട്ടുമാത്രം, ജീവാനന്ദനേപ്പറ്റി
 ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കുകയുള്ളൂ. അദ്ദേഹം
 മദ്യരത്നം-ൽ ജനിച്ചവെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ.
 താരാനാഥൻ അധ്യാപകനായിരുന്ന കല്ല്യാണ
 ജകീയസംസ്കൃതവിദ്യാലയത്തിൽ, ജീവാനന്ദൻ
 ബാല്യത്തിൽത്തന്നെ ചേർപ്പെട്ടു. അവിടെത്ത
 ന്നെ മുറയ്ക്കുപഠിച്ചാണ്, വിദ്യാസാഗരബിരുദം
 നേടിയത്. പാഠശാലാപാഠത്തിനു പുറമേ, തക്ക
 വാചസ്പതിയുടെ അടുക്കലിരുന്നും അന്നു വിദ്യാസാ
 ഗരൻ വിദ്യാർജ്ജനം ചെയ്തിരുന്നു. മദ്യരത്നം-ലാ
 ണ് അദ്ദേഹം വിദ്യാസാഗരബിരുദഭൂഷിതനായു
 ത്തിന്നു്. അചിരേണതന്നെ ജീവാനന്ദവിദ്യാസാ
 ഗരൻ കല്ല്യാണ വിശ്വവിദ്യാലയത്തിൽ നിന്നു ബി.
 എ. ബിരുദവും സമ്പാദിച്ചു. പഠനഘട്ടത്തിൽ
 തന്നെ, ജീവാനന്ദൻ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ
 ടീകാനിർമ്മാണാദിയിൽ പരിശ്രമിച്ചിരുന്നു. ബി
 എ. പാസ്സായിട്ടു താമസിയാതെ, ലാഹൂരിലുള്ള
 പെരുന്നൂർ വിദ്യാലയത്തിന്റെ അധ്യക്ഷനായി
 ടിരിയ്ക്കുവാനും, 'ജ്വലപുരം' വിദ്യാലയത്തിന്റെ
 അധ്യക്ഷനായി സർവ്വകരിയ്ക്കുവാനും ജീവാനന്ദൻ
 ക്ഷണിയ്ക്കപ്പെട്ടു. ൩൦൦—ഉറപ്പിക ശമ്പളമുള്ള

സ്ഥാനമായിരുന്നു അത്. പക്ഷേ, വിദ്യാസാഗരൻ രണ്ടും സ്വീകരിയ്ക്കുകയുണ്ടായില്ല. പ്രാചീനസംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങളേ വ്യാഖ്യാനിച്ചും, അച്ചടിപ്പിച്ചും, പ്രചരിപ്പിച്ചും സ്വതന്ത്രമായ ജീവിയ്ക്കാനാണ് അദ്ദേഹം നിശ്ചയിച്ചത്. ആ വഴിക്ക് അദ്ദേഹം പ്രസിദ്ധനായിത്തീർന്നപ്പോൾ, ജയപ്പൂർ മഹാരാജാവ്, കാശ്മീർ മഹാരാജാവ്, നേപ്പാൾ മഹാരാജാവ് ഇവർ മൂവരും, അത്തരം ആയിരവും ഉൾപ്പെടെ ഗവണ്മന്ത്രിൽ, തങ്ങളുടെ രാജ്യത്തു് ഒരു ജോലി സ്വീകരിയ്ക്കണമെന്നു ജീവാനന്ദവിദ്യാസാഗരനോടാവശ്യപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹം അതൊന്നും സ്വീകരിയ്ക്കാനൊരുങ്ങിയില്ല. സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ നിർമ്മാണമുദ്രാപണപ്രകാശനങ്ങളിൽത്തന്നെ യതിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. 'സോമദേവകവി'യുടെ 'കഥാസരിതാഗര'ത്തിനു സരളഗദ്യാത്മകമായ ഒരു വിവർത്തനംചെയ്തു ജീവാനന്ദൻ. 'മുവുവുവ-ലാ'ണ് അതച്ചടിപ്പിച്ചു പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്. എന്നാൽ, അതിനും വളരെ മുൻപു മുതൽക്കേ അന്നുവധി സംസ്കൃതപുസ്തകങ്ങളുടെ പ്രസാധകത്വവും വ്യാഖ്യാതൃത്വവും അദ്ദേഹം വഹിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നു. ജീവാനന്ദവിദ്യാസാഗരൻ വ്യാഖ്യാനിച്ചു പ്രസിദ്ധീകരിച്ചതായി നൂറോളം പുസ്തകങ്ങളും, പരിശോധിച്ചുച്ചിപ്പിച്ചതായി നൂററുപത്തുപുസ്തകങ്ങളും ഉണ്ട്. രണ്ടിന്റേയും ഓരോ പട്ടികകളുടെ ചേർന്നതു വായനക്കാർക്കു് പലപ്രകാരത്തിലും പ്രയോജനപ്രദമായിരിയ്ക്കുമെന്നു വിശ്വസിയ്ക്കുന്നു.

(൧) വ്യാഖ്യാനിച്ചുച്ചിപ്പിച്ച പന്ത്രക്കങ്ങൾ.

- ൧. വാല്മീകീരാമായണം ഞാലകാണ്ഡം
- ൨. ഹർഷചരിതം
- ൩. ശ്രീകൃതീതി
- ൪. പഞ്ചതന്ത്രം
- ൫. ദശകുമാരചരിതം
- ൬. കാദംബരീ
- ൭. ചന്ദ്രരാമായണം
- ൮. ഭാമിനീവിലാസം
- ൯. ചരണോദയജീ
- ൧൦. സാസ്വതീകണ്ഠാഭാണം
- ൧൧. വാഗ്ഭടാലകാഠം
- ൧൨. സാഹിത്യദൃഷ്ടിണം
- ൧൩. കാവ്യദീപികാ
- ൧൪. കാവ്യാദർശനം
- ൧൫. അഭിജ്ഞാനശാസ്ത്രം
- ൧൬. രത്നാവലീ നാടികാ
- ൧൭. മൃഗദർശനം പ്രകരണം
- ൧൮. മുദ്രാരാക്ഷസം നാടകം
- ൧൯. മാലതീമാധവം പ്രകരണം
- ൨൦. മഹാവീരചരിതം നാടകം
- ൨൧. മഹാനാടകം
- ൨൨. വിലാസാലഭജനികാ നാടികാ
- ൨൩. വിക്രമോവ്ശീയം ശ്രോടകം
- ൨൪. ഞാലരാമായണം നാടകം
- ൨൫. പ്രിയദർശികാ നാടികാ
- ൨൬. നാഗാനന്ദം നാടകം

വൃൻ

- ൨൭. ധനഞ്ജയവിജയം നാടകം
- ൨൮. ചണ്ഡകൌശികം നാടകം
- ൨൯. കർപ്പൂരമഞ്ജരീ സട്ടകം
- ൩൦. ഉത്തരരാമചരിതം നാടകം
- ൩൧. അനന്തഘോഷവം നാടകം
- ൩൨. ഹിതോപദേശം
- ൩൩. നൈഷധീയ ചരിതം മഹാകാവ്യം
- ൩൪. പ്ലഷ്ഠിപഞ്ചാണവിലാസം
- ൩൫. ശീതഗോവിന്ദം
- ൩൬. ക്ഷമാരസംഭവം ഉത്തരഖണ്ഡം
- ൩൭. രാജപ്രശസ്തി
- ൩൮. വൃന്ദാവനയമകം
- ൩൯. വിദ്യാഭൂന്ദ്രം
- ര൦. രസമഞ്ജരീ
- ര്മ. വിഷ്ണുസ്തവം
- ര്൨. ഏകശ്ലോകീകാരതം
- ര്൩. ഏകശ്ലോകീരാമായണം
- ര്൪. ഏകശ്ലോകീകാഗവതം
- ര്൫. കവരാക്ഷസകാവ്യം
- ര്൬. ചൈതന്യചന്ദ്രോദയം നാടകം
- ര്൭. സപ്തശ്ലോകീകാഗവതം
- ര്൮. ശിവസ്തവം
- ര്൯. കൃഷ്ണതാണ്ഡവസ്തോത്രം
- ൫൦. ഭക്തചാമരസ്തോത്രം
- ൫൧. ആത്മബോധം
- ൫൨. കാശീസ്തോത്രം

ൻ

- മി.ന. ഉദ്ധവസന്ദേശം
- മി.ര. യമുനാഷ്ടകം
- മി.മ. ജഗന്നാഥാഷ്ടകം
- മി.സ. രതിമഞ്ജരീ
- മി.മ. വിദഗ്ദ്ധമുഖമുണ്ഡനം
- മി.വ. ശ്രീകൃഷ്ണലഹരി
- മി.ൻ. ശ്രീമദ്ഭാഗവതം
- സം. ശ്രീകൃഷ്ണലഹരി
- സ.മ. അനന്തലഹരി
- സ.വ. ചാണക്യശതകം
- സ.ന. വൃന്ദാവനശതകം
- സ.ര. ശാന്തിശതകം
- സ.മി. സൂക്തശതകം
- സ.സ. വൈരാഗ്യശതകം
- സ.മ. നീതിശതകം
- സ.വ. ദൃഷ്ടാന്തശതകം
- സ.ൻ. ശ്രീമദ്ഭാഗവതം
- മ.ര. അമരകശതകം
- മ.മ. വേദപഞ്ചാശികാ
- മ.വ. ഉദ്ധവദൂതം
- മ.ന. പദാക്ഷരം
- മ.ര. ഹംസദൂതം
- മ.മ. ശ്രീമദ്ഭാഗവതം
- മ.സ. അപരാധഭഞ്ജനദ്രോഹം
- മ.മ. വൃജവിഹാരം
- മ.വ. മുക്തമല
- മ.ൻ. മഹാപദ്യം

ൻമ

- വ്യം. പദ്യസദൈഗ്രഹം
- വ്യമ. വേദസാരശിവസ്തോത്രം
- വ്യവ. ധർമ്മവിവേകം
- വ്യന. നീതിസാരം
- വ്യർ. നീതിപ്രദീപം
- വ്യരി. ഘടകപ്പരകാവ്യം
- വ്യസ. മോഹമുദോഗരം
- വ്യഃ. മണികണ്ഠികാഷ്ടകം
- വ്യവ്യ. മണികണ്ഠികാമാഹാത്മ്യം
- വ്യൻ. ശ്രീദോഗാരാഷ്ടകം
- ൻം. ഗദ്യോഗാഷ്ടകം
- ൻമ. ശുകാഷ്ടകം
- ൻവ. ഉത്തരചാതകാഷ്ടകം
- ൻന. പുവ്ചാതകാഷ്ടകം
- ൻർ. വാനയുഷ്ടകം
- ൻരി. വാനരാഷ്ടകം
- ൻസ. ഭൂമരാഷ്ടകം
- ൻഃ. സാധനപഞ്ചകം
- ൻവ്യ. യതിപഞ്ചകം
- ൻൻ. നീതിരത്നം
- മംം. ഗുണരത്നം
- മാമ. നവരത്നം
- മംവ. ഭാഷ്യരത്നം
- മംവ്യ. സുപ്തരത്നം
- മംർ. ഷഡ്ഭൂതരത്നം
- മംരി. പഞ്ചരത്നം
- മംസ. ആയുസുപ്തഗതി
- മംഃ. ജ്യോതിസംഹാരം

(൨) പരിശോധിച്ചുനിശ്ചയിച്ച പന്ത്രണ്ടുകൾ.

- ൧. ഉണാദിസൂത്രം
- ൨. കലാവ്യക്തകരണം
- ൩. പരിഭാഷാദൃശേഖരം (സടീകം)
- ൪. മുഗ്ധനോധവ്യാകാണാ (സടീകം)
- ൫. ലാവുകൈമുദി
- ൬. സാരസ്വതവ്യാകരണം (സടീകം)
- ൭. കിരാതാർജ്ജുനീയം (സടീകം)
- ൮. ചന്ദ്രശേഖരചന്ദ്ര
- ൯. നളോദയം (സടീകം)
- ൧൦. വിദ്യാന്വേദനരത്നശിഖി
- ൧൧. ഭട്ടികാവ്യം
- ൧൨. ഭോജചന്ദ്ര
- ൧൩. ഗതകാവലി
- ൧൪. രാധവചന്ദ്ര
- ൧൫. ദോഷദൂരം (സടീകം)
- ൧൬. രാജവംശം (സടീകം)
- ൧൭. ശിശുവാലവധ്വ (സടീകം)
- ൧൮. വാസവദത്താ
- ൧൯. നന്ദവിജയം
- ൨൦. ഭോജപ്രബാസം
- ൨൧. അചാരദിധാനം
- ൨൨. ദേവീനീകോശം
- ൨൩. പ്രണോധ പന്ത്രോദയം (നാടകം)
- ൨൪. പ്രസന്നരാഘവം (നാടകം)
- ൨൫. വസന്തതിലകം ഭാണം
- ൨൬. മല്ലികാമാരുതനാടകം (സടീകം)

നമ്പ

- ൨൭. കാവ്യപ്രകാശം (സടീകം)
- ൨൮. കവലയാനനം (സടീകം)
- ൨൯. ചന്ദ്രാലോകം
- ൩൦. ദശരൂപകം (സടീകം)
- ൩൧. കാവ്യാലങ്കാരസൂത്രവൃത്തി (സടീകം)
- ൩൨. സങ്ഗീതപാരിജാതം
- ൩൩. പിങ്ഗലലഹരണസ്സു (വൃത്തിസഹിതം)
- ൩൪. മഹാനിവാണതന്ത്രം (സടീകം)
- ൩൫. ശാരദാതിലകതന്ത്രം
- ൩൬. മന്ത്രമഹോദധി (സടീകം)
- ൩൭. ഭദ്രയാമളതന്ത്രം
- ൩൮. ഇന്ദ്രജാലവിദ്യാസങ്ഗ്രഹം
- ൩൯. കാമനുകീയനീതിസാരം
  - ൪൦. മനുസ്മൃതി
  - ൪൧. യാജ്ഞവല്ക്യസ്മൃതി
  - ൪൨. അഷ്ടാദശസ്മൃതികൾ
  - ൪൩. വീരമിത്രോദയം
  - ൪൪. വേദാന്തകാഷ്യം (അധികാണമാലാചുതം)
  - ൪൫. ഭാമതീ
  - ൪൬. വേദാന്തപരിഭാഷാ
  - ൪൭. വേദാന്തസാരം (സടീകം)
  - ൪൮. വിവേകചൂഡാമണി
  - ൪൯. പഞ്ചദശി (സടീകം)
  - ൫൦. പൂണ്ണജ്ഞാനദർശനം (സഭാഷ്യം)
  - ൫൧. സാങ്ഖ്യദർശനം (സഭാഷ്യം)
  - ൫൨. സാങ്ഖ്യസൂത്രം (അനിരുദ്ധപുത്യാഭവതം)

ൻർ

- ൧൩. സാദാഽഖ്യകാരികാ (ശൌന്ധപാദഭാഷ്യസ-
ഹിതം)
- ൧൪. മീമാംസാദർശനം (ശാബരഭാഷ്യസഹിതം)
- ൧൫. മീമാംസാപരിഭാഷാ
- ൧൬. ശാഖ്യാലുപന്യസം
- ൧൭. ജൈമിനീയന്യായമാലാ
- ൧൮. അത്ഥസദാഗ്രഹം
- ൧൯. ന്യായദർശനം (സവൃത്തിഭാഷ്യം)
- ൨൦. ഭാഷാപരിഭാഷാദം (മുക്താവലിഭിന്നകരീസ
ഹിതം)
- ൨൧. ശബ്ദശക്തിപ്രകാശികാ
- ൨൨. കസ്യമാഞ്ജലി (സടീകം)
- ൨൩. ഉപമാനചിന്താമണി
- ൨൪. അനുമാനചിന്താമണി (സടീകം)
- ൨൫. തർക്കാമൃതം
- ൨൬. പാതഞ്ജലദർശനം (സഭാഷ്യടീകം)
- ൨൭. യോഗസൂത്രം (ഭാഷ്യവൃത്തിസഹിതം)
- ൨൮. വൈശേഷികദർശനം (സടീകം)
- ൨൯. സർവ്വദർശനസദാഗ്രഹം
- ൩൦. അഥവ്വേദീയോപനിഷത്തുകൾ (൩൨-
എണ്ണം; സഭാഷ്യം)
- ൩൧. ആരണ്യകസംഹിതാ (സഭാഷ്യം)
- ൩൨. ഇൗശ-കേന-കം-പ്രശ്ന-മുണ്ഡ-മാണ്ഡ
ക്യോപനിഷത്തുകൾ (സഭാഷ്യം)
- ൩൩. ഗോപഥബ്രാഹ്മണം
- ൩൪. മരാനോദ്യോപനിഷത് (സഭാഷ്യടീകം)

ൻക

- ൭൫. തൈത്തവീയൈതരോയശോപതാശ്ചതരോപനി
ഷത്തുകൾ (സഭാഷ്ടികം)
- ൭൬. ദൈവതബ്രാഹ്മണവും ഷഡ്വിംശബ്രാഹ്മണ
വും (സഭാഷ്ട്യം)
- ൭൭. നിരക്തം (സഭാഷ്ടികം)
- ൭൮. ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്ത്
(സഭാഷ്ടികം)
- ൭൯. റ്റുസിംഹതാപന്യപനിഷത്ത് (സഭാഷ്ടികം)
- ൮൦. ശുക്ലയജുർവേദസംഹിതാ
- ൮൧. മുക്തികോപനിഷത്ത്
- ൮൨. ശുക്ലയജുർവേദപ്രാതിശാഖ്യം
(സഭാഷ്ട്യം)
- ൮൩. സാമവേദസംഹിതാ (സഭാഷ്ട്യം)
- ൮൪. അധ്യാത്മരാമായണം (സഭികം)
- ൮൫. അഗ്നിപുരാണം
- ൮൬. കല്കിപുരാണം
- ൮൭. ഗരുഡപുരാണം
- ൮൮. വിഷ്ണുപുരാണം (സഭികം)
- ൮൯. ബ്രഹ്മവൈവർത്തപുരാണം
- ൯൦. മത്സ്യപുരാണം
- ൯൧. മാർക്കണ്ഡേയപുരാണം
- ൯൨. ലിങ്ഗപുരാണം
- ൯൩. ഭഗവദ്ഗീതാ (സഭാഷ്ടികം)
- ൯൪. അഷ്ടാദശ്ശതകസംഹിതാ
- ൯൫. ചക്രദർശനം
- ൯൬. പാകം

ൻന്നു

- ൻ. 2. മാധവനിദാനം
- ൻ. 3. ഭാവപ്രകാശം (വൈദ്യം)
- ൻ. 4. ഉദനപാലനിഘണ്ടു
(വൈദ്യശാസ്ത്രപരം)
- 200. രസേന്ദ്രചിന്താമണി
- 201. ശാർദൂലധാരസംഹിത
- 202. സുബ്രഹ്മണ്യസംഹിത (വിലനടികായം)
- 203. ചികിത്സാസാരസംഗ്രഹം
- 204. ഗണിതാധ്യായം
- 205. ഭൗതികാധ്യായം
- 206. ഐഹരസംഹിത
- 207. ഭാഷാഭാഷണം (ജീമൂതവാഹനകൃതം)
- 208. അഗ്നിശാസ്ത്രം
- 209. അഗ്നിശാസ്ത്രസൂത്രം (സഭാഷ്യം)
- 210. പ്രായശ്ചിത്തവിവേകം

ഇവയ്ക്കുപുറമേ, വേതാളപഞ്ചവിംശതി
 പ്രാക്രിംശതപുത്തലിക, കാദംബരീകമാസാരം,
 മദ്രാക്ഷസപുവപീരിക, സങ്ക്ഷിപ്തഫലചരി
 ത, സങ്ക്ഷിപ്തഭക്തമാരചരിതം എന്നിങ്ങനെ
 ഏഴു സരളഗദ്യഗ്രന്ഥങ്ങളും, ശബ്ദരൂപാഭരണം എ
 ന്നൊരു വ്യാകരണഗ്രന്ഥവും, സംസ്കൃതത്തിലും, തർക്ക
 സംഗ്രഹത്തിന്റെ ഒരു പരിഭാഷ ഇങ്ഗ്ലീഷിലും
 സഹായ നിർമ്മിച്ചു ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്, ജീവാനന്ദവി
 ദ്യാസാഗരഭട്ടാചാരി. അദ്ദേഹത്തിനു പുസ്തകമുദ്രാ

പണത്തിനത്രയും ചിലവുകേണ്ടിവന്ന ഉറപ്പിക, ആരലക്ഷത്തിൽ പരമാണെന്നറിയുന്നു. വിദ്യാസാഗരന്റെ വിദ്യാവ്യവസായം എത്രമാത്രം വിസ്തൃതവും ചിലവേററതുമായിരുന്നു എന്ന് ഇതിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കാമല്ലോ. അതിനുതക്കവണ്ണമുള്ള ലോകബഹുമതിയും അദ്ദേഹത്തിനു ലഭിച്ചിരുന്നു. ബ്രഹ്മവിദ്യാസങ്ഘത്തിന്റെ സ്ഥാപകന്മാരിൽ ഒരാളായ 'കണ്ണൽക്കാട്' മുതലായ പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരും മറ്റും ജീവാനന്ദനേ വളരെ വളരെ മാനിച്ചിരുന്നു. കണ്ണൽക്കാട് എന്ന ധാര, തർവാചസ്പതിയുടേയും ജീവാനന്ദവിദ്യാസാഗരന്റേയും ശിഷ്യത്വം വഹിച്ചുകൊണ്ട്, അവരുടെ ഗൃഹത്തിൽ ഏതാനും കാലം താമസിച്ചു, യോഗശാസ്ത്രരഹസ്യങ്ങളേ പഠിയ്ക്കുകയുണ്ടായത്രേ. ഈ മഹാനാര്യരുടെ സമ്പർക്കംകൊണ്ട് കാൽകാട്ടസായ്പ്, വൈദംസ്യഭക്തായ് തീരുകകൂടിച്ചെയ്യുപോൽ! ജീവാനന്ദൻ, വളരുന്നാൾ, കല്പകൃഷ്ണനായിലേ 'ഹ്രീസാൻസ്ക്രിറുകോളേജ്' (പിന്ദുവാങ്ങാതെ പഠിച്ചിരുന്ന സംസ്കൃതമഹാപാഠശാല ഭരിയ്ക്കുവാനുള്ള 'സുപ്രധണ്ട്') (അധ്യക്ഷൻ) ആയിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുത്രന്മാർ 'ആതുബോധവിദ്യാഭൂഷണ്'നും, 'നിത്യബോധവിദ്യാരത്ന'വുമായിരുന്നു പണ്ഡിതപ്രകാശങ്ങളായിത്തീർന്നു. അവരും ഗൃഹപ്രസാധനവ്യവസായത്തിൽ, പിതൃപിതാമഹ

നാരുടെ അനുഗാമികളായ്ത്തന്നെ ശോഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ജീവാനന്ദന്റെ “ശബ്ദസാഗരനിഘണ്ടു”വും മറ്റും പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത് ഇവരാണ്. തർക്കവാചസ്പതിയുടെ പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങളേ എന്നപോലെ, ജീവാനന്ദന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങളേയും മാക്സ് മുഖർപ്രഭൃതികൾ മാനിച്ചിട്ടുണ്ട്.

താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയുടെ ഗാർഹസ്ത്യം, ഭരതൻതരം പണ്ഡിതപരമ്പരയുടെ പുണ്യാവതാരത്തിനു പ്രയോജകീഭവിച്ചിട്ടുള്ളതാണെന്നും, സംസ്കൃതഭാഷാഭൂമിയത്തിനു പലേവിധത്തിലും മൂലമായ് പ്രശോഭിച്ചിട്ടുള്ളതാണെന്നും ഇത്രകൊണ്ടു പ്രകൃതമായ്ക്കൊള്ളുമല്ലോ. ആകയാൽ ഇതിവിടെ നില്ക്കട്ടേ!

സപ്തമാധ്യായം

വാചകഗതി.

സംസ്കൃതവിദ്യാമന്ദിരത്തിൽനിന്നു്, ചെറുപ്പൻ പഠിപ്പിരിഞ്ഞതിനുശേഷം, ഒരു അഭൈതനിക (ഫീസിക്സാത്ത) സംസ്കൃതപാഠശാല സ്ഥാപിയ്ക്കുവാനാണ്, താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി തുനിഞ്ഞത്. അതുകൊണ്ടു സാധിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹം സ്ഥാപിച്ച വിദ്യാലയത്തിൽ പഠിയ്ക്കുവാൻ, വങ്ഗഭേദത്തുനിന്നു മാത്രമല്ല, സിംഹളം-കാശ്മീരം-ദ്രാവിഡം-കണ്ണടകം- തുർജരം- മിഥില മുതലായ ഭേദങ്ങളിൽനിന്നുകൂടിയും, വിദ്യാർത്ഥി

ൻൻ

കുറു ചെന്നുചേർന്നിരുന്നു. വിദ്യാർത്ഥികളുടെ ഭക്ഷണം, വസ്ത്രധാരണം മുതലായവയ്ക്കുള്ള ചിലവുകൂടി തർക്കവാചസ്പതിയാണു വഹിച്ചിരുന്നത്. ചുരുക്കത്തിൽ, താരാനാഥൻ പഠിപ്പു തീർന്ന ഉടനേ തുടങ്ങുവാൻ ആശിച്ച മഹാപ്രസ്ഥാനം, അതാ വാലുകോന്മുഖനായ അവസരത്തിലാണ്, പൂർണ്ണമായും ഫലിച്ചത്. അപ്പോൾ, പ്രശംസനീയമായിട്ടുതന്നെ ഫലിയ്ക്കയും ചെയ്തു. ഉദാഹരണത്തിന് ഒരു സദു്ഗതി പറയാം. ൧൮൭൨-ൽ, ബോംബേ സംസ്ഥാനത്തു വിദ്യാഭ്യാസാധ്യക്ഷണം, സംസ്കൃത പണ്ഡിതനും ആയ “ഡാക്ടർ ബുജർ” സായിപ്പ് കൽക്കട്ടായിൽ ചെന്നിരുന്നു. അപ്പോൾ അദ്ദേഹം, തർക്കവാചസ്പതിയുടെ സംസ്കൃതമഹാപാഠശാല സന്ദർശിയ്ക്കുകയുണ്ടായി. എന്നിട്ടദ്ദേഹം പറഞ്ഞ അഭിപ്രായം, താൻ കണ്ടിട്ടുള്ള സംസ്കൃത വിദ്യാലയങ്ങളിൽവെച്ച് അത്യുന്നതസ്ഥാനത്തു പ്രശോഭിയ്ക്കുന്നത്, താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയുടെ വക വിദ്യാലയമാണെന്നും, അത്രയും ഉപരിപാഠം നൽകുന്ന വിദ്യാലയം മറ്റൊരുമില്ലെന്നും ആകുന്നു.

മുൻപേ, ൧൮൩൨-ൽ കച്ചവടം നടത്തിയതിൽ തർക്കവാചസ്പതിയ്ക്കു കുറേ ഏറെക്കടം വന്നുകൂടിയതായി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ആകടം നിശ്ശേഷം തീർത്തത്, ൧൮൭൨-ൽ ആണ്. വാസ്തവത്തിൽ, നീതിന്യായപ്രകാരം വേണ്ടതായ

പ്രമാണത്തിൻപടി ഉള്ളതായിരുന്നില്ല ആ കടമൊന്നും. എന്നിട്ടും താമനാഥൻ അതെല്ലാം കൊടുത്തുതീർത്തത്, സത്യസന്ധതകൊണ്ടും, ധർമ്മബഹുമാനംകൊണ്ടും മാത്രമാണ്. ഇതിനുംപുറമേ, തന്റെ ജന്മദേശമായ 'കാലനാ'യിൽ കടം വെകാൽസ്ഥമാർ വരുത്തിക്കൂട്ടിയിരുന്ന ഒരു കനത്ത കടത്തുകയും തക്കവാചസ്പതിതന്നെ കൊടുത്തുതീർത്തു. തക്കവാചസ്പതിയുടെ ജ്യോതിഷാചാര്യൻ യോഗധ്യാനമിത്രൻ ൨൦൦൦-ഉറപ്പിക തക്കവാചസ്പതിയുടെ പക്കൽ സൂക്ഷിയ്ക്കാനായിട്ട് ഏല്പിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. യോഗധ്യാനമിത്രമഹോദയകർ അയാളിരം ഉറപ്പിക പചിശായിട്ടുതന്നെ തക്കവാചസ്പതി കൊടുത്തു. അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോഴാണ് അദ്ദേഹം (യോഗധ്യാനമിത്രൻ) മൃത്യുഗന്ധനായിപ്പോയത്. ആ ആചാര്യന്റെ പത്നി ഗർഭിണിയായിരുന്നു അദ്ദേഹം മരിയ്ക്കുമ്പോൾ. ആ സാധിരിക്കാൻകുഞ്ഞിനേയാണ് പ്രസവിച്ചത്. കുഞ്ഞുതൊട്ടിലിൽ കിടക്കുന്ന കാലത്തുതന്നെ, മാതാവും മൃതിയടഞ്ഞു! ഒടുക്കം തന്റെ ഗുരുപുത്രനായ സദാനന്ദൻ പ്രാപ്തയേശവനനായപ്പോൾ, അതുവരെ ഉണ്ടായിരുന്ന പലിശയും മുതലും കൂടി, ഒരു നിധിപോലെ സദാനന്ദൻ സമർപ്പിച്ചു. ഇതെല്ലാം തക്കവാചസ്പതിയേ ഒരു മഹത്തരനാക്കിത്തീർത്ത സംഭവങ്ങളാണെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ.

മുൻപറഞ്ഞ 'വാചസ്പത്യബൃഹദഭിധാന'ത്തിന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണം ഏറിയ ക്രമം നടന്നത്, ൧൮൭൭-നുമേലാണ്. ൧൮൮൪-ലേ അതിന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണം പൂർണ്ണമായുള്ള എന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. അതിന്റെ ശേഷം ഒരുകൊല്ലം മുഴുവൻ ശ്രീ താരാനാഥൻ, ബങ്കാൾ-സംസ്ഥാനത്തും പ്രാന്തഭാഗങ്ങളിലുമായി സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ചെല്ലുന്ന സ്ഥലത്തെല്ലാം, സംസ്കൃതവിദ്യാഭ്യാസത്തെയും ധർമ്മവിഷയങ്ങളേയും പറ്റി പ്രാചയനം ചെയ്തിരുന്നു അദ്ദേഹം. അതിന്റെ ഫലമായിട്ടു പലരും ധാർമ്മികജീവിതം കൈക്കൊണ്ടതും, ധാർമ്മികകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിച്ചതും എടുത്തു പറയേണ്ടതുണ്ട്. മഹാരാജ് "ഇതശ്ചരണാരായണസിങ്" മുതൽപേർ പുതുകാമേഷ്ടിയും മറ്റുമനുഷ്ഠിച്ചു, സന്താനാദികളേ സമ്പാദിച്ചതു വിശേഷിച്ചും വക്തവ്യമായിരിയ്ക്കുന്നു. ബങ്കാളിലേ ഐശ്വര്യശാലികളുടെമേൽ തക്ക വാചസ്പതിയ്ക്ക് സ്പൃഹണീയമായ വിധായകശക്തി ലഭിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചൊല്ലിടിയേയും ഉപദേശത്തേയും ആരും അതിവർത്തിച്ചിരുന്നില്ല. തത്ഫലമായിട്ട്, അവരുടെ മത്സ്യഭോജനാദികളേ ഉപേക്ഷിച്ചിരുന്നതിനുകൂടി ഈ മഹാനഭാവന്റെ ഉപദേശത്തിനു സാധിച്ചു.

ഇനി ഒരു പറവാനുള്ളത്, വാചസ്പതിമിത്രന്റെ സഹനശക്തിയെപ്പറ്റിയാണ്. പ്രകൃതി

ശക്തികളേ ഏതിനേയും അദ്ദേഹം കീഴടക്കിയിരുന്ന. ആ വിഷയത്തിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹനശക്തി അദ്ഭുതാവഹമത്രേ. താരാനാഥനൊരിയ്ക്കൽ, ദേശസഞ്ചാരമല്ലേ, രാജപുത്രാണയിൽ ചെന്നുചേർന്നു. അവിടെയാണല്ലോ ഇൻഡ്യയിലേ ഒരു സുപ്രസിദ്ധസികതാരണ്യം. വൈശ്വഖമാസത്തിലേ അത്യഗ്രമായ വെച്ചിലത്തു കാൽനടയായിട്ട് ആ സികതാരണ്യത്തേ തരണംചെയ്തുപോലും ഈ മഹാൻ! ആ മാതിരി സന്ദർഭങ്ങളിൽ വാഹനാവലംബികളായിട്ടല്ലാതെ, ആരും ആ മണലൊടു കടക്കാറില്ല. അന്നു താരാനാഥന്റെ അനുഗാമികളൊക്കെ വാഹനങ്ങളിൽ കയറിയാണു പോയതും. താരാനാഥനു വാഹനം കിട്ടാതെ വന്നതുമല്ല. പിന്നെയോ, ഗോയാനസമാശ്രയം അശാസ്ത്രീയമാണെന്നുവെച്ചുമാത്രമാണ്, ആ ധർമ്മീകൻ, ആ 'നട്ടപ്പറ' വെയ്ലത്തു് ആ പെരുമരുഭൂമിയേ കാൽനടയായിത്തന്നെ കടന്നുപോയതു്! താരാനാഥന്റെ ധർമ്മീഷ്യയും സഹനശക്തിയും എത്ര എത്ര സ്തുത്യമല്ല!!

മലയാളക്കരയിൽ ഇന്നും സർവസന്മതമായിത്തീർന്നിട്ടില്ലാത്ത ഹിന്ദുക്കളുടെ കപ്പൽയാത്ര അഥവാ യൂറോപ്പുസഞ്ചാരം, പത്തരപതുക്കൊല്ലങ്ങൾക്കു മുൻപ്, ഉത്തരഭാരതീയരുടെ ഇടയിലും, വലിയ വാദങ്ങൾക്കും, വളരെ വഴക്കുകൾക്കും വിഷയമായ്

തീർന്നിരുന്നു. എങ്ങനെയായാലും, കപ്പൽയാത്രയും യൂറോപ്പുസഞ്ചാരവും ചെയ്തുകൂടാ എന്നൊരു കൂട്ടർ; എങ്ങനെയും, രണ്ടുമാവാം എന്നൊരു കൂട്ടർ. ശ്രീമാൻ താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയുടെ നില ഇവരുടെ നടുക്കായിരുന്നു. അവശ്യം ആദരണീയങ്ങളായ ചില വ്യവസ്ഥകളോടും നിഷ്ഠകളോടും കൂടി, ഏതുതരം ഉയർന്ന ഹിന്ദുവിനും യൂറോപ്പിലോ അമേരിക്കയിലോ പോകുന്നതിനു വിരോധമില്ല എന്നാണ്, തർക്കവാചസ്പതിയുടെ മതം. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതിൽ യാതൊരു സ്തംഭത്തിനിഷേധവും ഇല്ലെന്നും, പ്രത്യേക സ്തംഭത്യാദിസിദ്ധാന്തരഹിതവും അതിനനുക്രമമാണെന്നും സപ്രമാണോദാഹരണം അദ്ദേഹം സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ വിഷയത്തെക്കുറിച്ചുതന്നെ തർക്കവാചസ്പതി ഒരു ഗ്രന്ഥം രചിയ്ക്കുവാനിടയായി. വടക്കേ ഇന്ത്യയിലെ പല പ്രമാണികന്മാരും, അതുപ്രകാരമാണ്, യൂറോപ്പുസഞ്ചാരം നിവ്ഹിച്ചത്. അക്കൂട്ടത്തിൽ, നേപ്പാൾ മഹാരാജാവ്, "ഗണേശശാസ്ത്രി" മുതലായവരുടെ നാമധേയങ്ങളും സ്മരണീയതരങ്ങളാകുന്നു. ജാതിഭ്രംശശിക്ഷയോ, പ്രായശ്ചിത്തക്രമമോ ഒന്നും അവരനുഭവിയ്ക്കേണ്ടി വന്നില്ല. വാചസ്പതിമിത്രന്റെ ആചാര്യകഥയിൽ ഇതിൽനിന്നെല്ലാം അദ്വൈതമേയമാണല്ലോ.

വിദ്യാഭ്യാസവിതരണത്തിൽ വാചസ്പതിമിശ്രൻ്റെ ശ്രദ്ധാനൈപുണികൾ വാചാമഗോചരങ്ങളായിരുന്നു. ഉച്ചാവചങ്ങളായ കാര്യാന്തരങ്ങളാൽ പര്യാകലീഭവിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന ഗഡുവുകളിൽപോലും, തൻ്റെ വിദ്യാലയീയകൃത്യങ്ങളെ സതപരവും സാദരവും ആണം അദ്ദേഹം നിവഹിച്ചവന്നത്. ഹിന്ദുക്കളേ മാത്രമല്ല, ജൈനന്മാർ ബുദ്ധന്മാർ മുതലായ വസ്തുക്കാരേയും അദ്ദേഹം അധ്യാപനം ചെയ്തിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിൻ്റെ ഈ മാഹാത്മ്യം, കാശി മുതലായ സ്ഥലങ്ങളിലെ പണ്ഡിതലോകത്തിൻ്റെ അടുക്കൽനിന്നും, അഭീഷ്ടലാഭമെന്നിയെ പിന്തിരിയേണ്ടിവന്ന വിദ്യാർജ്ജനേഷ്കളായ ജൈനജനങ്ങൾക്കു തുലോം വിലവേറററതായിട്ടുതന്നെ തോന്നിയിരുന്നതിൽ ആശ്ചര്യപ്പെടുവാനില്ലല്ലോ.

താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി തുലോം ദയാശീലനും, പരോപകാരകരണത്തിൽ പരമതത്പരനും ആയിരുന്നു. അദ്ദേഹമാർജിച്ചതായ മഹാസന്ധത്തിൽ ഭൂരിഭാഗവും പൊതുവിഷയങ്ങൾക്കു വേണ്ടിയാണു ചിലവു ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. ആകസ്മികമായ ആപത്തിലകപ്പെട്ടവർ, ദീനന്മാർ, ദരിദ്രന്മാർ എന്നിങ്ങനെയുള്ളവർക്ക്, തർക്കവാചസ്പതി ഒരു പരമശരണവും പാരിജാതതരുവും ആയിട്ടാണു പരിശോഭിച്ചിരുന്നത്. വാണിജ്യം, വ്യവസായം മുതലായ ധനാർജ്ജനകാര്യങ്ങളിൽ

അദ്ദേഹം ഏല്പിച്ചിരുന്നതുതന്നെ, മേല്പറഞ്ഞ കൂട്ടരെ യഥാവസരം സഹായിയ്ക്കുവാൻ വേണ്ടി മാത്രമാണ്; അല്ലാതെ, ഇന്ദ്രോപമപ്രതാപത്തിലും ഇന്ദ്രിയാരാമപ്രതത്തിലും ഇരുന്ന സുഖൈകലവടനായ് കാലം കഴിയ്ക്കണമെന്നദ്ദേശിച്ചായിരുന്നില്ല. അതിന്റെ ഫലം നാനാമുഖമായിട്ടു ജനങ്ങളുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഒരിയ്ക്കൽ, 'ജീരാടം' എന്ന ഗ്രാമത്തിൽ പാർത്തിരുന്ന 'രസികാനന്ദഗോസപാമി' എന്ന ആൾ, കടംകൊണ്ടു വല്ലാതെ വലഞ്ഞുവശായി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുരയും പഠനവും, കടക്കാർ വന്നു ജപ്തി ചെയ്തുകൊണ്ടു പോവുക എന്ന നിലയിലെത്തി. ആയിരം ഉറപ്പികയാണ് ഗോസപാമി കൊടുത്തു തീർക്കേണ്ടിയിരുന്ന കടം. അതിലേയ്ക്കൊരുവഴിയും കാണായ്യാൽ, അദ്ദേഹം തർവാചസ്പതിയുടെ സന്നിധിയിൽ ചെന്നു പരമാർത്ഥമിതികളെല്ലാം പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു. വാചസ്പതിയ്ക്കു വലിയ ആലോചനയൊന്നും വേണ്ടിവന്നില്ല. ഉടനെ സങ്ഖ്യ മുഴുവൻ റൊക്കം ഗോസപാമിയ്ക്കു നൽകി, അദ്ദേഹത്തെ ആ ആപദഗർത്തത്തിൽനിന്നു സമുദ്ധരിച്ചു. ഇദ്ദേഹം വളരെ ഉദാഹരണങ്ങൾ പറയുവാനുണ്ട്, തർവാചസ്പതിമിത്രന്റെ ദയാദാക്ഷിണ്യാഭിവിഷയത്തിൽ. ചുരുക്കത്തിൽ പറയുന്നതായാൽ, അദ്ദേഹം പഠിച്ച ശാസ്ത്രസിലാന്തങ്ങളോടും, അ

ദ്രേഘത്തെ പഠിപ്പിച്ച ആചാര്യന്മാരോടും, അദ്ദേഹത്തിനുള്ള കടമയെ അണുമാത്രവും ലുപ്തമാക്കാത്ത ജീവിതപ്രമാണത്തിൽതന്നെ, ആജീവനാന്തം അടിയറപ്പിച്ചും നട്ടു നിവിർത്തിയും നിലകൊണ്ടിരുന്ന വിശിഷ്ടഭാരതീയാദർശമാണ്, മഹാത്മാ താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി. അദ്ദേഹം സാക്ഷാൽ മനുഷ്യനായിരുന്നു.

അഷ്ടമാധ്യായം — നിർവാണപ്രാപ്തി.

തന്റെ അന്ത്യകാലം ഇന്നതാണെന്നു തർക്കവാചസ്പതി മുൻകൂട്ടി ഗ്രഹിച്ചിരുന്നുവെന്നാണു വിചാരിയ്ക്കേണ്ടതു്. ആ വിധത്തിലായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിന്നത്തേ പ്രവൃത്തികളെല്ലാം. ദേവന്മാർ, ഗൃഹികൾ, പിതൃക്കൾ എന്നിങ്ങനെ ചിലരുണ്ടെന്നാ, അവരോടു കടപ്പെട്ടവരാണ് തങ്ങളെന്നും, ആ കടം തീർക്കുന്നതാണു ജന്മോദ്ദേശ്യമെന്നും അഭിമാനിയ്ക്കുന്നവരുണ്ടെങ്കിൽ, ആ വിധത്തിലും സമ്പൂർണ്ണ ജന്മസാഹചര്യം സമ്പാദിച്ച ഈ മഹാനഭാവൻ കടാബ്ധഭാരാദിസകലകാര്യങ്ങളും വിദ്വേഷപുത്രനായ ജീവാനന്ദവിദ്യാസാഗരദ്യാചാരിയെ ഏല്പിച്ചു്, സംസാരപാശത്തേ പതുക്കെ അകറ്റുവാൻ തുടങ്ങി. മൃഗവൃതം-ൽ ഫാലഗുണമാസത്തിൽ അദ്ദേഹം കാശിയിൽ ചെന്നുചേർന്നു. അവിടെ ഏതാനും വിദ്യാർത്ഥികളെ വേദാന്താദി പഠിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു കാലയാപനം തുടങ്ങി. ദേശാന്തരങ്ങളിൽ

നിന്നു കാശിയിൽച്ചെന്നു പഠിക്കുവാനായിരുന്ന കണ്ടു കിട്ടിയേടത്തോളം പണ്ഡിതവരേണ്യന്മാരെല്ലാം ധാരാളം ഭൂപ്രം നൽകുകയും ചെയ്തു. വലിയ ഭക്തനായിട്ടാണു അദ്ദേഹമവിടെക്കഴിച്ചുകൂട്ടിയിരുന്നതു്. 'പഞ്ചതീർത്ഥ'പ്രദക്ഷിണാദികളെല്ലാം പതിവായി നടത്തിയിരുന്നു. മരണപാദുകാദിരഹിതനായിട്ടു്, സ്വന്തം അത്യുഷ്ണമുപദേശമായ കാശിയിൽ, മേടമാസംകാലത്തു മധ്യാഹ്നത്തിൽ നടക്കുക അദ്ദേഹത്തിനൊട്ടും ക്ലേശമായിരുന്നില്ല. എന്നാൽ, ശരീരത്തിനു ക്രമേണ വാട്ടവും വലിയും തട്ടുവാൻ അതു കാരണമായു് ഭവിച്ചു. ഒരു ദിവസം അങ്ങനെ വെയിലുകൊണ്ടു വലഞ്ഞിരിയ്ക്കുമ്പോൾ, 'വരണാനദി'യിലേ തണുത്തവെള്ളം കുടിച്ചു തലയിലൊഴിയ്ക്കുവാൻ തോന്നി താരാനാഥൻ. വെള്ളം വീഴ്ത്തുകയും ചെയ്തു. അതുമൂലം അല്പം ജ്വരം പിടിപെടുകയും, ബാഹ്യമൂലത്തിൽ നീരിറങ്ങി ഉരണ്ടുകൂടി പൊട്ടുകയും ചെയ്തു. ആ നിലയിൽ, ഏതാനും നാൾ രോഗശയ്യയേത്തന്നെ ശരണം പ്രാപിയ്ക്കുകയും ചെയ്യാതിരുന്നില്ല. എന്നാൽ അതിനിടയ്ക്കും തന്റെ അപാരമായ വിദ്യാസമ്പത്തു ലോകത്തിനുപകരിയ്ക്കുമാറു്, പലപ്പും ഉപദേശങ്ങൾ നൽകുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. ഹൃദയോഗം, രാജയോഗം മുതലായ ആത്മീയവിദ്യകളുടെ അനുഷ്ഠാനരഹസ്യാദികളേ ഗ്രഹിയ്ക്കുന്നതിനു പലേ സംസ്യാ

സിവയ്ക്കുനാഭം താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയേ ഉപസുപ്പണം ചെയ്തിരുന്നു. എല്ലാവർക്കും യഥായോഗ്യം ഉപദേശം നൽകി, വാചസ്പതിസദൃശനായ തർക്കവാചസ്പതി. എങ്കിലും അധികകാലം ആ മഹോപദേശം വാങ്ങുവാൻ അവർക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടായില്ല. മഹവൃത-ആഷാഢമാസം-ഓം-ആലോകചായ്വ് വയ്ക്കൽ തന്റെ ഭരതികൾക്കിരുന്നേ തൃജിച്ചു ദൈവൈക്യം പ്രാപിച്ചു. കാശിയിൽ വച്ചു ദേഹവിയോഗം ലഭിയ്ക്കുന്നത് ഒരാത്മീയഭാഗ്യമായിട്ടാണല്ലോ ഹിന്ദുക്കൾ കരുതിവരുന്നത്. അതും താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതി അനുഭവിച്ചു.

മരണസമയത്തു ജീവാനന്ദവിദ്യാസാഗരൻ, ആശുബോധവിദ്യാഭൂഷണൻ, നിത്യബോധവിദ്യാരത്നം മുതലായ പുത്രപൗത്രാദികളും ബന്ധുവർഗ്ഗവും മറ്റും താരാനാഥന്റെ സമീപത്തുണ്ടായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട്, സംസ്കാരാദിപരേതകാര്യങ്ങളെല്ലാം യഥാവിധി നിർവ്വഹിയ്ക്കപ്പെട്ടു. 'മണികണ്ഠികാ'ഘട്ടത്തിലാണു തർക്കവാചസ്പതിയുടെ ദേഹം ദഹിപ്പിയ്ക്കപ്പെട്ടത്. ദാഹാനന്തരം ശ്മശാനത്തിൽ സംഭവിച്ച ഒരു വിശേഷം കൂടി ഇവിടെ രേഖപ്പെടുത്താം. ദഹനം മുഴുവൻ കഴിഞ്ഞ ഉടൻ ലോകപാവനിയായ ഗങ്ഗാനദിയിൽ കോളിളകിമറിഞ്ഞു ജലം കുരയിലടിയ്ക്കുവാൻ തുടങ്ങി. അങ്ങനെ വാചസ്പതിയുടെ ശ്മശാനം നിശ്ശേഷം ഗങ്ഗാതീർഥത്താൽ ആപ്പാവനം ചെയ്യപ്പെട്ടു. എന്നാൽ

ആ ശ്മശാനത്തിന്റെ സമതലത്തിൽത്തന്നെ സമീപത്തുണ്ടായിരുന്ന മറ്റു രണ്ടു ശ്മശാനങ്ങളിൽ ഗൌഗാജലത്തിന്റെ തുളളിപ്പോലും തെറിയ്ക്കുകയുണ്ടായില്ല. അങ്ങനെ ശ്മശാനത്തിൽ കൂടിയും, തക്വാചസ്പതിമഹാശയരുടെ ആത്മീയവിശുദ്ധി പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. കണ്ടുനിന്നിരുന്ന 'പുരഷാര' അത്യന്തം അദ്ഭുതപ്പെട്ട കഥ പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ.

സുഖലോകമാന്യനായ താരാനാഥതക്വാചസ്പതിയുടെ നിര്യാണവാർത്ത, ലോകക്ഷേമകാങ്ക്ഷികളെയെല്ലാം വല്ലാതെ വ്യസനിപ്പിച്ചു. ഇൻഡ്യയിലേ പ്രധാനപ്പെട്ട മഹാരാജാക്കന്മാരെല്ലാം, ജീവാനന്ദവിദ്യാസാഗരന്റെറപേക്ഷ് അനുശോചനപത്രികകൾ അയച്ചു കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്. കാശ്മീർ ബറോഡാ, മൈസൂർ, തിരുവിതാംകൂർ, നേപ്പാൾ, ജയപ്പൂർ, മുതലായ സ്ഥലങ്ങളിൽ നിന്നും അദ്ദേഹത്തിനു കിട്ടിയ അനുശോചനപത്രികകളിൽ, നമ്മുടെ തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് അയച്ചുകൊടുത്ത അനുശോചനക്കത്തു്, താഴെ ചേർക്കുംപ്രകാരമായിരുന്നു.

“അങ്ങയുടെ പിതാവു നിര്യാതനായതുമൂലം ഇന്നു ഭാരതവർഷ്നിവാസികളായിരിയ്ക്കുന്ന സകലരും, സംസ്കൃതശാസ്ത്രഭാസ്കരജ്യോതിസ്സിൽ നിര്യാന്ധന്മാരാ ചിത്തീന്നിരിയ്ക്കുന്നു. അദ്ദേഹം

ത്തിന്റെ കാലധർമ്മപ്രാപ്തിയിൽ, അങ്ങനെയോ
ലേതന്നെ താനും, ഏറ്റവും ഉപോത്തനത്രേ.”

ബങ്കാഹംഭേശത്തേ പണ്ഡിതന്മാരും പ്രഭുക്ക
ന്മാരും ഈ വിഷയത്തിൽ പ്രകാശിപ്പിച്ചു ഉപോ
അസാമാന്യമായിരുന്നു. എന്നാൽ അതിലാശ്ച
യ്ക്കുപെട്ടുവാനില്ല. താരാനാഥതർക്കവാചസ്പതിയുടെ
യഥർത്ഥഗണങ്ങളേ നേരിട്ടറിഞ്ഞവരിൽ പ്രഥ
മസ്ഥാനം തദ്ദേശവാസികൾക്കാണ്. അദ്ദേ
ഹത്തിന്റെ പാണ്ഡിത്യം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ
പരിശ്രമം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ തന്റേടം, അദ്ദേഹ
ത്തിന്റെ ധർമ്മികത്വം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദയാ
ദാക്ഷിണ്യം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ പരോപകാരതാ
ത്പര്യം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ വൈദഗ്ദ്ധ്യവ്യവസാ
യം—എന്നിതെല്ലാം. ഏതൊരുകാലത്തും, ഏ
തൊരു ദേശത്തും. അഭിവന്ദനീയവും അനുകരണീ
യവും സ്പഷ്ടമനീയവും ആണെന്നുള്ളതു് അറി
തന്നെയാണു് അധികം ധരിച്ചിരുന്നതു്.

ഈശ്വരചന്ദ്രവിദ്യാ സാഗരൻ ഈ വർത്തമാനം
കേട്ടു് മുക്തകാന്റും കരഞ്ഞുപോയത്രേ. തത്താദൃശ
നായ ആ മഹാത്മാവിന്റെ സ്മരണ, മലയാളക്കര
യിലേ മനുഷ്യസമുദായത്തിന്റെ മനോമാന്ദ്യത്തോ
നശിപ്പിച്ചു്, ധൃതപിതൃസഭയേയും വ്യവസായ
വീര്യത്തേയും വർദ്ധമാനങ്ങളാക്കി, വർജയവിദ്യാ
തികളേ പ്രദാനം ചെയ്യുമാറാകട്ടെ! വന്ദേ ഭാരതീം,
വന്ദേഭാരതീം! വന്ദേശേമുഷീം, വന്ദേവൈദുഷീം!!

